

Strigoiul costă 9 parale.

Typographia St. Rassidescu.

SORA AGAPIA

SAU

CALLUGARIEA SI CASATORIEA

DE

C. D. ARICESCU.

BONATIUNEA
Br. DINU DIN MANU

Pretul 2 lei noi.

BUCURESCI 1871.

TIPOGRAFIA JON WEISS, STRADA CLEMENTEI NO. 15.

Inv. A. 32.551

SORA AGAPIA

SAU

CALLUGARIEA SI CASATORIEA

DE

138721

C. D. ARICESCU.

DONATIUNEA
Dr. DINU GRĂDANU

BUCURESCI 1871.

TIPOGRAFIA JON WEISS, STRADA CLEMENTEI No. 15.

1947

D. Dumitru Brătianu, ca semnă
de distincță considerată

C. D. Brătianu

Este ua regulă a Naturei că, cu cât cineva împuținăse numărului căsătoriilor care se putea face, cu atât conrumpe pe acellea cari sunt făcute.

(Montesquieu. *Esprit des lois, livre XXIII.*)

Unul din cele mai puternice mijloce d'a ne rechiama la religie, este însurarea callugărilor.

(Aimé-Martin. *Education des mères de famille, livre IV.*)

~~P~~ R E F A C I A.

In *Trompetta* dela $\frac{11}{13}$ Febr. s'a publicatū uă epistolă a unuř necunoscutu, care a offeritū suscrisului 70 galbeni pentru tipărirea acestei opere.

Reproducēnd ſ'aci acea epistolă, mě simțu datoru ař repeta mulțumirea mea pentru acéstă faptă demnă d'uă inimă nobilă, scopul fiind a încouragea p'acei cari iši propunu a moralisa societatea, combătēnd celibatul în căllugărie, ca contrariu și Naturei și Evangeliului, și tot-d'uădată a înauuji litteratura română c'uă operă de felulă acesta.

Nu ſtiu daca autorul ſi a ajuns scopul propusu; lectorul singurū pote appreția acésta; mě credu însă datoru a assigura pe publicu că acéstă narrațiune nu este fructul fantasiei, ci nișce întâmplări din cari mař tóte sunt adevărate, fiind petrecute subt ochiř mař multor contimpurani.

Regretu că mijlocele nū'mi au permisu a desvolta mař pe larg unele puncturi, de ſi din suma de 70 galbeni am renunțatū la beneficiul meu pentru ca se dař tótă desvoltarea de care e primitoř unuř asemenea ſubiectu avutu.

Daca unele scene, petrecute în schituri și moňastirë, se vor părea scandalóse, scandalul din ne-

norocire nu l'am inventată ești; hirurgulă, chiemată a face uă operațiune, este silită a tăia adesea în carne viă pentru ca să scape membrul cangrenat, prin urmare corpul întreg, d'unu pericolu eminent.

Terminăm cu epistola persoanei necunoscute, care a înlesnit tipărirea acestei opere.

Domnule Aricescu,

Vădând în *Trompetta* No. 889 unu appellu allu D-le către cei cu mijloce pecuniare, care ară voi a se însărcina cu tipărirea unora din operile D-tale din lista publicată în același Nr., te rogă să priimă cu adducătorul 70 galbenă, cu care bană veți binevoi a tipări opera intitulată «Sora Agapia», oprind D-ta dreptul D-le de autor, cât veți crede de cuviință; iar cu profitul din vândarea acellei opere, care de drept mi se cuvine, după declarația D-le, dorescă a se tipări mai târziu *Misterele căsătoriei* partea III, care urmărește a fi căsnicia eroilor din poemă D-le erotică, publicată la 1847,¹⁾ și care mă-a placută cu deosebire, fiind unu omagiu addusă femeilor virtuoase.

Acăsta, D-le Aricescu, ca încurajare pentru litteratura română; căci din nenorocire politica a absorbită cu totulă litteratura, astfel că dela 1848 încolo puține producții în litterare am văzut publicate. Dacă păstrează anonimul este că unu simțimintă de modestie, și pot să dică de delicatează, mă oprescă să mă da numele pe față; și mă place să crede că veți ține cont d'acestă misteră.

¹⁾ Florica.

Respunde'mă, te rogă, cu adducătorulu de priimirea banilor.

Priimește, te rogă, uă salutare respectuosă din partea unuă admiratoru sinceru allu D-le.

M....

9/21. Februarie 1871.

Eată și respunsulă dată misteriosulu personagiū p'uă foică din portofoliiu:

Domnule sauă Domnă,

Am priimită 70 galbenă, destinață pentru tipărire operei melle *Sora Agapia*, și mă voi săili a respunde încrederei ce a pusă în mine.

Vă salută respectuos, și vă mulțumescă în numele acelor ființe infortunate a căror caușă o apără în citata operă.

C. D. Aricescu.

CAPITOLU I.

SIMPTOMELE FURTUNEI.

Pe la inceputul lui Iunie, anul salvării 1848, se afla superioră (stăriță) la monastirea X . . . maica Minodora; aristocrată prin sânge și prin educație, cuvișoasa Minodora era tipul fariscismului căluggăresc. Esteriorul său modest și limbagiul său miorăită ascundea unușcătă orgoliosuș, creatuș a domina pe cei slabii să aibă subjugă pe cei tari; ascundea uă inimă plină de pasiuni violenți și ardînți; ascundea în sine unușcătă nesecată de applicări bestiale.

Maica Minodora, ca de 40 de ani, era în monastirea X . . . unușcătă suverană despotă, avînd gendarmeria sa, consiliul de ministri, poliția secretă, curtașii săi, confidența sa, bufoniul său, confessorul său, și o orchestră completă de dilettante; apoi venea uă turmă de sclavă, condusă cu uă vargă de feruș poleită cu aură; în fine, avea și bastillia sa: fiind că unușcătă despotă fără închisoră este pisica fără gheare, este lupul fără dinți.

Agentii săi executori se compuneau din duoșe cuvișse, de rassă maghiară, cu uă forță cerculénă, anume maica Melania și maica Maximina, cu ajutorul căroror superioră pedepsia pe culpabilii; consiliul de ministri se compunea de trei cuvișoase, ca dela 40 - 55 de ani, și anume maica Elisavetta, econômă, maica Pelagia, proin-starică, și maica Maximina, vară cu superioră, câte trele devoteate superioare; cel puțin duoșe din ele erau devoteate în aparință, maica Elisavetta și maica Pelagia, aspirând amândouă la tronul Despotuluș, pe care illuș săpaă pe sub ascuns; poliția secretă era compusă de duoșe surori, anume sora Epraxia și sora Domnica, cară în aparință treceaă de *oropsite*, spre a se putea însinua mai bine în secretele maicelor și surorilor bănuite ca rebelle, ca intri-

gante, ca libertine; curtisanii erau duoă căllugărițe, ipocrite ca superiora, Eudohia și Salomia; confidența sau intima superiorei era uă cuviósă anume Marta; buffonul său era uă soră anume Epifania, dotată cu mult spiritu umoristicu; confessorul său era unuă căllugără dela uă mănăstire vecină de cuvioși, anume Mitrofanu, bărbat verde, de și de 50 de ani, mai vigurosu însă decât unuă june de duoă-decă de ani; acestu feericu Mitrofanu, amantul ascunsu alluă cuviósei superioare, mânca bunul mănăstirii, nefiind cu toate acestea fidel superiorei, care însă îl adora, cu toate înfidelitățile sălle, lăcomia în amoru fiind uă cestiune de temperamentu; musica se compunea de șepte cântărețe, din cari duoă surori ca *tenore*, duoă fete ca *alto*, și trei fete ca *soprano*; aceste cântărețe o desmierdau cu cântecele lor bisericicești, și câte odată și mirenești; în casă din urmă, superioara asculta cântecile lumesci ascunsă într'uă cameră vecină; în fine bastillia sau închisoreea acestu Despotu femininu era unuă beciu întunecosu sub campanatoriu (clopotniță), alle căruia chei monstre le păstra însăși superioara; acolo închidea ea pe supuși sej rebellii, sau pe cei ce și permittea u imita scandalurile Despotulu lor.

In momentul când începe istoria nôstră, superioara se afla la masă, la lumina lampelor; era încogiurată de confessori, de vara-sa și de confidență, și servită de intimi și servici; ea satisfăcea de o dată suffletul prin fermecul mușicelor, inima prin vederea amantului, pînțele prin mânări și băuturi allese. Când musica încetă, începea rolul buffonului, care, prin rîssetele ce provoca, îngesnia digestiunea alimentelor grelle și inflammabile.

In mijlocul espansiunei inimiei, esaltată de vinu, de muzică și de amoru, se aud clopotul portăressei care anunță venirea unuă oaspete.

„Maică Melania, dute de veđi cine intrerumpe liniștea sănătului locașu la acéstă oră înaintată a nopții? ordonă superioara unia din gendarmi sej.

Maica Melania ești; peste duoă minute intră repede, anunțând venirea prea Sînțitulu archiereu Meletie, patronul ex-officio alluă mănăstirii X....

Toți în Mănăstire fură în picioare. Superiora, însotită de confessoru și de cortegiul său, coborî scara într-un întâmpinarea Păstorulu, în sgomotul campanelor ce urlau (clopotele) și totușu muzice care intona imnul în usu la asemenea împrejurări; iar la lumina felimarelor, printre duo-șiruri de cuviose, de surori și de fete, dela etatea de 7 ani pînă la șepte-deci, fericitulu păstoru ținătă, mărețu ca unu sultanu în haremulu său; se înghesuia totușu sufflarea monahică a sărnată prea sănătă drăptă a prea sănătulu arhiereu, care făcea să plătă benediciunea sa arhierescă peste cei junii ca și peste cei bătrâni, peste cei frumoși ca și peste cei uriti, peste cei frageți ca și peste cei ofliți, după cum Creatorul revarsă plăea, căldura și lumina peste toate ființele, fără deosebire de sexu și de religie. Ochiul păstorulu însă se opriau de preferință asupra celor innocentăi, urmând și întrucăsta exemplul salvatorulu Hristos, care încuragea pe copiii Israeliților a veni împrejurul său ca să îi binecuvîntese; deosebirea între Vlădica Hristosu și Vlădica Meletie era că acela promitea copiilor din Iudeea imperiul drăptății și totușu frăției, pe când acesta promitea copillelor din mănăstirea X... imperiul favorilor arhieresci, la care inima vanitosă a unei femei nu poate fi indifferentă.

In acestu *saltanat turcesc*, ca să mă esprimă în limba pittorescă a Orientalilor, prea sănătulu nostru arhiereu intră în sala de priimire, pe care credeu de prisosu a o mai descrie, având a descrie fizicul și moralul păstorului.

Arhiereul Meletie era în felul său ceea ce era în felul ei superiora Minodora: unu Despotu sacerdotalu în totușu puterea cuvîntulu; era corpulent și vigurosu, era sfemeat și luxuriosu; fața lui uă rodie, ochiul galeș și plin de voluptate, vorba dulce, și forțe affabil și amabil cu toți, mai multe cu toate; surîsul era etern pe busele săle de coralli, iar din gura sa cădea numai consiliuri părintesci, din care cauza avea uă numerosă clientellă, fiind confessorul par excellence al tuturor aristocratei. În fața lumi era modelul tuturor virtuților evanghelice; pe sub ascunsu însă era idolatru, căci prezinta deoareze zeilor celor mai influenți din mitologie:

ast-fel, ellă adora și pe Bacus, deulă vinului, și pe Jupiter, deulă forței și-află violinice, și pe Ceres, deea grăului, și pe Venera, (și mai alles pe densa) deia frumusețe, a voluptății să a cochetărie; și ca semnă de adorație allă Venerei, micul angel, incrustat pe mânărișul de aură allăトイагулă seă păstorescu, avea forma lui Cupidonă, fiulă favorită allă Afroditei, și fructul amorulu incestiosă allă Venerei cu Apollon, deulă poesiei și allă armoniei, Venera fiind, cum se știe, soția legitimă, (din ordinul lui Joie) allă monstruosulu Vulcană, deulă ce făura lanțuri de sclavie pentru bieții muritori idolatri.

Muiată în mătăssării grelle, și infășurată în blane rare, învirtea niște mătăni lungă de chihlibară, cu bobulă cât ouă de porumbică; barba și cărunță, învoltă și făcută rōtă pe unu peptă pe care se vedea uă cruce de diamante, și da unu aeru de Pașă; returnată într'ună fotoliu de catifea rosă, și înconjurată de cortegiușul său propriu, și de cortegiușul superioarei, fericitul nostru păstoru semăna în adevăr unu Sultană în haremulu său.

La unu semnă allă superioarei, tōte cuviósele, surorile și fetele făcură mătanie ca unu Sântă, și sărutără prea sănătă dréptă, cerând binecuvîntarea arhierescă, pe care evlaviosul Vlădică o dette din tōtă inima, respunđenl celor innocentă cu unu surrisă părintescu, și celor frumose cu uă strîngere de mână affectuosă . . .

In timpulă acesta, uă masă archierescă era improvisată; prea sănătălă păstoru trecu în salla de mâncare, însoțită de adjutanți săi arhieresci, și de prea cuviósa Minodora, care era însoțită și Cuvioșia Sa de damele sălle de onnōre, fericite a putea servi pe prea sănătălă, spre a putea căpăta benediciunea care duce drept în Raiulă fericiților . . .

Fiind di de postă, se înțellege că pe masă nu putea figura decât pesce strein, pesce prăospăt, iure moř, caracatičă etc. înecate în olli și lămări; bucate cari, dinpreună cu viinuri vechi de Odobesci și Drăgășană, vechi dela 5 pînă la 15 ani, întăresc sistemul nervos, făcând pe omu a lupta cu nevoile, cu grijile și cu ispите, să ale învinge pe deplin.

După masă, Vlădica trecu iar în salla de priimire, lăudă
cafăoa din preună cu abatessa.

— Ce vă adduce, prea sănătate stăpene, pe la noi, la asemenea
oră neobicinuită? Întrebă cu sfială superioră.

— E! maică! oftă pastorul, sorbind din cafea odată și
de trei ori dintr-un ciubuc lung de iasomie, cu imomea de
chihlibar d'uă valore mare. O să avem și pe la noi zavera, ca
în alte părți!

— Maica Domnului!... Suntem perduți! esclamă superioara,
făcând de trei ori semnul crucei. Dar cum? Ce fel?
Stăpénirea ce face? M. S. Vodă nu ia măsură, cum a luat
Măria Sa Vodă din Moldovă, să surghiunescă pe Zavragi?

— Vodă Bibescu nu este Vodă Sturza! Ţăapo!... Dumedeju să mă ierte! Mă tem să nu fie aci coda Muscalulu!

— Maica Domnului! Este cu putință?!!

— Totul e cu putință la Domn și la Imperaț! Dar ce e
de ingrijat este că Zavergi așteptă să împusce adă dimineață pe Măria Sa Vodă.

— Domne apără și pădesce! esclamă maica Minodora, închinânduse mereu.

— A scăpat bietul Vodă ca prin urechile aculu.

— Și ce e de făcut? Noi numai putem sta în țerră.

— Negreșit; și dacă am venit să ţi spui că să te gătesc să pleci în Brașov, unde mă duc și eu.

— Maica Domnului! Ce mai veni pe biata țerră!!!

— Să lăsăm țerră în voea Domnului, că ce o fi scris
de sus în frunte și e pus.

— Maică fecioră! Apărăne și ne pădesce, pe noi păcătoși

— Gătește în năpte acăstă; strângă tot ce aș; și
mâine, pe drum! Toți boierii simandicoși au sters de mult
la sănătosă, sub pricinuire de holera. Eu voi pleca de dimineață;
Sănătatea ta vezi pleca peste două ore, dicând că te duci
peste Olt la uă răndă a Sănătăției tălle; lasă în locuții pe cea
mai credinciosă și vrednică; să ne întâlnim la Câmpina, unde
te aştepțu....

„Acum mă duc să mă odinsecu, fiind că sunt obbosit.
Arată-mă camera mea de culcată.“

Maica Minodora condusse pe Vlădica în camera de culcare, unde evlaviosul pastor, esaltat de vin și de amor, ușă Zavera în brațele evlavișoři superioare . . .

Aduoađi călătoriař împreună, la uă distančă ōre care, spre drumul Brașovului, la adăpost de ori ce eventualitate.

CAPITOLU II.

SOARELE LIBERTAȚII ȘI SOARELE AMORULUI.

Maica Minodora, plecēnd, încredinčă toagulă păstorescū maiceř Marta, confidenta sa, avēnd grijă a libera della închisore duoě maicř culpabile, řa împărři banř pe la celle colțate, recomandānd locořitōreř selle a se purta cu blêndeče și largęă cu tōte, spre a nu le împinge la revoltă, timpulă fiind critică. Abia plecă, și económă măňastirii, maica Lisaveta, începu prin intrigă și banř a prepara têrrémulă spre a lua loculă superiorei, la începutuř lucrând pe subt ascunsuř, ca Soboliř, iar după 11 Iuniř pe fačă, la lumina sórelui.

Maica Marta, superioră ad-interim, avea de amică intimă pe sora Agapia, care, prin caracterulă seu blênduř, moravurile selle oneste, manierele selle plăcute, řtiuse inspira affecție și stimă tuturor; superiora Minodora o affectiona cu deosebire: căci confidenta abatesseř, soră de cruce cu sora Agapia, o deseria în ochiř superiorei ca pe singura femeie din monastire blêndă, supusă, onestă, departe de orř-ce intrigă, și cu totulă atașată superiorei.

Acestei amice intime, locořitōrea de superioră ſi descooperise secretele abatesseř, loculă unde să trăsese, și celle ce aveauř să se întâmple curēnd în România.

Sora Agapia din parteři i citi uă epistolă ce o priimise, cu uă qđ înainte, dela fidanřatulă eř, care ſi anunča că peste câte-va qille revoluřiunea va isbuclni la Islazuř, și apoř în Bucureři; și ſi promittea că, chiar în diaoă ūvieriř poporului, va veni ſe o smulgă din măňastire, silind pe tata seu a consimři la mărătișulă ficeř selle cu dênsulă.

Sora Agapia i respunsesse, prin trimisul din partea amantului, că întâlnirea lor să fie la cutare locu din dumbrava de lîngă mănăstire, spre a nu fi vîdută de călugărițe, pentru cuvinte ce i le va comunica verbal la întrevederea lor.

In fine, revoluțunea isbucni în București, la 11 Iunie; capiș mișcări chiamați la libertate pe totii cei în suferință, și la frăție pe totii cei învrajbiți prin Regulamentul impus de Rușii; proclamațiunea, făcută în numele poporului, vestia libertate tuturor classelor societății; ea fu ca uă schintele electrică pentru totii; prin urmare și pentru acelle infortunate ființe cară trăiau în lanțurile prejudiciilor monahale.

Precum la căldura bine-făcătoare a soarelui de primăvară, insectele amortite, asfixiate de gerul iernii, încep să sbîrnui, și passerile a ciripi pe crăcile înverdite, și tóte ființele vii, esind din găurile lor, se desmorțesc la soare, și s'apropie pentru a procrea, urmând orbește legii Naturei: astfel mai cele din mănăstirea X..., ținute pînă atunci sub jugul despoticu allu superioarei Minodora, unele maltratațe, altele torturate, scuturără în fine lanțul sclavie, încurageate de Economa și de ospetii ce începură a frecuenta fără pudore qisa mănăstire, și din cară mulți erau în intrige amorose cu celle june și frumos.

Aduoați după proclamarea Revoluției în București, curtea mănăstirii se umplu de trăsură și de căi, aducând ospeti de ambele secse, cei mai mulți junii, totii cu cocarde tricolore; proclamațiunea Revoluției fu citită în tinda Bisericei; strigăte de bucurie și aplaude de fericire făcură se resune pădurea vecină, unde fie-care maică sau soră rătăcia cu câte un jumătate, ce trecea drept frate, vîră sau amică.

Locuitorii de superioră nu cutedă a le face nicăi uă observațiune, temându-se a nu fi maltratată, din cauza simpatiei sălăi pentru abatessa, ce era nesuferită la tóte, afară de acellea pe care le avea în d'apprópe îngrijire.

A treadi, tóte călugărițele și surorile, unele esaltate de entuziasmul libertății, altele montate de intrigele Economei, altele revoltate de tirannia superioarei, se addună în consiliu, formând Soborul, cum se dice; elle pronunțară cu mare

majoritate căderea maicei Minodorei, și înlocuirea ei cu maica Económa, ca superioră.

Uă maică, care sufferisse mai mult de la fosta superioră, ținu un discurs de occasiune, ce era comentariul art. 10 din Proclamațiune.

„Acest articol, disse oratorul improvisat, vorbește despre allegerea dregătorilor de către cetățenii; dreptul ce are poporul întregii a allege pe Domnul țărării, acelui dreptul urmășă a'lui avea fie care judecă, fie care plăssă, fie care comună, prin urmare fie care chinovie, de a'și allege pe cărmuitorii lor; fiind că fără cărmă, vasul se înecă.

— Așa este! strigări în choru totă maicile și surorile.

— Dreptul de allegere a trecut dela preoții la mireni; fiind că, după pilda Sintilor Apostoli, toții dregătorii Bisericii, dela Diaconii pînă la Vlădica, erau allești de Soborul . . .

— Așa este! repetă auditoriului electrisatū:

— După exemplu allegerii dregătorilor Bisericii, începură a se allege și dregătorii mireni, dela Vodă pînă la Pîrcălabu; ei erau allești numai pe câte unu anu; dacă se purtau bine, erau allești din nuou.

— Prea bine vorbesce maica Sofronia! respunse uă voce din adunare. Trăescă libertatea!

— Așa dar, și noi, maicile și surorile acestei chinovii, nemai fiind mulțumite cu păstoria maicei Minodora, care ne-a păstorit cu toagă de feru . . .

— Așa este! Așa este! Jos Minodora! strigări mai multe voce.

— Eu sunt de părere a allegate pe maica Elisaveta, económa noastră.“

Unele approbară, altele protestară; erau două partide, una care voia de superioră pe económa, altele pe fosta superioră, pe care o depărtasse arhiereul Meletie cu forța, fără motiv seriosu, pentru ca să o înlocuiescă cu maica Minodora, favorita arhiereului.

Oratorul propusse a se forma două grape; și numărânduse persoanele din fiecare grupă, económa avu mare majoritate.

Atunci maica Elisaveta fu ridicată pe brațele allegătorilor; și în strigărī de vrednică este! intrără tōte în Biserică, unde se făcu ceremonia în usū la assemenea împrejurărī.

Nuoa Superioră, luând cărma, numi altū consiliū, alți dregători, alți confidenți; și fiind că terra sē afla în libertate completă, lăsa și ea libertate deplină tuturor supușilor sei, remâind în vigore numai regulele privitore la rugăciunī și la alte deprinderi chinoviale, ce nu jicneaū libertatea individuală; astfel trei lunī întregi fericitele maici și surorī din monastirea X . . . putură dice că aū trăit în Republică: căci cuviōsele puteau face totū ce le plăcea, fără a se scandaliza nicăi bătrânele, niči superioră, niči societatea, coprinsă de frigurile libertății absolute, ce o făcea indulgentă și indifferentă.

Sora Agapia nu participasse la allegerea superioarei cellei noioă, prefăcēndu-se că este ammalată, atât pentru amiciția către confidenta fostei abatesse, cum și pentru antipatia ce avea către nuoa superioră; cu tōte acestea, fiind că tōte o iubiaū, nimeni nu o bănuia; și conservă afecția și increderea tuturora.

La 14 Iuniū, Sora Agapia priimi visita amantului seu; ei se întâlniră în partea cea mai desă a dumbrăvei.

— Ei bine! Angelica mea! Ce gēnd ař? Si pentru ce anchoă acestui misteru?

— Ascultă, Iancule. Mî ař scrisu că, profitând de exaltația spiritelor în acăstă epocă de frigură revoluționare, veř forța pe tată-meu a consimți la însotirea nōstră. Ei bine! Acăsta n'o priimescă. Oră cāt de nedrept a fost tată-meu refusându-mă mâna ta, eř nu potu uita că e părintele meu, că i datorescă prin urmare respectul cuvenit unuř părinte. Despuł de măhnită este ellă stând eř departe de dēnsulă, sămențendu-lă că mě cǎllugărescă; pînă în fine nu imă va refusa mâna sa. Prin consângeri și amici, eř lucređu pentru alău determină să și dea consimțimēntul. Daca intr'adevăr mě iubescă, trebuie se nu mě măhnescă; să acceptăm ca timpulă, despărțirea mea de tata și amicii nostrii să facă ceca ce dorim. Mě cunoșci cāt sunt de hotărîtă; a lucra contra do-

rințești melle este a dovedi că m'am înșelat în allegerea ce am făcut.

— Prea bine! Voi și mai aștepta, dacă o voesci; cu toate că am putea trăi numai cu mijlocele melle proprii.

— Cu nimic unu preț, fără binecuvântarea părintelui meu.

— Și chiar dacă acăstă binecuvântare s-ar prelungi deces anii d'aci înainte?

— Chiar atunci.

— Dar ce fel de amor este amorul D-le? întrebă el cu supărare.

— Amorul angelilor, nu altu bestiilor, i respunse amanta p'acellaștou.

— Dar omul nu este angel; este unu amesticu din spiritu și materie.

— Spiritul trebuie să domine materia.

— Este ușor în teorie, dar forte anevoie în aplicare.

— Cine vrea pote.

— Bărbatul differă de femei.

— Ați dreptate! Căcă femeia iubesc cu inima, și bărbatul iubesc cu capul sau cu simțurile . . .

— Ce vrei să dică?

— Voi să dică că femeia e superioră bărbatului în amor, fiind capabilă de sacrificii pe care rară bărbatul le poate face; și eu credeam că esci din numărul acelor bărbatilor rară, ce facă exceptiune la regula generală.“

Amantul începu să se primble pe gânduri, supărătu.

„Cât esci de nedreptă! Ce puțin preaesci tu pe Angelica ta! continuă ea, c'uă voce dulce, spre a slăbi efectul imputărilor cei făcuse. La sacrificiul meu d'a mă despărți de părintele meu, și d'a mă închide într'uă mănăstire, ce e unu furnicar de intrige de tot felul, și acăsta numai ca să potă ajunge mai iute ținta dorită, tu respondi astfel la amorul meu? Cât aș fi de nefericită când ar fi să pierdă șacăstă ultimă illusiu-

Amantul, miscată d'aceste cuvinte, cădu la genui feței ce adora, și sărutându' mâinele 'f ceru iertare, cu lacrimile în ochi.

— Te iertă, fiind că te iubescă.

Si ca doavadă, ea depusse uă sărutare pe fruntea amantului.

— Cel puțin dă'mă voie Angelica mea, a te vedea mai des.

— De două ori pe septămână, în acestu loc și la această oră.

— Si pentru ce nu în mănăstire?

— Fiind că nu voescu să fi cunoscută de nimeni din mănăstire.

— Si pentru ce?

— Eată pentru ce. Pentru că Revoluția nu va putea dura în urma căderii Revoluției din Franța; Rușii vor intra în țără; totuși cel că tine vor fi persecuți, închiși, pote esilați. Dacă pînă atunci tată-meu nu se va îmblindă, aș putea afla unu asil în mănăstire, strevestită; nu trebuie dar a fi cunoscută de nimeni aici....

— Escă sublimă, Angelica mea! Si suntă mândru de a morulă teu!

— Să ne despărțim, Iancule!

— Adio, angelulă meu!

— Nu uita a'mă trimite diarele cele mai interesante, spre a mă distra și eu în monotonia singurătății.

— Ti le voi adduce însumă, angelulă meu.

Se despărțiră, plângând amânduoia ca doi copii.

Inturnându-se melancolică la mănăstire, Sora Agapia dicea oftând:

„Ce fericiți sunt bărbații! Câte distracții au ei în societate, care îi facă a uita, cel puțin țioa, și mai alături în asemenea timpuri, obiectul amorului lor; dar noi, femeile, suntem florile legate de pămînt prin rădăcinele lor! Bărbații sunt fluturi!”

Si cugetând astfel, se retăci în dumbravă, începu a cullege floră pentru dilectul seu, să formă buchette pentru ellă; apoi se aşează sub unu arbore, și improvisează uă poesie dictată d'amorul lui Ionel.

Agapia avea spiritul cultivat; avea încă talentulă musică și sălău poesie; și aceste belle arte o despăgubiau de mo-

notonia vieței chinoviale și de dorul său Ionelă, cum numia ea pe amantul său, în momentele de melancolie.

Ună fluttură așeată păuă flóre îi inspiră următoarea poesie.

Flutturale și fiórea.

Flutturale.

Impinsă de vînturi grelle
Spre voia, o floricele,
Repaosă n'aflu ești;
Te rog, flóre, mă lasă
Pe busății voluptosă
Să gustă amorul teu.

Flórea.

De și a ta solie
E nestatornicie,
Îmi placă-allă teu amoră.
Pe sănul meu de miere
Să gustă dulcea plăcere,
Te lasă tu din sboră.

Apoără, și disse lacrâmand:

„Când ar ști ellă câtă illă iubescu! Și cât sufferă ești când illă vădă pe ellă sufferindu! Nu! Barbații nu sunt capabili d'asemenea sacrificii, cari sămănă cu flacăra ce consumă olliulă! Dar fericirea e fiea durerii!

CAPITOLU III.

P E D E P S A C R I M E I.

Sora Agapia se înturnă în chillia sa după appusul său; ea retăcisse multe ore prin dumbravă și pe câmpu, singură cu dorul său, făcând poesi și visuri de fericire.

Abia sosise în chillie, unde repaosă de ostenelă și de emoții, când uă soră intră repede.

— Sora Agapie! dice sora Evloghia, găfăind, te cauțu prin totu locul . . .

— Ce este? întrăbă sora Agapia cu mirare.

— Móre sora Evgenia, respunse aceea plângând.

— Ce-a pătițu?

— Veř aflu acolo . . . grăbesce . . . 'mř e téma că n'o s'o apucăm cu viačă.

Si plécă înainte; sora Agapia o urmésă în fugă.

Sosind în chillia sorei Evgenie, găsi p'acesta în agonie morții, culcată în asternută.

— Morū, sora mea! disse plângend infortunata; și sărutându mâna amicei sălle, o strêne astfel incât Agapia scosse unu tipetă de durere.

— Of! iartă mě! sunt în durerile nașterii . . . Morū, Agapio! Scapă mě! . . . Fieť milă de mine! . . .

Nefericita tipă infundată.

— Dumnezeule! disse sora Agapia, cu lăcrémile în ochi . . . Si nu mě pricepă . . . la asemenea lucruri . . . Să trimitem la maica Pahomia, care e femei suffletescă; ea trebuie să se pricépă la moșită.

— Nu! Nimeni! Voiu să morū în mâinele telle, Agapio. Ceaiu de mușecellă caldă, untă de lemn și focă în sobă.

Sora Evloghia, *poșlujnica* sufferinde, pregăti celle trebuințiose pentru moșită.

— Dumnezeule! dicea sora Agapia uimită, învîrtinduse în chillie fără rost.

— Nu pierde cumpătulă, Agapio . . . Of, ce dureri! . . . Ah! Miserabilulă! . . . Închide ușa . . . Stinge luminarea . . . Of! . . . Morū! . . . Aprinde candela . . . Vino încoa . . .

Biata femei se svîrcolea în spasmuri, scârșnia din dinți, băga plapuma în gură a nu se audi tipetele înăbusite; gema încercată, ca boulă sub cuțitulă măcellarului; uă înimă de piatră s'ar fi muiată ca céră la vederea unor asemenea torturi.

Servitorea addusse untă de lemn într'uă strachină.

— Ce să facă? întrăbă sora Agapia c'uă sublimă naivitate.

— Unge mâna dréptă în unt de lemn, și ajută să iasă puialui de Năpârcă... Of!... Dacă n'oii muri....

Timiditatea Agapie, pudorea ei de vestală, sufferința pătimasești, acelui spectacol strani și nuou pentru dênsa, o făcea atât de stîngace, încât stângăcia ei cauza dureri infortunate; Evgenie o învăță să procédă cu atențiuie, dar cu siguranță, în acéstă delicată și tot d'odata pericolosă operațiune.

Servitorea addusse céiul de mușecellu, din care pătimasa sorbi de căte va oră.

Peste trei ore de opintiri terribile, se auđi unu țipetu: mama era scăpată.

Copillul fu înfășurată într'unu cérșefu, și băgată într'uă scurteică imblănită, iar improvisata móșă i tăia buriculă

— Of! disse lăuza încet... Am scăpat!... Iți mulțumescu, sora mea!

Totul era scăpată, copill și mamă; dar copillul nu putea sta în chillie. După mieđul nopții, lăuza sili pe Agapia să plece, pretestând că este ușurată pe deplin.

După plecarea Agapiei, mama ceru să vadă copillul; la vederea luă, ea scósse unu țipătu.

Sora Evloghia alergă speriată.

— Nu e nimic, disse ea. Lasă copillul aci; addu vinu cu zahară; și vedă de tréba ta.

Sora Evloghia trecu în cămăruça ce servia de bucătărie. Mama remasse singură cu copillul, care dormia. Era băiată

„Leită ta!ă seă! disse ea, oftând. Monstri nu trebuie să trăescă... Negreșit, de va trăi, va face nenorocite atâtea ființe slabe, cum a făcut și tată seă: ce se nasce din pisică șoareci mânâncă....“

Și băgă mâna sub căpătaiu, de unde scósse uă scrisore pe care începu s'o citescă. D'odata încruntescă sprincenele, scârșnesce din dintă, lassă scrisorea, și dice:

„Ca să potă sugruma pe Monstru celu mare, trebuie să sugrumă mai întâi pe celu micu.“

Asemenea unei pantere care sfășie prada sa, ea înăbușit copillul său sub uă perină de puțu... Său și unu gemmătă surdă și înnechată; apoă nu se mai audă nimic... Copillul era mortu!

Mama scosse unu tipetă de spaimă și de remorsu.

Sora Evloghia alergă iute la acestu tipetă... Lăuza înnebunisse....

Sora Evlogia allergă spăimîntată la sora Agapia, care adormissee îmbrăcată. Bătu în ușă, întâiău încet, apoă tare.

— Cine este? întrebă sora Agapia.

— Eu, sora Evloghia.

Ușa se deschissee.

— Ce este?

— Te rogă, vino iute....

— Ce e?

— Copillul a murit, și sora Evghenia rîde mereu....

— Biata femeie! disse Agapia. Ce nenorocire!

Plecără iute amenduoă. Cum intră în chilie lăudești, sora Agapia se convinse pe deplin că era esaltată amica ei. Ea rîdea, și vorbia de nuntă, de lăutară, de floră, de Nae, de tôte, fără șiru; apoă rîdea, rîdea mereu.

Sora Agapia plângea. Sora Evloghia plângea.

Peste o jumătate de oră, sora Evloghia disse:

— Ce facem cu copillul?

— Nu știu! disse sora Agapia ofând.

— Nu'l putem ține aci....

Apoă, gîndinduse puçin, sora Evloghia adăogă:

„Sedă Dumnăta aci; eu mă întorcu îndată.

Luă copillul, și lăuza ascunse sub rasă.

— Unde lăuza ducă? întrebă Agapia curiosă.

— Vezi așa pe urmă.

Si ești repede pe ușă cu copillul sub subțîoră.

În lipsa Evloghiei, sora Agapia se încercă a liniști pe

infortunată. Îndeșert ! Îndreptându-ți căpătâiul, ea dette peste nisice scisorii; le luă, le citi, și înțelesse atunci tot secretul.

Eată acelle scisorii.

1848, Mai 30.

Nae,

Știi totuști; am aflat de unde vine răcerea ta, indiferența ta, crudimea ta. Tu iubești pe alta, iubești pe Elisa A Ce am greșit de mai disprețuit astfel? N' am făcut oare pentru tine celuș mai mare sacrificiu ce uă femee pote face? Nu'ți am păstrată credință și respect? Nu m'am retrasă în acăstă mănăstire, după dorința ta, încredințându-mă că d'aci mai ușor putem a ne căsători? Refusatuști-am ești oare ceva din capriciele telle? Pentru ce dar m'aș trădat? Pentru ce m'aș disprețuit? Si în ce e mai superioră decât mine femea pe care m'aș schimbat? Oare satiuștu să fie cauza acestui schimbă de gustuș? Aș promisiu, aș jurat că o să mă scapă de tirannia unei mame vitrege, că o să mă facă consorția ta, îndată ce vești luna postului la care aspiri. Postulă l'au luat, ești te am ascultat, nu'ți am refusată nimic; resplata unor astfel de sacrificii, care este? A mă desonora, a mă schimba pe alta, cu mult mai inferioră; în fine, a mă părăsi, însărcinată! Peste uă lună voi fi mamă. Ce deviști ești în monastire cu copillul? Vino cel puțin să ne înțellegem în privința loculuș unde trebuie să mă ușurești, și în privința copilluluș unde trebuie să-l dăm; fiind că nu voiști să aibă sărta care auști că aș mai totuști copiii surorilor și maicelor, pe cari nenorociri pote c'alle melle le-aș silit să îngropa de vii în aceste morminte cari se numescu chinovii. Află, Nae, că, de nu'ți veni, său de nu vești respunde cel puțin cum trebuie să respondă unuș părinte conștiințiosuș, să știști că sau ești mă ommoruș, sau ommoruș fructulunuș monstru, ca să numai facă și elluș în lume nenorociști ca mine. Nae, fie-tu milă de mine! Nae, fie-tu cel puțin milă de copillul teu!

Eugenia P

Domnișoră,

Ați greșit adresa scrisorei, pe care îi o înapoedă.
Nu te cunoscu. Am audit că esci esaltată; epistola D-tale
o dovedește îndestul.

Nae M . . .

Abia terminasse Agapia citirea acestor duoă epistole, și
Evlochia intră în chillie.

- Copillul? întră Agapia curiosă.
 - Acolo unde dormă toti copii . . .
 - Unde?
 - În helesteul monăstirii.
 - Agapia scosse unu țipetă.
-

CAPITOLU IV.

VICTIMA RESBUNATA.

La 16 Iuniu, Agapia se întâlni cu fidanțatul ei la locul convenit. Ea i narră cele întâmplate în chillia sorei Evghenia; Ionellu fu atât de indignat de conduită misericordiu amant allu unfortunate, încât hotărî să o resbune, cu orice mijloc. Agapia îl încuragiă la această faptă cavalerescă; îl rugă însă să nu se batte cu densul în duellu, fiind că nu merita aș vîrsa sângele pentru asemenea scellerat.

— Morte nu e destul pentru asemenea miserabilu; trebuie să resbunare care să serve de exemplu celor care densul; sunt de părere a publica epistola unfortunate și respunsul scelleratului, spre alii stigmatiza în publicu.

— Dar asemenea oameni, cari nău conștiință, potu ei avea amoru propriu? Nu, Angelico; să altă resbunare meditești, demnă d'asemenea miserabilu.

— Care?

— Mă voiu splica când va fi a executa planul meu; te rogă, nu insista mult; îți voiu comunica rezultatul peste puțin. Dămă acelle scrisori; îi le voiu întorce după punerea

în lucrare a planului ce meditesă; infortunata Evghenie va fi resbunată.

— Păccată că nu e cu mintea întrégă, ca să se bucure și să ţă mulțumescă.

— Nică nu s-ar bucura, nică nu mă ar mulțumi, Angelico; din contra, mă'ar blestema.

— Dar te înselă, Ionellă! Cum credi tu că mai putea compătimi ea de nenorocirea unuă monstru?

— Te prefacă că nu cunoșce inima femeii! Daca ea nu s'a resbunătă când a primit acestu respunsă disprețitoră, credi tu că s-ar bucura când ar fi văzut p'amantulă ei în starea în care lă voi adduce eu?

— Dar atunci că nu ommora copillulă, care rechiama trăsurile tatăluă seă.

— Dovadă că lă iubită, după părerea mea, pe monstrulă acella, este că a înebunit îndată ce a văzut că a pierdut singura consolațiuă a nenorocirii sălle, acelă copillă allă căruia amoră putea înlocui amorulă părinteluă seă. Ia spune'mă, angelulă meă, tu, care mă iubești atât de mult, daca din fatalitate te-aș trăda, aș fi tu în stare să mă ommori?

— Te-aș disprețui.

— Iețellegă acesta; dar nu mai ommori; și când rivala ta ar ridica pumnalulă asupra mea, aș sta-tu indifferinte?

— Nu știu, respunse Angelica, surindând.

— Ei bine! nu! Poetulă, care a scrisă următoarele versuri, cunoștea bine inima femeii, care dice, prin gura poetului:

Avere, rangă, chiar cerulă, a mea să lumini stimă,
Jertfitu-le-am pe tóte; și de mai e vr'uă crimă,
Aș face-o pentru tine, săcum, uitată chiar!

Angelica suspină, săuă lacrimă streluci în ochiile ei albastrii.

„Infortunata Evghenie era într'ună paroșismă allă nervalor, într'ună momentă de supremă durere, când a comisă crima; odată comisă, mintea ei a sărit din scaunulă seă, cum sare dopulă împinsă de gazulă șampanie, cum sboră glonculă împinsă de gazulă silitreă combinată cu pu-

ciosa. Si ca sa te incredineti, voi face mai antei uă incercare.

— Ce incercare?

— Indată ce infortunata va fi în stare să umble, înștiințează-mă; te veți afla cu dênsa și cu confidența ei în pădurea vecină, la dioa hotărîtă.

— Ce vrei să facă?

— Uă incercare: voi să vedă dacă amorul i poate reda rățiunea.

— Cred că tu acesta?

— Să incercăm. Pînă atunci, îngrijeșe de dênsa... din partea mea, voi adduce aci pe scelleratul, spre a face cu el să încercarea.

— Sunt curiosă a vedea acestu fenomen; pînă atunci, trimite și tu un medic de încredere; infortunata, în starea în care să afli, are mare nevoie de ajutorul medical.

Amanții se îmbrățișară și se despărțiră.

Trecu uă lună, în care timpă se petrecură multe lucruri strani, și în București și în mănăstirea X....

In București, în câteva ore, la 19 Iunie, guvernul revoluționar fu arestată de Solomon, după ordinul Odobescu, acesta introducând în guvernă de Rosetti și Brătianu, pentru a se debarassa de Eliade și de Tell; și poporul liberă pe liberatorii săi. Revoluția, virgină la 9 și 11 Iunie, fu pătată de sânge la 19 Iunie.

Guvernul, care nu putu fi uccisă cu ferul la 19 Iunie, fu uccisă cu ridicoulul la 29 Iunie, tot prin intrigele celor doi ambițioși — invidioși; și pe când membrii guvernului, fugind la munte, ca nișce copii speriați de Joimariță, erau arestați la Tîrgoviste, Căimacămia de 24 ore a lui Bălănești și Herescu era returnată tot prin manoperile lui Rosetti și Brătianu, acella însoțind pe Eliade în fugă, acesta remâind în capitală ca să restorne Căimacămia, spre a deveni idolul poporului.

Venim la Mănăstirea X.... În aceeași zi de 29 Iunie, când Căimacămia terroriza capitala cu biciul lui Căpitanu

Costache, care să laudă *călăuă va imbrăca în piele de Română*, în mănăstirea X.... maica Marta, locotenitorea legală de superioră, ajutată de căllugărițele remasă fidele superioarei Minodora, și de confesorul Mitrofanu cu vrăuă căță-va căllugări reacționari, legă și închidea pe Maica Elisaveta, superioră improvisată de maicele rebelle, d'impreună cu capii rebellui-nii, luând cărma păstorie.

A duoași, la 30 Iunie, pe când poporul Capitalei, resculat de *Firfirieu*, resturna Caimăcamia, și spărgea ferestele Heresculu, căllugărițele rebelle, având în frunte pe maica Sofronia, capul revoltantelor, și căță-va căllugări, amanții acestora, resturnau căimăcămia maicei Marta, spărgea ferestrele chilliei selle, și o căutaș o închidă; ea însă, prințend de veste, fugisse strevestită; și însoțită de confagenta sa, hotări să visiteze unele schituri și mănăstiri de maici din România, pînă va trece furtuna revoluționară.

Rebellete reinstalați în scaunul păstorescu pe maica Elisabetta, allésă de elle cu majoritate de voturi la 13 Iunie.

Așfel Mănăstirea X..., în timpul celor trei luni de Revoluțione, fu imaginea fidelă a celor ce se petreceau în Bucuresci.

Când Suleiman Pașa veni în Bucuresci la August ca să înființeze Locotenenza domnescă, în baza Regulamentului organicu, unu arhiereu, trimis de Mitropolitul, se presinta în Mănăstirea X.... ca să înființeze ordinea legală; dar rebeltele, fiind în majoritate, și la cărma tărreții fiind tot capii Revoluționiști, tot maica Elisabetta fu reallesă de superioră cu uă mare majoritate de voturi.

In fine, la 13 Septembrie, când Fuad-Pașa și Diuhamel înfințără guvernul regulamentar, arhieoreul Meletie reinstalla și ellu pe superiora Minodora; guvernul revoluționar fugi peste graniță, maica Elisaveta și maica Sofronie fugiră și elle la uă mănăstire de peste Milcovă.

Dar să nu anticipăm asupra evenimentelor, și să venim la chestiune.

Sora Evghenia părăsise patul de lăudie; în tôte dilele

sora Agapia, însorită de sora Evloghia, se primbla cu esaltata prin Dumbrava de lîngă Monastire.

Dioa de 15 Iuliū fu fixată de Ionelū pentru încercarea ce voia să facă cu esaltata. Ionelū se împrietenisse cu Nae M.... amăgitorul Evghenie; și devenisseră nedespărțiti; Nae nu părăsia unu minută pe Ionelū.

In dioa de 15 Iuliū, Ionelū propusse lui Nae uă partidă de vînătore în pădurea de lîngă Monăstirea X...; Ionel, înțellesu cu Agapia, fabrică uă epistolă în care acesta anunța aceluiu că infortunata sora Evghenie muniște din facere, din preună cu copillul. După uă oră d'unu simulacru de vînătore în pădure, detteră peste Evghenia, Agapia și Evdochia, cară sedeaști jos p'unu covorū; Evdochia cântă, Evghenia sta ca uă statuă de marmură, nesimjitoră la tot ce o încungiura; Agapia sta tristă și pe gânduri.

La acéstă aparițiune, Nae rămâne îmmărmurită, și î cade pușca din mâna.

— Este oare uă aparițiune? esclamă Nae la vederea fostei selle amante.

— Nu, i respunse Ionelū. Este ea, care trăiesce, dar care e nebună din cauza ta.

— Din cauza mea?

— Negreșit... Din cauza acestuă billet, i disse Ionelū, arătându-i billetul ce l'am reprodusă în capitolul precedent.

— Înțellegă totulă! murmură Nae, confusată.

— Daca înțellegi, trebuie să reparedi acéstă crimă, fiind că e uă crimă ceea ce ați făcut tu.

— Si cum? întrăbă criminalulă confusată.

— Să te sileșcă ați reda judecata prin amoră; ca să se pótă consola cu dênsa de pierdere copilluluă.

— Copillulă e mort??!

— Mortă!

— Așa dar acéstă scenă a fost plăsmuită?

— Negreșit; trebuie a repara reulă făcută. Fii ați om, după ce ați fostă ieră monstru. La lucru! Să încercăm! Amorul e unu Dumnezeu, care pôte totulă. Ședă lîngă dînsa, și vorbescă de amoră.

In timpulă acesta, infortunata privia lung pe amăgitorul ei, și surîdea : i lipsia cu totulă memoria.

Nae se appropie de Evghenia, șediu jos lîngă dênsa, o luă de mână, se uită în ochiul ei, și începu a-i vorbi :

— Eugenio, mă cunoșci ?

— Nu.

— Năică !!!

— Năică !

— Soră Evghenie, disse sora Evloghia, este Năică allu D tale.

— Năică al meu!!!

— Care te iubesc...

— Care mă iubesc!!!

— Si a venit să se cunune cu D-ta.

— Să se cunune cu mine?!?. Ha ! ha ! ha ! Fără lăutar? Ha ! ha ! ha !

Scelleratul părea unu condamnat la picioarele ghilotinei....

Infortunata, a cără ochi semănau cu duoă sticle, nu făcea decât să repete mașinalmente vorbele amantului.

Acăstă scenă ţinu uă semi oră; nică uă schimbare în organismul mintală allu unfortunate. Amorul nu putea nimicu!

Şedură în pădure pînă înnoptă; atunci Ionelu propusse amăgitoruluă a însoțî în chillia ei pe victimă crudimei sélle, ca acolo să mai facă uă ultimă încercare. Nae priimi, și intrară cu toții năoptea în chillia Evgheniei. Din norocire, nimeni nu veni să-i distragă din occupaționea lor.

Şedură pînă la miezul nopții; oră ce încercare fu desartă.

Atunci Ionelu hotărî a executat planul său; momentul era favorabilă.

Agapia, intima Marte, confidentă superiorei Minodora, cunoștea unu locu în campanatori, care avea unu oblonu secretu, ce respundea drept întruna din despărțirile sutterane, ce servia de închisore pentru culpabilii cei mari.

Ionelă se urcă cu Nae în campanatoriū, ca să se distrede, la vederea peisagiuluſ, de emoțiunile cauſate de infor- tunata Evgenie. Abia Nae puſſe piciorulă pe oblonuſ, și o- blonulă ſe laſă în josu: miſerabilulă cădu pe paie într'uă adêncime de cincă ſtinjini. Se auđi unu ſtipetă; apoi nu ſe mař audī nimic.

CAPITOLU V.

AMORUL E SUFFLETUL NATUREI.

Maica Marta, locoțiitoră de ſuperioră, pe care revolta căllugărițelor o ſiliffe ſe fugă, ſe îndreptăſſe spre Brașovu, ca de acolo să ſe întorcă în tērră prin Moldova, dinpreună cu maica Minodora.

In drumulă ſeū viſită mař multe ſchituri de maici; și imprefiunele ſelle de căllătorie le comunica cu poftia ſorei Agapie, prin fidanțatulă ei.

Reproducem câte-va epifole d'alle maicei Marta către ſora Agapia, relative la ſubiectul nostru.

Iuliu 15. 1848, Schitulă O....

Soră Agapio,

Eată duoč ſeptămăni de când fuiu ſilită a părăſi mă- năſtirea. După cum iți-am promiſu la plecare, iți comunicu ſuvenirile și imprefiunele melle de căllătorie.

Iți ſcriu prima epifola din ſchitulă O..., unu ſchită, de maici, aſeđată sub Carpați, c'uă panoramă incântătoare, ce nu o pote deſcrie decât penellul. Mě voiu încerca ați da uă idee slabă deſpre Schitulețulă acesta, aſeđată pe coaſta unui déllu petrosu, accoperită de păduri. In valle eſte unu sâtu de moſteni, cu case de piatră și de bradu, lemnale și varulă fiind eftine p'aici; urletulă unei gîrle repede ce curge într'uă albie de pietre, lătratulă cainilor și cânteculă coco- ſiilor întrerumpu singure tăcerea aćeſtor locuri romantice. In fața ſchituluſ, spre reſărit, ſunt délluri și munte, coronați de

duoă cîrne de stâncă, și îmbrăcață cu pădură; spre miajdă-di, Muscelle accoperite cu floră, și văi pînă care șerpuie pîrae cristatine pline de păstrăvioră; spre miajdăopte, trîmbă mărcă a Carpaților, accoperiți cu néoaă (zăpadă). Pe déllulă de d'assupra bisericuței acestia (negreșit care a trebuit să fie uă capiște de idoli) să vede ună orăsellă pittorescă, și sate bogate, aşedate tîrte la pôle de Moville; Movillele sunt dominate de Mușcelle, Muscellele de Măgure, Măgurelle de Déllurile, Déllurile de Munți, unii cu iarbă, alții cu brazi, alții goi, alții îmbroboditi cu marame albe; aceste amfiteatre, pe lângă care amfiteatrele din Roma păgână pară nisice moșoróie pe lîngă Bucegi, sunt dominate d'ună ceră albastru deschisă, frumosă ca cerul de Italia de miajdădi.

Chiliele maicelor sunt zidite pe coasta unui munte pierrosu și pădurosu; ele sămăna cu niște cuiburi de păsări; sub companatoriu murmură ună isvoră de apă rece, ce esse din piatră; bisericuță e dotată d'uă icone vechiă a maicei Domnului, care se crede a fi zugrăvită de apostolul Iacovu, fratele Domnului; superiora este uă femei bine crescută și afabilă, și se bucură d'uă bună reputație; ea a înfrumusetată acestu schită care înaintea ei semăna ună cătună cu bordee; în fine, maicele și surorile acestu schită sunt simple și plăcute ca aceste locuri.

Vara acestu schitulecă este Raiul pămîntecă. Ce aeru curat! Ce apă rece și limpede! Ce vederi romantice! Ce moravuri patriarcale! Ce linisice!

Crede, Agapia, daca n'ași fi atașată atât de mult maici Minodorei, care m'a crescută; daca iarna n'ar fi aci atât de aspră; daca în fine n'ară fi dorul de locul unde am născut săm crescută, crede, în schituleculu acesta pittorescă așă dori să petrecă restul vieții melle; aci, în acestu pămîntu pierrosu, așă dori să putredescă oasele melle!

Nu te miră dar, sora mea, daca cu tôtă simplitatea omenilor, cu tîrte moravurile lor patriarcale, aflu și aci amorul; și mai infocată pote decât pe la noi.

Maiajă ânteiu, amorul e suffletulu universulu; apoă, aceste locuri poetice își inspiră amorul: îl sorbi amorul în

aerulă acesta plină de viață în apa acesta întăritore, în mirosul florilor după Mușcelle din care Albina face mirea cea mai suavă și profumătore; îllă deșteptă amorulă aceste panorame încântătoare, pe care le-a avut negreșit în vedere acelie cari au descrisă Paradisul.

Acestu schitulecă romantică, pe care-lă compară cu un cuibă de rîndunelle, are și ellă cronică lui scandalosă; dar aci amorurile sămănă cu locurile: urcușulă anevoie, pogorîșul repede.

Intriga amorosă ce-i voi descrie te va convinge că femeea e pretutindeni femeie; că Dumnezeu n'a dat omului inima ca s'o îngrope de viață, fie chiar în asemenea locuri paradise; că stirpea, loculă și educațiunea jocă unu rolă mare în istoria inimii omului.

Intre fetele cari făceați parte, acum câțăva ani, din chorul de mușcă allă acestui schituleț, era una, anume sora Maria; uă figură de amoră, pe care vestimentul negru o făcea mult mai frumosă.

A fi frumosă, ori unde, în societate ca și în chinovie, este a fi nenorocită; mai alles daca femeia frumosă n'are educație solidă, n'are unu Mentoră sinceră.

Sora Maria n'avea nică una nică alta; avea însă vanitatea de femeie care a perduț'o.

Între cei ce frecuentați schitulă O.... era și Domnul D.... proprietară avută, care avea uă proprietate chiar în apropierea acestui chită.

Înțellegi ce rollă jocă înlesnirile în materie amorosă.

A vedea p'acellașu omu în tōte dillele; a ști că omulă acella este avută, binefăcută, galantonă, *bon vivant*, cum dice Francesulă; ș'a fi uă fată fără esperiință, fără Mentoră, și lipsită d'acelle nimicuri cari flattésă vanitatea unei femei, fie ea chiar călulgăriță, înțellegi, Agapio, că uă fată ca sora Maria urma și trebuia s'allunece pe priporulă fatală.

Mama acestei fete, sărăcind după urma unor procese, închină fata ei Maicei Domnului; superiora o încredință subt ascultarea unei maice ce era uă teleleică... Biata fată era de dece

ană când intră în schită; creștea cum crește magheranulă în ólilele mașcelor după ferestre.

Domnulă D.... se înțellesse cu maica ce servia fetelor de Mentoră; și cu bană, cari sunt ochii Dracului, ellă amăgi pe Mentoră; și prin Mentoră, scosse din mintă pe biata fată dar cu multă muncă, și dupe multă trecere de timpă.

Maica Arghira, Mentorulă fetelor, nu încetta să aude pe D. D...., că e frumosă și bogată; ca ellă nu caută de societate fată bogată, ci uă fecioră frumosă; că dacă Mariora ar fi fata sa, ar da-o de nevastă D-lui D....; că călugăria e contra învățăturilor lui Hristosă, care a binecuvântat nunta la Canna din Gallilea; că prin urmare uă femei trebuie să se mărită să face copii, urmând învățăturea lui Hristosă, care dice: *creșteți și vă mulțuiești* etc.

Altă dată maica Arghira i-a dicea:

„Ah! Mariuță! pentru ce a dat Dumnezeu femeii urechi? Ca să audă muzica; și inima, ca să guste iubirea; precum are gură, ca să bea și să mănânce totuști cei care stomahulă; și nasu, ca să mirose florile. Ce proste sunt unele femei! Trece Noroculă pe lângă elle, și elle întorcă capulă! Dar sunt și femei care allergă după Norocă, și Noroculă le întorce spatele. Astfel este maica Eftihia, care se topește de dragoste pentru coconulă nostră, și ellă....

— Și Coconulă o iubește, mamă Arghiro?

— Nicăieri nu ce gîndește la ea, pentru că ellă iubește pe....

— Pe cine, mamă? întrebă fata curiosă.

— Nu știu cine mă strigă afară!...

— Mă duc să vădă....

— Dută de vedă, fata mea.

Maria ești.

Și D. D..., care aștepta la ușă momentul favorabil, i pune în capă uă scurteică, o ia în brațe cum ia Doica copillulă din legănă, și coboră cu ea de valle, pe din dos, șoptindu-ă la ureche, ca să liniștească;

„Sunt eu, Mariuță! Nu te speria! Vezi fi săoca mea!

Ești te iubescă.”

D. D.... era de 50 de ani; uă statură colossală și uă forță erculenă; biata fată era un copilul de 15 ani....

Pe când crima se consuma în budoarul D. D.... Iuda numera în chillia ei precului trădării: 20 galb.!!!..

A duoași, D. D.... pleca la altă proprietate cu amorașul său, care lepădă cullionul în gîrlă, și îmbrăcă costumul elegantului allu unei dame de saloană.

Peste doi ani, D. D...., săturatul d'amorului Mariei, o îndestră, și o mărită după unu amicu....

Mariuca, alaltăierii promisa lui Hristosu, ierii amanta D. D...., adă nevasta D. X... mâine devine întreținută tot a D. D...., neîncetând a fi soția D. X...; iar după mórtea D. D.... ea devine întreținută unu consângine, tot în calitate de D-na X....

Am avut curiositatea a o cunoste: era o mască de carnaval.

Adio, Agapio! Cu expediția viitoare îți voi comunica altă intrigă, d'altă natură, care aceea te va înveseli, fiind după gustul teu.

Comunică-mi și tu, sora mea, celle ce se petrecu pe lanoi; credi tu, că păpușeriile din Bucuresci așa să maștii multu?...

Tôte orașele, schiturile, monăstirile, stabilimentele de baie, și din țerra și din Transilvania, gemu de boieri și de înavuțitii din Capitală și din orașele de frunte, cari au fugit de Hollera-Revoluție.

Îmbrățiședă pe Ionelul allu teu în locul meu; și îți orești a deveni cât de currênd soția lui.

Sora ta Marta.

CAPITOLU VI.

ISPITA.

20 Iuliu 1848.

Soră Agapie,

"Tă-am promis, în epistolă trecută uă altă istorioară adevărată. Cred că acesta te va interesa mai mult, fiind cū în joc."

Tu știi, Agapio, că eș portu de cochetarie dolliul căllugăriei: prinde mult p'ua femei frumosă vestimentul negru! Costumul a contribuit și ellu ceva pentru mine la îmbrățișarea căllugăriei. Tu știi iar cât sunt de cochetă, în sensul onestu allu cuvențului (fiind că femeia se nasce cochetă); adică îm̄ place ca vestimentele melle să fie bine croite, de bună stofă și curate; atârnă apō dela femei aș̄ purta corpul și a ține capul cu mândrie și cochetarie, aș̄ regula vorbele, surisul și risul încât să producă efectul dorit, fără a deveni ridicul."

Tocmai această cochetarie pote m̄ a creată uă difficultate, allu căria desnodămēntu m̄ îngrijesce. Agapio, am avutu și eș duō romanțe în viața mea, forte originale: unul care mi s'a întemplată în căllatoria aceasta, și celalaltu care illu știi. La plecarea mea repede d'acolo, am voit să văd̄u mai antei unu unchiu, retrasă la mănăstirea C.... Acolo unu căllugăru straordinară să înamoră de mine pînă la esaltație.

Peripețiile acestei intrige sunt originale, ca și originalul meu adoratoru. Ellu este fiu de nobilu, avutu, cultu, dar escentricu; retragerea sa la monastire este uă probă de escentricitate. Ellu își făcu afară din monastire uă căsuță cu câteva despărțiri, unde avea uă bibliotecă regală, și uă strungărie completă, variind între occupațunea minții și brațelor; iar dimineațele și noaptele frumosse le petreceau în excursiuni pe marginea apelor, pe crêtea măvillelor, și mai alles prin păduri; aci Musa illu inspira; aci îm̄ făcu ellu și mie uă poesie; își allătură uă copie, fiind de gustul teu.

Cum mă veđu, îmă adressă parola, ca cum m'ar fi cunoscută din légână.

— Daca nu mă înșellă, îmă disse ellă, atîntându-me, vă cunoșcă; fiind că v'am văđut de multe ori...

— Mă iartă, părinte, i ăiscești; ești pentru prima oară am onnōre a vă vedea.

— Cuvioșia ta, se pôte; dar ești v'am văđută d'uă mie de ori...

— In ce locă? întrebai curiosă.

— In visurile mell! îmă respunse ellă oftând; și ochii i se umplură de lacrăme.

Înțellessiū îndată că am a face cu unu originalu; avuiu imprudența a'l esalta și mai mult, împinsă de curiositate, și puțin și de vanitate.

O! Agapio! Câte femei nu ș'a pierdut sufletul prin aceste două slăbiciuni alle înimei noastre! Raiulă chiar nu l'a pierdut oare strebuna nostră Eva din cauza curiosității să a vanității?

— Pôte că mă semnești cu vr'uă altă Musă? îllă întrebai în ironie.

— Studiuñtă a fost Musa mea tot d'auna; dar, ca omu, am înimă; și inima mea a simțită și ea nevoea unei alte înime care s'o înțellegă. El bine! Și jură pe totu ce are omulă mai sacru, nici uă femei nu m'a impressionată ca cuvioșia ta; sufletulă, care are presimțirea, care vede totulă în somnulă naturalu său magneticu, te-a întâlnit în somnă înainte d'a te întâlni aevea; în fine, ești Musa mea, singura Musă care mă consolă și mă inspiră când sunt în faça operilor frumoselor Naturei.

— Ori care ală femei, i ăiscești, ar putea fi flattată de celle ce spuñ C-tă; dar ești sunt miresa lui Hristosu; și, daca nu mă înșellă, și Cuvioșia ta esci soldatului lui Hristosu.

— Nu allă lui Hristosu esci mirésă, nici ești sunt soldatului lui Hristosu; fiind că Hristosu n'a disu nicări în Evangeliu unu singură cuvîntu despre căllugărie, nici Apostoli lui în cărtile lor. Pahomie și Antonie, anacreoți esaltați și ambitioși,

ei sunt autoriștii acestei instituții fatale, care a împediat secului întregi mersului civilizației.

— Nu pot să împărtășească ideile Cuviosieștilor; dar îmi permit să te întrebă: dacă nu credi în ceea ce crezi tu, pentru ce portă vestimentul acesta?

— De gustă, îmi respunse el că cu sânge rece.

— Așa dar nu ești...?

— Călugăr? Quelle idée!

— Apoi tu sună într-adevăr călugăriță.

— Să ce face asta?

— Asta face că lucrurile eterogene nu se pot să înfrângă, după legea Naturei și a Bisericii.

Originalul mă atâtă că cu un ochi de scrutator; după câteva minute de gândire, respunse:

— Ești o femeie superioră, așa cum mă am închipuit eu Musa mea; D-ta poți hotărî de sortă mea.

— Nu vă înțeleg, Domnule.

— Mă explică, dacă îmi permisi, și fără rezervă.

— Ascultă.

— Dacă o voescă, ascultă. Procedarea mea cu D-ta mă făcă să trecă în ochi D-le de escentrică, de original, de esaltat. Tot ce este din regulă este excepție; și tu sună ușoară în societate. Puiu cestiunea francamente:

„Ești sinceramente pentru călugărie?

— Da.

— Din convicție?

— Da.

— Tu sună sinceramente pentru căsătorie, și tot din convicție. Respectă convingerea D-le; dar când te voi convinge și cu Evangeliul și cu scrisorile Apostolilor că călugăria este contra Naturei, că este ușoară monstruositate, atunci?

— Atunci voi rămâne totuști ceea ce sunt, nefiind puțină a mea mărită.

— Niciodată chiar vei întâlni un bărbat care să facă totul ce vei voi D-ta?

— Eu am gusturi originale, și respunsei în ironie; săpoiu, bărbății promit totul înainte de căsătorie, pot face chiar

totulă înainte; dar după binecuvântarea nunțială, ei devină Despoți; fiind că astfel este educația unea la noi, și fiind că ei să credă superioră femeilor.

— Ați suferit, negreșit, din partea vrăunii bărbătă; și ai suferit greu, cum vădă.

— Chiar d'ar fie așa, mi se pare uă indiscrețiune din partea D-tale a afla secretele melle.

— Vă ceră scusele melle; ceea ce am ășisă trebuia să o cugetă, nu să o exprimă; dar chiar acăsta e uă probă că amorul meu pentru D-ta a subjugat Rațiunea.

Apoi, să primbă pe gânduri, și disse oftând: „fatală momentă! Vă ceră scuse, sora mea; și vă rogă să mă permitte cel puțin să vă sărut mâna.“

Am crezut că fi uă nedelicatecă din partea mea să refuză mâna; ellă o sărută cu un transport de nebunie, să strâneze tare; și apoi repede și tulburată, îndreptânduse spre pără. Credemă că am scăpată cu atâtă. A duoați mă gătii de plecare, și ellă își luă diaconă bună. Sera sosiuă la un schit de maică; dându-mă jos din trăsură, mă pomenescă cu originalul meu, care mă salută surjind.

Remăsseiă incremenită.

— Dar D-ta aici? illă întrebă curiosă.

— Mă ducă la Brașovă, îmă respunse cu sânge rece.

Înțellesseiă gândul său, și începu să a mă îngrijii. Evidență intâlnirea cu densusul; ellă simți, și să dette affund pînă aduodă, când illă vedea plecând înaintea mea. Omul acesta mă pusese pe gânduri; norocire că erau însotită de maica Fevronia.

La amiađi, unde poposiă, illă întâlniă iarăși: era la unu hanu; și din norocire, multă lume. Illă evită asemenea; ellă înțellesse, și să dette asemenea affund. Ședemă afară pe prispă, conversând cu Fevronia, când illă zărescă la uă ferestră din față, dessinând portretul meu; mă prefăcui că nu'lă vădă; credeam că se va mulțumi numai cu imaginea mea.

Sera era la unu orașă, unde am poposită la uă amică a maicei Minodora. Din fatalitate, ea era uă cunoștință a origi-

naluluș meu; mă pomeniș cu dênsul acolo. Se purtă cu totă cuviință, prefăcânduse că nu mă cunoște; apoi să retrasse, după ce vorbi cu Doamna casei câteva minute în secret.

Doamna casei addusse vorba de originaluș; aflaiș dela densa că este unuș omuș straordinariuș, forte învățat, forte avut, forte bine crescut, și care să a retrasu în monastire tot din caușa pentru care mă trăsessem și eu: decepțiunea amoruluș! Originalul mă interesa din ce în ce mai mult. Eluș întrebasse pe amica mea dacă mă cunoște, și mai alătate cunoște caușa adevărată a retragerii melle din societate; dar amica mea i-a respunse că nu știe nimic.

A duași plecarăm.

La amiajd poposirăm cu toții la un hănișor lângă nisecărăm impreună pe iarbă verde, sub umbra unui arbore: nu putem refuza invitarea originalului la masa sa.

— Ce trebuie să aveți la Brașov? îl întrebai, când remăsei singur cu originalul.

— Să întâlnesc pe maica Minodora.

— Care maica Minodora?

— Abatessa de la Monastirea X...; căci la Brașov mergi și D-ta.

— Să de unde ști D-ta că ești merguș la Brașov?

— Să de la Brașov treci în Moldova, din preună cu maica Minodora, spre a visita unele monastiri d'acolo.

— Să cine ţi-a spusu acesta?

— Amorul, care știe și poate totul.

— Serios vorbești?

— Ce probă ceri ca să te încredințezi despre amorul meu către D-ta?

— Să număruș mă urmăresc.

— C'uia singură condițiune: ca în schimb pentru acestu mare sacrificiu, să'mi dai și D-ta ua probă palpabilă că mă vei iubi, ca socă, nu ca amantă, dacă voești.

— Dar uiti că sunt căllugăriță?

— Dar D-ta uiti că sunt omuș?

— Dar din mă de femei, nu poți găsi una care să te facă fericită?

— Numați una am găsit, care ești D-tă.

— Să daca nu mă întâlniai?

— Suffeream, cum am sufferit 10 ani, consolându-mă cu idealul meu.

— Consolare cu potretul meu.

— Căpăță nu mă e sufficientă, îmi trebuie originalul.

— Pe care nu-lă vești avea nici odată.

— De care mă voi bucura însă, văzându-lă, admirându-lă, respirând aerul ce respiră ellă. Cine mă poate opri a admira, d'apprōpe sau de departe, unu obiect frumosu, unu capu d'opera? . . .

— Te mulțumescă cu atâtă?

— E puțin; dar mai bine ceva de cât nimic.

— Să unde vreți să ajungă?

— A deveni soțul D-le, dacă nu vrei afanță.

— Nici odată.

— Vom vedea.

— Uă sfidare? . . .

— Nu, ci sacrificiuri, cără te vor convinge de sinceritatea pasiunii melle.

— Dar amorul trebuie să fie reciprocă, ca și stima.

— E cu neputință ca ua femei ca D-tă să nu appreciesc iubirea mea și devotamentul meu.

— Dar Biserica? . . . Dar maica Minodora?

— Vrei să dică capul Bisericei? Te va deslega Maica Minodora? Te va binecuvînta.

Risești cu hohote.

— Aș vrea să vădă acăstă minune.

— O vești vedea. Cine vrea pote. N'a dis oare Hristos că, cu unu grăunte de credință (apostolică) omul pote strămuta chiar munți? . . .

Originalul meu devenia din ce în ce mai interesantă.

Săra ne opirăm într'un oraș sub munți, forte romântice, unde ședuiu ua di ca să visitesă pozițiile lăzi frumose.

Aflându-mă p'o collină în fața orașului, de unde se des-

tinde ua panoramă încântătoare, mă pomeniū ca originalulă meň. Peste câteva minute, companiona mea mă lăsă, subt unu pretestu frivolu. Remăseiū iar singură cu originalulă, care credeau că e înțellesu cu companióna mea a mă scôte din minti.

— Ei bine? soro, îmă disse ellă, spune daca Dumnegeu n'a făcut aceste locuri frumose numai ca să se pótă bucura omulă de dinsele, măring bunătatea luř părintescă?

— Cine te opreșce a te bucura de binefacerile luř Dumnegeu?

— Dumnéta. Fiind că omulă completu este bărbatulă și femeea; și la etatea mea îmă trebue ua inimă de altu sexu căria să ţi împărtășescu impressiună, sensațiună, emoțiună. Inima femeiei este lunetta prin care bărbatulă admiră frumusetele Naturei; și vice versa.

„Dì un cuvîntu, cuvîntulă magicu te iubescu! și veř vedeā de ce sunt capabilu.

— Daca n'asă fi ceea ce sunt, asă dori să te puiu la încercare.

— O poți face și fără acesta. Ordona...

— A te împușca, i disseiū rîdend.

— Bucurosă; dar după ce mă veř iubi...

— Atunci pote n'asă pretinde acesta.

— Pentru ce dar vreă să'mă ridicu adă viață? Ca să scapă de mine? Atunci ommoră-mă singură... Eată arma...

Și scosse unu stillet de sub rassă.

— Escă într'adavr originală, i disseiū.

— Sunt poetă, și te iubescu! Vreă ua probă?

— Ce probă?

— Ordona a'ți improvisa uă poesie asupra oru căruă obiectu voiescă.

Curiósă ca ua femeie, și voind a încerca talentulă seň poetică, illă rugaiu a improvisa câte-va versuri pentru ua **Miozotis** (Nu mă uita) ce o pușesse la peptă, cullésă după marginea apei.

Indată originalulă meň scosse portofoliulă, și improvisa următoreea poesie:

Nu mă uită!

La Marta.

Floare favorită,
 Ieră erați nutrită
 Cu apă din nuoră;
 Adăi te-adăpă cu miere
 P'ună sănă de placere
 Ce o sorbă prin doră.

Flóre mult iubită,
 Cât ești fericită
 P'astă sănă ângerescă!
 Crede, floricele,
 Ca azurulă bellă,
 Că te pismuescă.

Dar, de altă parte,
 Ești plenigă a ta soarte:
 Căci din acei poră
 Esse ună focă mare
 Ce consumă tare;
 Și măină o să moră!...

Amorosă flóre,
 Știi tu de ce oare
 Mă topescă încet?
 Viața 'mă e attinsă
 De flaccăr' aprinsă
 Aceluiashă peptă!

Bănuind că pote acelle versuri erau deja compuse
 pentru altă imprejurare, illă rugaiu a face ua strofă unuă
 fluttură ce se lăssase p'ua flóre în acellă minută.

Indată poetulu meu improvisă următoarea strofă:

Ună Fluture către nă flóre.

Eă sunt flutură, tu ești flóre ;
 Tu cu rădele solare
 Să cu rooa te nutreșci ;
 Iar eă, va! tristă călătoră,
 Petrecu vlaça tot în sboră ;
 Vreți-tu să m'adăposteșci ?

— Acum, ădișe ellă, cum vreți să fie respunsul flórei ?
 Affirmativă, sau negativă ?

— Negativă, i responsei.

— Am înțelesă ! . . .

Eată ce dice ună poetă francesă :

J'aime les tendres negatives ;
 Elles m'ont beaucoup réjoui,
 Elles sont autant d'affirmatives :
 Un Non dans sa bouche est un Oui.

— Nică ua regulă fără excepțiune, i responsei.

— Vom vedea; dar nu uita că însăși platina, metalulă
 celullă mai tare, se topește la flaccerea focului.

Acum ascultă respunsul negativă allă floarei.

Floarea către Fluture.

Fluttură, a ta solie
 Este nestatornicie :
 Tu din flóre 'n flóre sboră,
 Inima nóstă curată
 Nu e pentru voi păstrată ;
 Dumi-te la alte floră.

— Bravo ! ădișeiu.

— Poetulă, sau flóre ?

— La amânduoia.

— Mulțumim. Acum ascultă și respunsul affirmativă
 allă fluttureluia.

— Nu e necesitate.

— Te rogă, fă'mă plăcerea acesta.

- Sunt satisfăcută cu respunsul negativū.
- Nu însă eū; te rogū, fi bună d'ascultă și respun-
sul affirmativū allū fluttureluř.
- Ei bine! Fa'ti gustulū.
- Negreșit, sunt în dreptulū meū.

Flutturèle către Flóre.

Si de ce'mă împuțī tu oare
 Că eū sborū din flóre 'n flóre?
 N'ař decât a refusa . . .
 Dar allū teū dulce magnetū
 Mě attrage p'al teū peptū:
 Căci eū sunt podóba ta.

Înțellegi, Agapio, cât e de periculosū omulū acesta! Ca să'mă facă și mař mare plăcere, ellū dessină panorama din faça nôstră, și pe noi amînduoř, în vîstminte de angeli, subt arborele unde sedémű.

Mě grăbescū a termina uă întrigă neterminată, și care nu știu cum se va termina.

Originalulū șede în satulū dela pôlele schituluř de unde îți scriu; cu lunetta ellū mě urmăreșce în totū loculū. Îndată ce vede că mě depărtesū de schitū, îmă esse înainte; dar nu umblu nică uădată singură, de și are aerulū a nu mě cunoșce. Aș vrea să fiu uă passere ca să'mă piardă urma; creduță însă că atunci ar deveni și ellū řoimă, și m'ar răpi din sborū. Omulū acesta 'mă a tulburatū linistea. Nu ștă ce desnodă-
mēntū va avea acestū amorū fatalū.

N'am nică ună rîndū dela tine. Cum stă revoluțiunea în monăstire? În térră nu prea merge bine, pe căt audă. A!
d'am scăpa d'aceste păpușării! Mi se pare uă séra de carna-
valū celle ce se petrecă adă in Bucuresci și în România.

Adio! Te imbrățișeđū cu inima.

A ta, soră de cruce.
Marta.

A propos. Uitam poesia care'mă a dat-n Originalulū la plecarea mea din monăstirea C.... Eată uă coppie:

La uă cuviósă.

Femei 'ncântătoare, și dulce ca plăcerca,
Ce! din convințione căllugăriță eșci?
Voeșcă să scapă de grijă, să numai gustă durere?
Eu cred că glumeșcă, Soro; sau serios vorbeșcă?

Stil-tu c'acelle locuri, atâta de frumosă,
În liniștea Naturei, la anniță de amoră,
Decât ocenul lumii sunt mai pericolose?
Singurătatea arde unu sufletu ardătoru.

E greu, greu, Soro, jugulă celu de căllugărie!
Pe umeri te frageți sălă portă nu vei putea.
Ved tu passarea ceea închisă'n colivie?
Intréb-o de ce ore mereu suspină ea?

Intrébă și p'acelle ființe gîrbovite,
Pe care bigotismul de viu le-a îngropată:
În astă atmosferă sunt elle mulțumite,
Când săngele înghiacă în corpul ruinată?

Natura nu voieșce ca intr'uă monastire
Să te îngropă de viă ca într'un viu mormentă;
Natura vrea din contra să gustă dulcea placere:
Căci arbură ești cu fructe aici jos pre pămîntu . . .

Isus a sfîntită taina cea de căsătorie:
La Canna Isusă nuntă a binecuvîntată;
Ellă n'a disă nică uă vorbă despre căllugărie,
Printr'ensa numai, Papa poporă a dominat.

A! Soro, stil tu ore la schită cine se duce?
Unu peccătosu, unu trăitoru, unu hoțu, unu ipocritu,
Goniță pote din lumea în care reuă prodice;
S'apoia... O! câte crime în schitură să comit!

Ved tu acelle cuiburi alle ipocrisię?
În scole, în spitalluri vor fi curând schimbată.
Voia, trăitori, totă la arme sub stégul României.
Si voi, o cuvióse, surori de caritate.

Mă crede, uă femei cu față ta cerescă,
 Cu flaccera ce arde în ingerescu' peptă,
 Va fi în mănăstire ispită dăvolescă,
 Scoțend din mintă, de sigur, chiar p'ună anachoretă.

Nicăi rugă cea forțată, nicăi rugă ipocrită
 Nu potă fi primiite ca ună prinosu' curată;
 Ci rugă care vine din inimă smerită,
 Căci n'are Creatorulă nevoie d'avocată.

Fugă, fugă, Soro iubită, din astă închisore;
 Cu mine vino'n lume; și îți voi procura
 Tot ce doresce ună suffletă c'allă teu plină de nfocare;
 Îți jură că te voi face chiar Raiulă a uita.

CAPITOLU VII.

REPUBLICA VENETIEI TRANSPLANTATA IN UNELE MONASTIRI
 DE PESTE MILCOV.

Monăstirea V.... 16 Aug. 1848.

Sora mea,

Nu'ți-am scrisă de mult, căci n'am avut occașie; am să'ți spui multe, și nu știu de unde să încep. Voiu lăsa să vorbescă ca tot-d'auna inima mea, care nu e tocmai un bună conducătoră, dar sunt încredințată că cel puțin scrisoarea aceasta nu se va retăci, fiindcă o trimittă cu întradins; alt-fel, nu măști espune a vedea publicate epistole de felul acesta, și într'uă epocă de anarhie, când nimic nu să respectă, nicăi chiar altarele. A! Cum aşteptă restauraționea, ca să'mă res-bună de tot și de tôte!..

Dar am dat'o prin tragică; și nu'mă este iertată a fi tristă, când gîndescă la câte am să'ți spui. Daca a avut ceva bună pentru mine Zavera din monastire, este că m'a silit a călători fără voea mea; alt-fel nu speră că și fi putută ve-

dea vr'odată ceea ce am vădut, nică n'aș fi fost fericită a întâlni pe originalul meu.

Si voi începe cu dênsul.

Cum'ți am spus, ellă mă urmădă ca umura; și devine din ce în ce mai interesantă. 'Mi-a declarat curat că, înainte d'a mă vedea, ellă nu purta rassa, și că ura din suffletă pe căllugări, numai fiind că sunt prefăcuți, ca Farisei; dar amorul cei am inspirat l'a făcută a lua rassa, ca să potea a s'apropia de mine fără greutate. 'Mi a declarat asemenea că va returna cerul și pămîntul pentru ca să devie soțul meu, aducând chiar carte dela patriarhie care să mă deslege de legătura căllugăriei. Asemenea amoruri nu mai întâlnescă adă decât prin romanțuri!...

Am plecat dar cu Ariosto allă meu dela schitul O...; și ca să ajungă la Brașovă, a trebuit să trecă prin locurile celle mai grelle, dar forte romantice. Am suiat să am coborâtă o di întrăgă dela schitul O... pînă la frontieră, căllare și pe jos; și pot să dice mai mult pe jos, fără să simtă ostenă; fiind că, în lipsă de drumă practicabilă, 'mă era temă a numără frânge gîtelui p'acelle locură rîpăose și pietrose; și fiind că mă însoția poetul meu (vedă tu, că nu-i mai dicu originalul), ținându-mă de brață la coborîsurile pericolosă; căci délluri și munți le urcam căllare, iar trăsura cu boi ne urma.

Poetul și artistul meu mă făcă să simtă acelle frumuseți, grandiose cară într'adevăr probă a tot putință și bunătatea Creatorului. Mă opriam adesea ca companionul meu (nu căllugărița care mă însoțește, căci ea remâneea cu trăsura înapoi) ca să însemnește în albumul său conturul și colorea muntilor, văilor, selbelor, girlelor, satelor, ferăstrăilor, bisericilor, în fine allă acelor peisage de care vei remânea încantată vîdendule.

In espansiunea înimei noastre, artistul cutedă a mă sărută.... M'am prefăcut că mă revoltă contra unui asemenea act necalificabilă; ellă lăsând penellul (eram pe marginea Dâmboviței, cu apa ca cristalul) improvistică acăstă strofă cu uă înlesnire de necreduț, și cu uă passiune à la Romeo.

Tu esci a mea Malvină,
Si Ossian sunt eu :
Tu dulcea mea lumină,
Si eu toagulă teu.

L'am iertatū, și Y am dat mâna să 'm' o sărute... Pu-tém face alt-fel?

In fine am sosită la Brașovă. Aci, nicăi Maica nicăi Vlă-dica! Plecaseră la băi la Elleopatacă. Ne-am oprită căte-va dille aci, apoi am pornit-o într'acolo.

Poetulă meu rămasse în urmă, ca să viie a duoași. Ne-înțellessesserăm cum avea să 'și jocă rolulă; era să trăcă d'un superioră dela ua mănăstire din Bucovina, care doria a visita monăstirile de maici și de părinți din Moldova. Ișt făcu-sse la Brașov vestiminte de Mitropolită, și cumpărasse ua trăsură elegantă și cōmodă de drumă, pentru patru persoane. Costumulă illă metamorfo-sasse cu totulă; nu l'ar mai fi putută cunoșce nicăi chiar aceia cu cari vietuisse ellă multă ană la monăstirea C...

Părintele Macarie (aşa se botedă singură, iar Macarie însemnă *fericitul*) făcu cunoștință în grădina băilor cu ar-chiereulă Meletie, cu superiora Minodora, și cu nepota sa Marta; cei doi d'antei se înamorară de spiritulă seū, de cultura sa și de manierele sălă, după cum celă d'allă trei-lea se înamorasse de talentele sălă și de caracterulă seū ca-valerescă și originală. In ochii lumii, săi părinfilor mei, su-periorulă Macarie se purta ca săntulă Pahomie, întemeietă-torulă *angerescului* chipă allă călugăriei; și devenisse nedes-părțitulă amică allă Vlădichei și allă Stariței, (care acesta ilă pusesse la ochi).

După căte-va dille de sedere la băi, plecarăm cu toții la Moldova, în trăsura părintelui Macarie, trasă de patru că ungurești, cari măncău focă.

Visitarăm mai multe chinovă de maici și de părinți, între cari și mănăstirea care portă numele teu. Adă ne aflăm la faimosa monăstire de maici cu numele V...

Auăsimsem despre acéstă chinovie, dar trebuie să o vădă ca să mă facă ua idee completă.

Maicele de aci differă mult de alle nóstre. Pe când la noi, fetele de boeră vină póte la monástire ca să se pocăescă, cele de la monástirea V... vină ca să domnescă.

In celle mař multe familiř nobile din Moldova, că și la aristocrația englesă, auă că fiulă celă mare moșteneșce, d'impreună cu numele, avereă părintescă; iar fetelor li să face ua parte ca destre. Acellea cari credă că cu destrea lor nu potă trăi în societate după cum dorescă, intră într'una din acelle duoč monástiră, ca Mirese alle luă Hristos, pro forma; iar în realitate, trăescă în totă libertatea și comoditatea, fără a fi supărate de nimeni într'un nimic.

Superiorele acelor duoč chinoviř să pot compara cu Dogă Venetiei, cari erau nișe păpuși în mâna acelor nobili allu cărora guvernămēntu a făcut gloria republicei venețiane. Asemenea cu acei nobili, maicele celle avute dela cele duoc schittură dictésă legă, facă totulă; iar superiorele dispară înaintea voinței loră; daca esercită puterea lor, o face numai cu maicele cele sărace, ce se pot numi le *bos peuple*.

Astfel nobilele maici au casele lor, cari sămănă a nișe palate; au trăsurele lor elegante, masa lor luxosă, adoratorii lor officiali și officioși, ordinari și straordinari; trăescă *sans façon*, cu totulă indiferinte la critice; de și scandalulă este în culme, în unele regiuni alle chinovieř Ce e drept, sunt frumose, ca nișe Deități din paradisul lui Moamet! Ce eleganță! Ce spiritu! Ce maniere aristocratice! Ce luxu! Ce viață asiatică! Unu bărbată, cât de tare să fie de ângeră, cade în ispită, mař alles că unele din aceste sibarite provocă singure pe bărbați cu cochetăria, cu vorba, și chiar cu panna.

Părintele Macarie îmă dette câteva probe de fidelitate, arătându-mi câteva billete profumate și cu dantelle dela acelle Lorette călăugărești.

Eată uă mostră:

Frate în Hristosu!

Aflu că ești din România de peste Milcovă. N'am avută fericirea a visita monástirile de maici și de părinți din terra

suroră. Legitima curiositate, ca femeie, era ce mă sileșce a procede pîte contra bunei cuviințe. Vă rogă respectuos, dacă nu vă supărăți, a mă onora cu prezența Cuvioșiei Voastre, spre a putea satisface uă legitimă dorință Scuđând acăstă curiositate, vă rogă, binecuvîntați

pe plecata sora voastră în Hristosu

Madelena.

P. S. Purtătorulă acestia vă pîte servi de conducătoru.

- Ești sănătos și sănătos! —
- Cu D-tă, bucuros.
- Și pentru ce nu singur?
- Fiind că femeea lui Cesar nu trebuie să fie nici bănuată măcar.
- Ești bine! vom merge împreună. Ești sănătos înainte; peste unu cartu d'oră vino și D-tă. Voescu să te bucura de gelosie rivalei melle.“

Să i dictaiu rolulă ce avea să jocă. Aflaiu pe Madelena într'un costumă profană, de budoară. Își ceru scuse, sub pretestă că păsemenea căldură vestimentului albă este re căldură, iar cullionulă e superătoră. Era într-un neglijă complectă, și semăna Aspasia între filozofă și curtesană. După multe întrebări și respunsuri banale, veni și părintele Macarie.

Afrodita era înamorată focă după Adonis allu meu; ar fi voit să mă spediesc, și n'avea cum. Ceru scuse a trece puțin în camera latterală, spre a să pună unu vestimentă demnă de respectabilu oaspete. Peste cinci minute appare în costumul ei de cuviósă, cu mult mai frumosă. Eram gelosă . . . Nu pierdémă nici unu semnă, nici uă vorbă din celle ce schimba ea cu adoratorul meu, și vice versa.

Peste cinci minute, uă soră-servantă intră și anunță că maica Minodora caută pe maica Marta. Înțellescui stratagema, și făcuiu semnă părintelu Macarie să mă urmese.

Mă sculaiu să plecă, cerînd scuse.

Părintele Macarie să scolâ asemenea, cerînd voie a conduce pe maica Marta.

— Vă mulțumescu, părinte, i dissești; mă pot să duce singură, cum am venit.

— Dacă nu mă înșelli, disse părintele, maica Minodora vă cauță ca să mergești, din preună cu Arhiereul, să vizitezi monastirea A.... Sunt invitat și eu să fac parte din această plăcută excursiune; afară numai dacă cuvișia voastră nu simțiști placere să vă însoți și eu....

— Din contra; dar nu voi am să vă lipsescu de altă placere, poate mai mare....

— Pe cuvișia maica Madelena o pot să vedea și altă dată; chiar de séră, dacă permite....

— Cu cea mai mare placere; căci doresc să am bine-cuvîntarea Sînției Vostre.“

Ea ceru la plecare așă săruta mâna, după cum o săru-tasse la venire; atunci ca și acum o sărută după cum păcatosa Madelena, patróna sa, săruta picioarele lui Hristosu.

Coborând scară, eu și părintele pufnirăm de rîsu, astfel încât să audă rivala mea.

Astă séră plecăm, Agapio, din această Monastire.

Maica Minodora este gelosă de amantul ei, care nu semănă cu altu meu; căci, în cele șepțe țilie cât am stat în această monastire, sînțitul nostru pastoru a trebuit să bine-cuvîntese cel puțin șepțe cuvișe, iertând ca Hristosu peccatele la tôte aceste Madelene....

Nică unu cuvîntu n'am dela tine. Scrie'mi cu adducetorul, care vine într'adins acolo pentru affaceri ale arhie-reulu. Ellu ne va găsi la întunare la monastirea Némțu, unde ne vom opri câte-va țilie.

Te îmbrățișești din inimă Peste puțin speru să ne ve-dea; fiind că aflu din sorginte sigură ca Muscali intră negreșit, împingând pe Turci înainte. Cât voi fi de fericită vedîndute, și putînd umili pe Zavergii din București și din monastire.

Martă ta.

CAPITOLŪ VIII.

OLIGARHIA, DEMOCRAȚIA și DEMAGOGIA.

Monăstirea X 20 Aug. 1848.

Sora mea Marta,

Celle două epistole alle telle 'mī aū causatū bucurie și întristare; bucurie, fiind că tu ești veselă și fericită în acelle locuri pe care le-am visitat și eu în anii trecuți; întristare, pentru că în totu locul femeea e jucaria bărbatului; căci dacă schituleculu O... n'a fost scutită de scandalurile ce bântue chinoviele din Moldova; etă, soro, uă probă mai mult că celibatul monacal, adică căllugăria, este contra Naturei și a Evangeliului. Va veni timpul când, după emanciparea averilor administrate de căllugări, se vor emancipa și căllugării, remâind schiturile și monăstirele ceea ce trebuie să fie, ceea ce să dice căr fi fost la formarea lor: ceteță d'apărare, spitaluri, scoli, adăpostu pentru săraci și invalidi, cari, luptând pentru țerră, au dreptu a repausa în acellu liman allu religiei. Despre aceasta vom vorbi pe larg la întorcerea ta, după cădere Revoluționei, care va fi învinsă peste puçin, din nenorocire.

Dicu din nenorocire, fiind că omul e creatu pentru adevărū, adică pentru libertate; pentru acesta s'aū sacrificat Moise, Socrat, Hristosu, Apostoli, și milioane de martirii ai Cruciei și Stiinței; dar fariseii altarulu s'aū înțellessu cu fariseii tronulu, și au parodiat principiile sacre din Evangeliu, sploatându în folosul lor săl unei minorități favorisată de sortă, care se chiamă Oligarhiă... Roma Papilor înlocui Roma Cesarilor; Regii și Împărați deveniră tributarii Papei. Luther lovește abusurile Papei celor scandalouse, și idolul din Vatican pierde prestigiul; atunci un Spaniol ambiciosu, Loyola, să offeră a susține idolul, cu condițiu ca sectatorii săi să domine conștiințele, și prin conștiințe, lumea întrégă. Oameni ai progressulu, ca Mollière, Voltaire și Rousseau în Franția, ca Schiller și Göthe în Germania, ca Shakespeare și Bacon în Anglia, ca Gallileu și Savonarole în Italia, au preparat Revoluțiu-

nea cea Mare, care fu Evangeliul în spiritu și în adevăr, după cum Cristu illu propagasse prin parbole (pilde). Precum Constandin Cesarul seamotasse în Roma Evangeliul, astfel Napoleon I seamotă în Franța principiele dela 1789; le presără cel puțin între populi subjugat cu sabia sa; astfel dar puterea Oligarhilor începu a slăbi, fiind că poporul se lumina; la mórtea lui Napoleon multe popore scutură jugulă appásatorilor lor; între acestea fură și Români.

Apoī Revoluțunea francesă dela 1830 încuragiă și mai mult poporele în pretențiile lor legitime, făcând să tremure Ticanii pe tronurile lor.

În fine, Revoluțunele din anul acesta au resturnat Oligarchia de pretutindeni cu toti idoliștii săi. Democrația îl a luat locul. Poporele sunt retronu; dar cât vor sta? Puțin! Fiind că conducătorii lor sunt egoiști, desbinăți, inepti; și fiind că poporele nu sunt încă preparate pentru guvernul democratic; și Români, mai puțin decât alte popore cari au seculii de existință politică.

Eu consideră mișcările revoluționare din România dela 1821 și 1848 ca uă epocă de însemîntare a reformelor sociale și politice; semânța aruncată de Tudor a resărit îndată; semințele aruncate de Elliade își vor da fructele cel mult peste dece ani,

Daca poporele ar fi fost preparate, elle și ar fi datu mâna, formând uă sacră alianță pentru a resiste Tiranilor lor; ceea ce nu se poate adă, să va putea mâine, cand populi vor căpăta lumină și esperiență.

Antagonismul poporelor, fructu allu innoranței, și lipsa de patriotismu classicu ca la Ellini și la Romanii, și coruptiunea introdusă d'odată cu civilizațunea, și invidia unora, ambiciua reu înțellessă a altora, interesele și privilegiile celor favorisați pînă aci de sôrtă, în fine escesele libertății: éta atatea cause cari vor face a se amâna Revoluțunea, nu a se anula. Acțiunea (Revoluțunea) împinge omenirea cu trei pași înainte; Reacțiunea (Restaurațunea) o împinge cu unu pași înapoi; astfel Progresul face două pași la fie-care sfiduire politică sau socială. Progressul este Dumnezeu; omul este

rationabilă și perfectibilă; experiența trecutului (istoria) este un capital de care nu profită toți, ce e drept, ajută însă mult mersului omenirii spre ținta propusă, care este ca popoarele să formese uă alliance federală pentru a paraliza alliance sacrilege ca cea dela 1815.

Ceea ce mă întristescă este Demagogia, acăstă plagă socială a timpilor moderni: ea a compromis Revoluționea cea Mare dela 1789; ea pătădă adă cu sânge nobilă nobilul pământă allii Francei, legănul Egalității, (fără care Libertatea e ua minciună, precum ambele sunt ua minciună fără Justiție); ea în fine, Demagogia, compromite și la noi adă, și va compromite pote și mâine, principiile sacre de *dreptate* și *frătie*, scrise în capul proclamaționii, dela Islază, și pe care Hristosu ar binecuvînta-o, dacă ar trăi.

In monotonă liniște a monastirii unde trăescu, citescu regulat foile publice de adă, de curiositate și de instrucțiu.

Duoă jurnale mai cu sămă sunt adă cari trecu de lumenători și conductori al poporului: este *Pruncul Român și Populul Suveran*; celalte, au appărut și au dispărut ca a-celle floră cari diminęea infloresc și sera să vestejescu; ca a-celle insecte ce să nascu când resare solele, și moru când solele appune. Din aceste effemeride alle publicitații periodice, este una care trebuia să existe: este șiarul *Reforma*, din care possedu numai duoă No... redactată de unu D. A. I. Crețiescu, și care se vede că e omu sinceramente progresistă și ce e rar, conștiințiosu. Ellu se inspiră, ca și Elliade, din principiile sacre alle Evangeliului și alle unor Apostoli ca Pavel; astfel că, în fruntea jurnalului seu, citescu aceste cuvinte alle sublimului Apostoli Pavel:

„Libertatea este spiritul lui Dumnezeu; unde nu este libertate acolo nu e Dumnezeu.”

Apoi și limba Reformei este simplă și populară, materia e conformă cu imprejurările, astfel că scopul este ajunsu.

Îți trimitu câteva No. din fie-care din aceste trei organe de publicitate, ca se le appreciesi singură.

Populul suveran este unu șiaru seriosu, care responde cu titlul și cu scopul ce și propune; dar având mulți redactori, cu differite gusturi și opiniuni, i lipsesce adesea u-

nitatea de cugetare: unu redactoru desaproba adi ceea ce a disu ieru colegulu seu¹⁾; alt-fel, e singurul organu de publicitate care merită a fi citit, fiind instructivu.

Cât despre **Pruncul Român**, titlul nu pote scusa copillările, neconsecințele și mișelliele sălle, pe care le afli mai în tōte numerile. Cum e părintele și copillul.

Cu tōte astea, precum furtunile și insectele veninate aū și elle missiunea lor providențială în Natură, asemenea și Demagogia este pote un reu trebuinciosu.

In privința **Pruncului** în cestiune, temă'mi e că, chiar când va deveni bărbat, va fi totu copillarosu, tot neconsecințe; și ce e mai gravu, de va remânea ceea ce e adi, apoi mult reu pote face ellu societății române!

Eram hotărîtă a nu face politică într'uă epistolă ce avea de scopu a'ți anunța lucruri cu totul altele; dar m'a provocatu în epistolele telle, numind **Zaverghii** pe aceia cari, cu sacrificiul vieței și allu famillie, aū oprit uă Zaveră ca cea dela 1821, pe care o cloceaș Muscali; aū numit apoi **păpușării** principiele sacre din proclamațione, cum și propaganda făcută de junii p'ntre săteni și celalalte clase desmoștenite.

Înțellegi, sora mea, că nu puteamu sta indifferentă la asemenea provocări.

Agapia.

¹⁾ După răsturnarea Căimăcămiei dela 30 Iuniu, se citia în No. 4 allu acellei foî „că Russi, de vor veni în térră, vinu ca amici; și trebue a'i întâmpina cu florii și cu stâlpări, să alle deschide brațele spre a'i „îmbrățișa, să alle punе cunună pe capu, să alle da crucea s'o sărute, că ei „ne vor strēnge în brațe, ca frate pe frate, etc.“ Acelle esagerări ridicol fură desaprobată în No. 6 allu aceluui jurnal. Intr'adevăr, sfisierea Poloniei și a Crimei, smulgerea unei cōste din corpul Daciei de către Russia, care a lăsat p'Austria a smulge și ea altă cōstă, în fine articulii addiționali din Regulamentul Organicu, prin care ni se răpia autonomia, sunt destule probe cari să ne facă a crede că, de vor intra Rușii, cum or să și intre, (fiind că numai unirea Ungurilor cu Româniu l' ar fi pututu opri la Prut) ei vor săruta crucea, și vor trece înainte; iar îmbrățișarea lor va fi sugrumarea României.

CAPITOLU IX.

MANTIA MONAHALA.

Sora Agapia avea uă vară în Bucurescă, ca de 18 ani, căria îl intrasse în capă să se călugărescă; ca s'o lecuiască dar d'acéstă manie, care p'atuncea era la modă, Agapia o invită la Monastirea X.... pentru dillele de 24, 25 și 26 Augustă, când uă soră avea să se facă rasoforă, când uă rasoforă avea să îmbrace mantia călugărescă, iar uă călugăriță mantia de schimnică, fiind patru grade de ierarchie monahală: soră, rasoforă, călugăriță și schimnică.

Formalitățile întrebuințate la femei când să facă monahе să întrebuințează și la bărbăță, cu mici deosebiră.

Când uă femeă, de oră ce condiție voiesce a se călugări, nu pote intra într'uă chinovie decât cu voiea în scrisă a Mitropolitulușéu a Episcopuluș localuș; ea nu este silită să și schimbe numele, ci numai costumul, care se compune dintr'un potcapiuș micuș, (în formă de tingirică) care se numesce cullionuș; dintr'uă maramă négră cu care să îmbrobodescă, lăsându numai chipulă descooperită, și care se numesce camilașă; dintr'un antiriș de lână (sau rochie négră), dintr'un briș de piele, dintr'uă cruce atârnată la gâtă și ascunsă sub antiriș; și dintr'uă pereche de mătăniș de lână cu sută de bobe. În timpă de iarnă, ea pörtă și uă scurteică lungă îmblănăită; iar pe d'asupra acestuia costumă pote purta un fellu de capotă largu de lână, în formă de rasă. Totuș costumul e în negru.

Acea soră este dată subt ascultarea unei călugărițe; daca acea soră este de condițiușe, este considerată de maica cei servă de Mentoruș ca uă fiică sufletescă; daca sora este uă femeie din poporuș e considerată ca servantă sau poslujnică.

Sora pote conserva numele de boteșu; ea pörtă tóte sarcinele unei călugărițe, afară de rugaciună, care le pote face pe jumătate de câtă uă călugăriță.

Cu câteva dille înainte de dillele fixate pentru ceremonia facerii de rasoforă, de călugăriță și de schimnică, vara Agapie se află în Monastirea X....

In dia de 24 Augustă, sora ce voia să se facă rasoforă luă maștăi bine-cuvântarea preotului, înainte dă se începe liturghia, pe când se citescu Orelle (césurile). Sora se închină maștăi pe la totă iconele, făcând căte trei mătăni la fiecare; după terminarea lecturei Orelor, preotul pusse epitafirul și felonul, stându înaintea ușelor împărătescă (alle altarului); uă maică addusse pe soră înaintea preotului, pe când se citia cățăva psalm și tropare; sora apoi îngenuchiă, și preotul îi citi duodecim rugăciuni de mulțumire către Domnul, care să a milostivit în fine a scăpa pe róba sa de viață lumescă cea deșertă, chemându-o la assemenea cinstită făgăduință; și în oră a trăi cu vrednicie în acéstă viață ingerescă, și a fi apărătă de cursele Diavolului, păzindu-îi Dumnezeu suffletul curatul până la moarte, și învrednicindu-o a fi cassă săntă a lui Hristos. Preotul luă apoi fórfecele, și tunse căte puçin péră din patru părți ale capulu suorei, în formă de cruce; și disse:

„Tunde-se róba Iuă Dumnezeu (Domnica) în numele tatălui, amin! Si allu fiulu, amin! Si allu săntulu spiritu (duh) amin!”

Iar cântăretele disseră de trei ori: Dómne miluesce!

Apoi preotul îmbrăcă pe sora cu rassa, punându-în capu pótcapellu și cámilafca; apoi citi încetă uă rugăciune principale chiama darul săntului spiritu assupra surorei.

Eată tótă rândueala la facerea de rasoforă.

In dia de 25 Augustă veni rândul unei rasofore, anume Maria, ca să priimescă ingerescul chipu allu mantiei, adică a se face călugărită.

Maștăi cu căte-va dile, superiora Monastirei înștiințasse pe confessorul maicelor de la Monastirea vecină de bărbăti, (sub patronajul cără era pusă Monastirea de maici X...) ca să viie să bine-cuvântese nunta acestei surori cu Hristos.

Rasofora Maria, păzindu-pravila bisericăi în acelle dile, găti vestimentele trebuințioase, pe care le infășură într'uă legătură, și le dete maicei care îi servisse de Mentoru, în predioa ceremoniei, după Pavecerniță, ca să le depună înaintea iconei Măntuitorului.

Când se întâmplă mai multe rasofore să îmbrace mania
călugărescă, vestimentele lor se depun și care d'arândă
pe la iconele cele mari.

La uă oră după mieudul noptii, confessorul chiămă înaintea sa pe rasofora Maria care voia a fi tunsă, și îl arată ce este căllugăria, cum se cade a petrece viața monahală întru înfrinare, suppunere și ascultare; apoi bine-cuvintându, îl recomandă priveghere în acea nopte, spre a se face demnă de mirele Hristosu, prin rugăciune și spălare a corpului: ca și cu sufletul și cu corpul să fie curată pentru asemenea di mare, când se face demnă a deveni miresa fiului Iisus Dumneșteu.

La trei ore după mieudul noptii, clopotul și toca vestiră începerea rugăciunii de dimineață (utrenia). Rasofora Maria se afla în biserică înaintea celor-lalte. După sfârșitul Utreniei, rasofora se întorse în chilia sa, se îmbrăca cu cămașa de lână, și se încălță cu ciorapi de lăcă, punându pe umeri uă rassă. Apoi citi întrebările ce avea să facă confessorul, și respunsurile ce avea să dea la acelle întrebări, în fața ușelor altarului, înainte d'a îmbrăca mantia căllugărescă.

Când toca anunță la 7 ore începerea serviciului numit Orele, și care precede liturgia, rasofora Maria se afla în tinda bisericel, unde ascultă rugăciunea; când începu citirea Orei a treea, rasofora intră în biserică, însocită de confessor; și prîmindu bine-cuvîntarea superiorel, făcu uă metanie mare înaintea ușei împărătesci; și sărută iconele cele mari și icona de la iconostasă, făcîndu la fie-care iconă câte trei metanii, duoă înainte de a săruta icona și una pe urmă. Veni apoi în mijlocul bisericel, făcu iarăși trei metanii mari, și spre strane câte uă metanie, cerîndu iertare de la maici; după aceea se întorse iarăși în tinda bisericel, unde sedu într-o strană pînă după Vohodul celui micuț allu sănței liturgie; iar după Vohod ecclisiarha împărți luminiș (în compta rasoforei) pe la tôte mamele; iar confessorul, venindu în tinda bisericel, desbrăca pe rasofora de rassa ei, lăsându-nu mai în cămașă și în călăună, cu capu golu și cu părul despletit; iar cîntărările cîntară de trei ori troparul de la Catisma întâia, în coprinderea următoare:

„Brațele celle părintesci grăbesce și le deschide mie,
„Mântuitorule; căci curvesc am cheltuit viața mea; și năzu-
„indă la bogăția cea nesfărșită a îndurărilor tălle, nu trece
„cu vederea acum înima mea cea săracă; că ție, Domne, îți
„strigă cu umilință: greșit-am, părinte, în ceru și înaintea ta!“

Totă maicele și cântăretele se adună în tinda bisericii, cu luminăriile aprinse; confessorul luă pe rasofora sub mantia sa cea largă, încâtă, accoperindu-l totu corpul, numai capu i se vedea; precedat de cântărețe, cari cântau troparul de maș susă, el îl intră în biserică; la cărăba pașii de la ușa bisericii, rasofora făcu uă metanie mare, pe care o repetă și când ajunse în mijlocul bisericii, înaintându astfel sub mantia confessorului pînă la ușele altarului, unde era aşternutu josu unu covor. Aci rasofora, făcându uă cruce și uă metanie mare lîngă marginea covorului, se întinse pe covoră, cu capul spre altară, cu fața la pămînt, și cu mâinile întinse în formă de cruce. Attuncă confessorul, atingîndu capul rasoforei cu mâna dréptă, și disse:

„Scolă-te; căci a vîdută Domnul smerenia ta; și te îmbrăciședă pe tine, care te apropiș de Domnul cu inimă dréptă și cu sufletu curat.“

Rasofora se sculă în picioare, ținând mâinile cruciș pe peptu; și preotul și disse:

„Respunde cu frică la întrebările ceții facu, știindu că însuș Hristosu, cu maica sa, cu îngerii și cu totu sănții sei, stață față nevîdută, șascultă răspunsurile ce vești da; și la a doua înviere îți va resplăti, nu după vorbe, ci după fapte.“

După aceasta începură întrebările și răspunsurile.

Întrebare. — Ce aș venit, soro, cădînd la sănțul jertfelnicii și la această sănătă adunare?

Repusu. — Poftescu viața cea pusnicescă, cinstite părinte.

— Poftescu să te învrednicești îngerecului chipu, și să fiș în rîndu cu călugaricele?

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

— Bună și fericită lucră aș allești, însă de lău vești și săvîrșii; căci lucrurile cele bune cu osteneală să câștigă și cu durere să săvîrșescu.

— Din voea minții telle te appropi către Domnului?

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

— Nu de *vr'uă nevoie sau silă?*

— Nu, cinstite părinte.

— Remâne-vei în monastire și în pusnicie pînă la sfîrșitul vieței telle?

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

— Pădite-vei în curăție și smerenie?

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

— Pădi-vei, pînă la mórtea ta, *ascultarea către mașmarele teu, și către tóte suorele celle intru Hristosu?*

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

— Răbda-vei tótă scârba și greutatea vieței căllugărești pentru *împărăția cerurilor?*

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

Preotul i dette apoī învățătură (consiliu) cum să fie răbdătore, smerită, ascultătore etc., recomandându-l cu deosibire *ruga și postul, lepădarea de lume, de părinți, de frați, de toți ai sei, chiar de cinstirile și de bogățiele lumii aceștia....*

— Acestea toate așa le mărturisești, în nădejdea puterii lui Dumnezeu, și te făgăduiești să rabdă pînă la sfîrșitul vieței telle?

— Așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

Preotul citi uă rugăciune prin care chiama darul lui Dumnezeu asupra Mariei, care priimisse numele de Damaschina; și oră a se învrednici să stea (după mórte) cu mucenicele Tecla, Efprassia, Olimpiada și celalalte întemeietoare ale îngeresculu chip allu căllugăriei, pentru femei.

Preotul pusse apoī cartea pe capul Damaschina și i mai citi și alte rugăciuni.

— Eată Hristosu stă de față aică nevedutu; vedă că nimeni nu te silesce să viă la acestu chipu; vedă că tu de ată bună voie poftesci logotna marelui și ângeresculu chipu.

— Așa, cinstite părinte, de bună voie.

Apoī i ordonă de trei ori a lua fórfecile depusse pe Evangelie, pe care fórfece Damaschina le dette preotului, sărutând

de trei ori și fărfecele și mâna preotului, care făia din capul său câte puțin păr în formă de cruce, dicând:

— Sora noastră Damaschina își tunde părul capului, în numele tatălui, și îl sănătăușe.

Cântăretele cântara de trei ori „Doamne miluiesc.”

Apucând apoi preotul mânecile cămășești rasoforești, i disse:

— Sora noastră Damaschina să îmbrăcată în cămașă veseliești, a săraciești, a neagonisellești, în răbdare, nevoie și greutate; în numele tatălui, și îl sănătăușe.

Apoi binecuvîntă cămașa, și o detine rasoforești care sărută și cămașa și mâna lui. Asemenea a urmat cu toate celelalte vestimente.

Puinduți crucea de gât, i disse să și adducă aminte de patimile lui Hristos.

Luând antiriuști, i disse că să îmbracă în haina veseliești.

Luând brîusă, i disse că să începe mijlocul cu puterea adevărului, spre omorîrea trupului și înnoirea sufletului.

Luând paramanul¹⁾, i disse că este logotna chipului îngerescu, spre înfrînarea și lepădarea tuturor poftelor trupesci.

Luând rassa, i disse că să îmbrăca în haina minturii, în zaoa dreptății, spre a se feri de gîndurile celor relle, avînd în minte numai gîndul morții.

Luând mantia, i disse că e mantia logodirii îngerescului chipu, îmbrăcămîntea nestricăiosă a curăției.

Luând potcăpellul, i disse că se accopere cu coiful său, nădejdea mîntuirii.

Luând camilafca, i disse că este logotna îngerescului chipu.

Luând călțuni, i disse că este încălțămîntea spre gătită bunelor vestiri a păcii.

Luând mîtâniile, și ținindule de crucea lor, îl disse că este sabia cea duhovnicescă, cuvenitul lui Domnului spre rugă-

¹⁾ Paramanul este unu peticu de materie negră, din lătuș de mână, atîrnată la spate, și pe care e cusută, cu lină colorată, crucea cu toate obiectele ce au servit la răstignirea lui Hristos.

ciunea din totă minutul, fiind datore a repeta, dioa și năpte, cu gîndul și cu gura: „Dómne, Isuse Christóse, fiul lui D-деу, mintuște-mě pe mine păcătosa!“

Luând crucea de botez, repetă cuyintele lui Hristos: „că cine va vrea să urmese lui, să se lepede de sine, și să ia crucea în spinare, și să viie după dânsul.“

Preotul dete crucea rasoforei, care o sărută și o ținu apoi în mâna dréptă.

Luând preotul apoi uă fâclie aprinsă, repetă și aci cuvintele lui Hristosu „că așa să luminesc lumina voastră înaintea omilor, ca vălendu faptele voastre cele bune, să mărescă pe tatăl vostru celu din ceruri.“

Rasofora, priimindu fâclia, o ținu tot în mâna dréptă din preună cu crucea.

Preotul, binecuvântându pe rasofora, disse:

„Sora noastră Damaschina a luată adă logotna marelu și îngerescul chip!“

Atunci confessorul, care addusese pe rasofora sub mantia sa din tindă în biserică, o condusse într-o strană; și după citirea Eceniilor, se citi apostolul și evangeliul care urmăresă:

Cartea săntului Apostol Pavel către Efessenți.

„Fraților, întăriți-vă în Domnul, și intru puterea tăriei lui; îmbrăcați-vă întru tōte cu armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugirilor Diavolului; că nu ne este noă lupta împotriva trupului și a săngelui; ci împotriva Căpetenilor, și a Domnilor, și a Stăpînilor lumi intunericului acestui vîcă; împotriva Duhurilor reutății celor de sub cer. Pentru acesta luăți tōte armele lui Dumnezeu ca să puteți sta împotriva în dioa cea rea; și tōte îsprăvindule, să stați dreptă aceea încingendu-vă mijlocul vostru cu adeverul, și îmbrăcându-vă în zaoa dreptă, și încălțându-vă picioarele spre gâtirea Evangeliei păcii, preste tōte luând pavaza credință, cu care vă putea stinge tōte săgețile Violenului celor aprinse; și coiful măntuirii luăți, și sabia duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu.“

Evangelia de la Matei.

„Dis-a Domnul: cela ce iubeșce pre tatăl său pre mamă-sa mai multă de cătă pre mine, nu este vrednicu de mine; și cella ce iubeșce pre fecioră sau pe fată mai multă de cătă pe mine, nu este vrednicu de mine; și cella ce nu și ia crucea sa ca să viie după mine, nu este vrednicu de mine. Veniți către mine toți cei osteniți și însărcinați, și eu vă voi cădhi pre voș; luat jugul meu, și vă învețați de la mine, că sunt blînd și smerit cu inima; și veți afa odihnă sufletelor vostre: că jugul meu este bun, și sarcina mea ușoră este.“

După acesta rasofora, care acum era monahă pe deplină, se împărtăși cu Sântele taine; și după sfîrșirea liturgiei, i se dette în mâna stângă unu evangeliu, pecare împreună cu crucea o sărutără tôte maicele și surorile, întrebându-o fie care cum te chiamă? Si ea respundând că se chiamă Damaschina; iar surorile respunseră:

„Să te mantueșcă întru Domnul, soră; și te róga și pentru noi.“

După citirea altor rugăciuni, monaha, însocită de confessoru, se dusse la superiora, cu fâclia aprinsă, spre a primi bine-cuvântarea ei; superiora o povătu și ea cum să se facă vrednică de împărăția cerurilor, prin supunere, înfrinare și smerenie.

Intorcându-se la chilia sa, monaha Damaschina fu întâmpinată de maici și surori de etatea sa, care purtau zăbranice la mână, și unele aveau batiste grelle de mătasse, dăruite de monaha, în locu de betélla întrebuinată la logothă. Monaha le dette apo la tôte dulcetă, cofetură și vuteă; și îmbrăcișindu pe tôte, remasse singură în chilie, numai cu mirele Hristosu.

În timpul mesei, monaha Damaschina servi pe maici și pe surori; și după terminarea mesei, atunci mânca și monaha singură.

Cinci dille d'a rândul ea nu scosse vestmintele după dînsa, nică chiar în timpul somnului, ocupându-se în acestu timp numai cu citirea pravilei bisericești.

Aci să termină formele pentru primii ea mantie călu-

găreșci, cunoscută sub numirea de **chipul celui micuț al lui îngerilor**. Trecem acuma la **chipul celui mare**, sau la mantia schimnicescă.

In dimineața de 26 August se făcă ceremonia pentru schimnicia unei monahane anume Epistimia. După ce și mărturisi păcatele la confessor, spre a deveni demnă de împărășirea cu corpul și sângele lui Hristos, ea trece prin toate acele formalități întrebunțăte pentru priimirea mantiei călugărești, cu deossebirea următoare: că vestimentele ei aduse de cu sârba în biserică fură depuse la pările altarului; că la Utrenie se cântă un canonuț intradinsu pentru assemenea împrejurare, avându de refren, la fiecare strofă, aceste cuvinte semnificative:

„Sfîrșitul bine ișcusitul dă'mi, Hristose, mie celor bine ișpitite;“ că desbrăcarea vestimentelor monahel se făcu în tinda bisericet, nu în chilie; că la întrebările făcute monahel fu și acesta „daca se lăpădă de lume și de cele ce suntu în lume după porunca lui D-deu?“ iar răspunsurile monahel fură întocmai ca acellea alle rasoforei; numai rugăciunile preotului se deosebiră, fiind conforme cu împrejurarea, schimnicia fiind considerată ca unuallu duoilea botez; că antirul de schimnicie este nedespăcatu înainte, îmbrăcându-l pe la capu; că între vestimentele schimnicel figurășă *shima*¹⁾ și *analavul*²⁾ care lipsescu simplei monahene; că canónele și pedepsele suntu îndoioi mai grele de cătă la uă monahă, căci schimnaha se consideră ca uă mōrtă în acăstă lume; în fine, săptă dille ea nu se poate desbrăca de hainele sălă³⁾.

¹⁾ Shima este un felu de patrasir lung și ingust, ce'lui portă pe peptu, și pe care suntu dessinate, ca și pe paramanu, toate obiectele ce au servită la restignirea lui Hristos, plusu heruvimii, cocoșii etc. etc.

²⁾ Analavul are forma unor găitane negre, ca nisice eczelbanturi de oficeru, care atîrnă pe umeri, în lungul măinellor.

³⁾ Pentru deplina înțelegerei acestui capitolu, vede **Rindueala tunderi chipului monahicesc**, tipărită în tipografia lui Eliade, la 1842.

CAPITOLU X.

PRAVILA MONAHALA.

— Ei bine, Eliso! disse sora Agapia verișoarei săle, cum și se pare căllugăria?

— Îmf place, response Elisa; de și multe formalități.

— N'ăi vădut decât cununia, și chiar acesta prescrie lucruri cu greu de împlinit, presupuind că căllugăria nu s'ar face înainte de 25 ani; fiind că, ori cât s'ar tortura carnea cu postul, cu munca și cu ruga, ea va reclama tributul ce e datore a da Naturei; și nimenei nu poate contraria nepedepsit legile Naturei, după cum îți voi esplica acesta la locul său.

Voi cerceta dar care sunt sarcinile miresei lui Hristosu; voi examina daca Hristosu și Apostolii sei au fost pentru căllugărie; îți voi arăta cu faptele tristele resultante ale căllugării și binefacerile căsătoriei; în fine voi face istoricul căllugării, spre a vedea ce a putut da naștere acestei instituții, contrariă și Naturei, și Evangeliului, și Civilizației.

Pentru surorile și monahele cari nu știu carte, sau nu pot merge în Biserică ca să asculte pravila, elle sunt datore a o citi singure cu metaniele, conformându-se Pravilei de la Sântul Munte. La „utrenie“ să petrécă, stându în picioare, 30 de ate de metanii, dicându la fesce care grăunțe sau bobu allu metaniei rugăciunea acesta: „Dómne, Isuse Hristose, fiul lui Dumnezeu, miluește-mă pre mine păcătosa“¹⁾. In locu de Cesiuri să petrécă 10 ate. Pentru Vecernie, 10 ate. Pentru Pavecerniță, alte 10 ate.

Iară după aşedămîntul și rânduiala ce se obișnuesc în părțile Russiei, assemenea și în locurile acestea, se urmădă într'acestă chipu:

Pentru Vecernie, de 100 ori rugăciunea „Dómne, Isuse Christose, fiul lui Dumnezeu, miluesce-mă pre mine păcătosa;“ și metanii mari 25. Pentru Pavecerniță, opt rugăciuni, și metanii 12.

¹⁾ Adică 3000 de bobe, repetând de 3000 de ori rugăciunea aceea.

„Pentru *Paraclisu*, rugăciunea *Precistei* de 70 de ori,
„Prea săntă stăpâna mea, fecioră Marie, născătoare de D-deu, măntuiesce-mă pre mine păcătosa“ și metanii 12.

„Pentru *Acatistu*, rugăciunii 200 și metanii 12.

„Pentru *Canonul ăngerulu*, opt rugăciuni și metanii 7.

„Pentru *Canonul pocăinței* rugăciunii 100 și metanii 25.

„Pentru *Polunoșniță*, rugăciunii 100 și metanii 25.

„Pentru *Utrerie*, rugăciunii 300 și metanii 8.

„Pentru tuspatru *Cessurile*, rugăciunii 200 și metanii 30

„Pentru *Obednici*, rugăciunii 100 și metanii 10.

„Schimonațiile suntu îndatorate a face într'uă nöpte 300 de metanii mari, dupe sântul Calistu și alti purtători de D-deu părinti. (Vezi la Filocalie); iară in Sântul munte, 150 metanii mari, și 12 ate ca închinăciuni.

„Rasoforele și cei puși la cercare sunt datori să facă 100 de metanii, și 3 ate ca închinăciuni, repetând la fie-care grăunte rugăciunea de mai sus; și închinându-se cu mâna pînă la pămînt.

„Metanii mari nu se facă Duminica (și la prasnice mari), după canonul 20 al Soborului anteiului, și can. 90 al Soborului allu 6-lea, și can. 91 allu marelui Vasile. Nică după Paști, în prasnicul celor 50 dille, dupe acelaș canon, și după Sântul Epifanie, Irinei, și Augustin (vezi Epistolia către Ianuarie) și după Ieronim, Amvrosie, Avva Isaia și Sântul Callist.

„Iară închinăciunile celle cu mâna pînă la pămînt nu se oprescă nică odată.“

Monahele cari stiu carte, sau trebuie să citească în chilie celle ce să citescă și se cântă în Biserică, sau să mergă a asculta în Biserică tôte acelle rugăciuni la timpul prescrisului de Pravilă.

Lu duoă ore după miezul nopții vara, iar iarna la 4 ore, approximativ, începe în Biserică rugăciunea de nöptea (*Utreria*).

Monaha insărcinată cu toca anunță mai antei prin tragerea clopotului deșteptarca maicelor; apoi vine la fie-care monahă, (daca elle nu sunt în mare număr) și dice la ușă:

pentru rugăciunele etc.; și sora sau monaha e datore a responde din intru amin! Când nu respunde, clopotărăsa repetă pentru rugăciunele; și când nici a treea oră nu respunde nimeni din chillie, aceea batte în ușă și în ferestră, pînă deșteptă din somnă pe somnorosa miresă sau fidanțată a lui Hristos.

Se poate întâmpla ca nică la sgomotul ce face afară clopotărăsa să nu respundă nimeni din chillie; atunci acesta alergă a anunța pe superiora, care poate lua ori ce măsură pentru a esplica misterul... Misterul nu se poate esplica naturalmente decât găsind moartă în chillie pe proprietara ei, sau justificând monaha lipsă din chillie în timpul acela pentru uă necessitate imperiosă; afară din acesta, misterul se explică în prejudecății onorei celor cu chillia închisă; cu toate că surorile și monahele celor infideli Mirelui iaă măsură, în asemenea cauză, a lăsa în chillie uă confidentă care să responde sacramentalul amin.

In monăstirile unde sunt peste cinci-decă de monahie și monahi, clopotarul sau clopotărăsa deșteptă pe cuvișoare sau pe cuvioși cu tocă de lemn, cu care încungiorează Biserica de trei ori, trecând și pe dinaintea chiliei lor.

Eată efectul ce a produs ântăia oară sorei Agapia acăstă deșteptare silită.

Absorbită în cugetările melancolice, ce i le deștepta locul unde se afla, ea ședea pînă scaună în pridvor, cu capul rechinat pe mâna dreptă, putînd vedea său și tot, fără a fi vîdută.

Era la Aprilie, Năpteau era întunecosă și rece; câteva candelle luciau în Biserică; linisteau tristă a Monăstirii era întreruptă numai de cobitorul bocetă allu unu Ciureză, ce se lamenta pe marginea învăllitorei celor Biserice. Monastirea părea uă Necropolis (cetatea Morților), sau unu cimitiru întinsu; iar crucile și monumentele dupe la morminte păreau fantasmele din Don Juan.

D'ua dată licurăsa prin curtea Monăstirii uă lumină, condusă d'ua umbră: era monaha care se urca în campanatoriu cu felinarul; sunetul lugubru (jalnicu) allu campanei o

umplu de fiori reci, ca vîntul din acea noapte; idei lugubre, ca sunnetul campanei, si ca mormintele ce o incongiurau, strebatură prin Mintea sea ca fulgerile prin nuori, ca lumina acelui felinaru în intunericul nopții. Ea dise, fără voe: „Oare acesta să fi fostu scopul Creatorului făcând pe omu, acestu capu d'operă allu Naturei? Ca să se îngrope de viu în aceste morminte? Dar daca toti omenii ar imita exemplul lui Pahomie și Antonie, ce ar deveni globul acesta? Unu întinsu desertu, locuitu de animale! Si cine ar glorifica atunci pe divinul maestru allu acestu sublimu candelabru, atârnatu asupra capetelor nostre? Cine ar admira opera minunată a creațiuni, unde chiar firul de iarbă attestă puterea și bunătatea Creatorului?“

Luminile ce începeau a licura pe la ferestrele chileilor sale Bisericei, luminele felinarelor de prin curte și de prin coridore, lucind ca niște Licurici pe câmpie, în fine dialogurile cuvișelor cari coborau și urcau scările și cari mișunau prin curte, o deșteptări din meditațiunea sea. Auți apoi următorul dialog între uă monahă și preotul Bisericei:

— Aide mař iute, popo, c'așteptă maica Stariă în Biserică.

- Las' s'aștepte; că și eū asteptă de multe oră.
- De ce naiba aī întărdiat atîta?
- Ce'ți passă tîie?
- Nu te îndurați de preotessa . . .
- Cum nu te'nduri tu de cuviosul Arsenie . . .
- Vorbesce încet, popo, să nu te audă cineva.
- Ba ce! Parcă lumea nu știe . . .
- Fir'-aī allu Draculu de țapu . . .

Acesta convinse pe Agapia și mař mult că totul este uă mască de fariseu, spre a amăgi pe cei creduli și bigoti, fără însă a însella pe Dumnezeu.

Ea coborî în Biserică cu Elisa. Ua cântărăcă citea în mijlocul Bisericei, sau mař bine mormoia, fiind că nimeni nu înțellegea ce spune; iar parte din monahele mature și bătrâne, înfășurate în blane, ședeau josu în strane, după exemplul su-

periorei, și dormiau; iar cele ce lipsiau dormiau în chillii, singure sau cu amicii lor . . .

Cântărăcea cântă catisma XVII și troparele (Poloșnița); apoi citi Psalmii de noapte; apoi duoă catisme, fiind că nu era postă; iar când e postă, se citescu câte patru pe zi; apoi citi canónele Sântilor din Triodă, din Octoih și din Mineiū, și cântarea lui Moise; apoi iar Psalmii (Falitiele); apoi rugăciunile cunoscute sub numele de césulă I; în fine *graiurile melle etc.*

Rugăciunea de noapte (Utreia) era terminată; se stinse căteva lumină ce ardeau, și ua suroră se dusse din strană în strană să desepte pe maicele ce dormiau.

— Regula acesta nu mi place, disse Elisa.

— De ce?

— Ce fel! Să te scolă assudată din căldura asternutului, și să treci din atmosferă caldă a chilliei în atmosferă umedă a Bisericii, cu stomahul gollu, și să respiră fumul luminiștilor și aerul umed, este a contracta malatiile cronice, este a te sinnucide.

— Rămăi dar în chillie . . .

— Așa voi face, de va fi să rămân aci.

— Atunci nu ți ajungi scopul, dă te pocăi.

— Dar nu mă simt capabilă . . .

— Uitat-ai legătura ce face monaha dă tortura corpului pentru ca să scape suffletul de flaccările Iadului?

— Incepă să desillusionă de ângerescul chip.

— Prea de timpuriu! Dar acelle biete cântărețe care în cățăuva ani ofticăse?

— Aceleia sunt nisce martire! Credeșc însă că și îngrijesc sănătatea, luând diminęea bullionă caldă, și ouă prospete, și . . .

— Te înșelli! Sunt oprite a lăua ceva înainte de pâinea sănită (anaforă).

— Cine le oprește a lăua anaforă în chillie, înainte dă merge în Biserică?

— Pravila monahală.

— Și cine le controlăse?

— Conștiința lor, și temmarea de scandalu și de deșpăsă . . .

— Grea sarcină !

— Să încă năr vădută totu.

„Redimară capul pe perină ca să repaosăm puçin, când toaca anunță *Césurile*: era despre dioă, și plóea cădea torrente. În chillie era aşa de caldă ! Pusseră mașina de cafea, și luarăm căte uă tassă de cafea négră. Ne simțirăm regenerate. Coborărăm iar în Biserică, unde se cântă :

Césulă III (Auđi, Dómne, dreptatea mea).

Césulă VI (Dumneđeule, intru numele teū měntuește-mě).

Să alte rugăciuni ce se obicînescă a se cântă diminéca. Eșindu din Biserică, Elisa disse ;

— De căte ori o să mai mergem ađi la Biserică ?

— De alte trei ori, deosebit de lectura de la masă și din chilie.

— Mult tocăt, puçin mâncat.

„Ne culcarăm din nuoă ; dar furăm îndată sculate de tóca și de clopote, cari invitaă pe cuvióse la liturgie.

„În fine tóca anunță și începerea liturghiei, care ținu vr'uă trei ore ; după eșirea din Biserică, merserăm să visităm pe superiora, care ne binecuvântă.

„Între 10 și 11 ore tóca chiama pe maici la trapezărie. Aci, la uă masă lungă, se aşedară tóte cuviósele, după ierarhie și etate ; iar superiora se pusse în capul meser ; pe masă erau urdiči, verdeturi, fructe, fasole și vară, murătură și pâine négră, și căte va sticle cu vinu ; iară în postulă paștilor fasolea și vară sunt bucatele obicînuite.

„În dille de dulce, potu mâncă și uoă, lapte, brîndă etc.; iar schimnicile numai Sâmbăta și Duminica potu mâncă pește și untu de lemnu.

„Lêngă superiora sedea la masă căte-va proestóse, adică foste-superioare și foste-cântăreče ; apoī veneau cântărecele, ecclesiarha și arhontărésă ; apoī schimnice, monahe, rasofore și surori : uă oaste întrégă de cuvioase !

„Fiecare maică trebuie a citi pe rēndu după uă catedră viețele sfîntilor, pe când celalalte mânâncă. Fie care maică și soră trebuie a servi, căte uă septămâna, la bucătărie, la spălătorie, la biserică, la trapezărie. Observau că unele cuvioase,

de exemplu superiora, cântărece, proestose și căte-va, numai attingeați cu buzele bucatele după masă.

„Oră sunt sătule, dissei în gîndul meu, oră își păstrează stomahul pentru alte bucate în chillie.“

Intr'adefără, după masă, uă cântărește mă invitată în chillia sa.

— Nu'ți placă, Agapio, bucatele dela trapezerie, îmi disse maica Chipriana; așa cuvîntă; mai alături în zi de postă. Te-am invitată să prîndim împreună.

„Deschis unu dulapu mascată în părete, unde era uă băcăniă întrăgă; improviză apoiașă masă cu icre mochi, cu pește prăospetă, cu sardelle de cutie, cu raci scordolea, cu dovlecă prăjiști, cu fructe, cu caracatișă, tot de inotând în lămăe și olliū; apoia vinuri negre și albe, din țără și din strainătate: era uă masă de Episcopu!

După masă, luarăm cafeaoa; și maica Chipriana, apîndând țigara, disse, esaltată de vină:

— Așa trăim noi, soro Agapio, mai alături acelora care proslăvim pe Domnul cu cântări în Biserică, dioa și năpteia; de ne am ținut de tipică, am murit numai într-un an.

— Dar confessorul? Dar arhiereul?

— Ei ne dați exemplul, soro! Ce! credi tu sănătatea omenei acestia? Mai lesne va intra funia corabiei pe urechile aceluia, de cât prea sănătății noastre păstorilor în împărăția cerurilor! Ce-așa dice tu când ți-ăști spune că sunt unii din acești păstorii care măncă claponi și beau șampanie în septembra patimelor?

— Este cu putință??

— Nu credi? Te voi face să vezi și minunea aceasta, dacă vezi mai stă pe la noi; fiind că știu că ești discretă.

— Dar năpteia, când mergești la Biserică, nu măncăzi nimic?...

— Celui puțin ești, ca cântărește, nu eşti din chillie fără unu uouă prăospetă și uă cafea cu lapte.

— Așa înțelegă, căci altfel nu mai putea cânta.

— Toate cele ce vezi și audă prin Biserică, și pe la trapeză, sunt pentru ochii lumii.

— Dar alimentele vostre, mai alături olliul, vinul și

peștele sunt periculose, fiind că apprindă sângele; și văță legat înaintea altarului . . .

— Nicătoate alle preotulă, nicătoate alle doctorulă, sora mea. Toate acellea sunt pentru cei prosti, *pour le bas peuple*; nobiliști, în totuș locul, facă exceptiune. După săntă și tămâie.

— Înțellegă; dar n'ă respunsă la întrebarea mea: acelle alimente apprindă sângele . . .

— Ei bine! Ce facă ore Pompierii când s'apprinde uă casă?

— Dar atunci e mai logică a urma legilor Naturei.

— Adăugă prea tărziu; și apoi, . . . scandalulă!

— E mai mare scandalulă ce vădă aici, din toate punturile de vedere.

— Se poate; dar cine e de vină? Aceia cari dau exemplul; singură ei ar putea împiedica răul; este însă dulce viața monahală, fiind scutită de grijele și necașurile vieții conjugale și sociale!

— Este dulce adăugă, când dispunetă de averile donatarilor; dar când le va încassa Statulă?

— Unu călugareră nu pierde nicăieri odată: orbul de la toată, și dela orbului nimeni; și apoi, cele sărace voră muncă, și atunci ca și adăugă; iar cele delicate și leneșe, fiind cele mai procoposite, vor domina pe cele lucrătoare, și vor trăi ca treptorii din mierea albinelor. În fine, după mine viie potopul. Ceea ce știu este că în viața astăzi este și Raiul și Iadul; și în orice condiție ar pune Destinul pe omu, ellu trebuie să și satisfacă toate simțurile, toate gusturile, toate capricele . . .

— Cu ori ce preț? Cu ori ce mijlocă?

— Cu mijloace cât se poate mai oneste, în apparință. Fabula ne spune că Vulpea a invinsu chiar pe Leu, fiind că e ipocrită. Ce alt e Diplomatia care guvernă lumea?

— Ești rătăcită, sora mea, după părere mea.

— Chestiune de apreciare. Nu uita, Agapio, cuvintele lui Hristosu: Cine să crede fără greșală să dea cu piatra în păcăatosu.

Se audă toaca. Erau patru ore. Toaca vestea începerea

rugăciuni și numită *Vescernia*, compusă din césul IX, Psalmi, molifte, catisme, și celle ce urmăsează după *Dómne strigat-am*.

La apprinsul luminărilor, tóca chema din nuoă pe maici la *Paverceniță*; intruă dă este *cea mică*, în alte dille e *cea mare*; iar în postă se cântă amêndoae.

După eșirea din Biserică, superiora addună pe maici și pe surori, și le citi următorul cuvîntă. Agapia și vara sa erau faça.

Cuvîntă allu săntulu Vasile celu Mare.

Ce este chipul monahicescă, și cu ce se se asemănă? Si ce trebuie să pădăscă monahul să daca voește ca chipul lui să se asemene cu chipul celu îngerescă?

„Chipul și cinul monahicescă este uă stare a Heruvimilor celor cu ochi mulți, și a Serafimilor celor cu aripă multe, cari neincetătă sboară și mărescă pe Dumnezeu celu peste toate și a totu puternică, dicându:

„Sfintă! Sfintă! Sfintă! D-lă Savaotă! Plin este cerul și pămîntul de slava sa! Si precum îngerii nu au nică uă lipire de lucrurile celle trecătoare, aşa și monahi trebuie să nu aibă nică uă lipire cu patimă de nică un lucru stricăiosu și trecătoru (că celle lumești toate sunt trecătoare și vremelnice); ci pururea să se grijescă de celle cerești, cari nică uă dată nu pieră; să laude neincetătă pe Dumnezeu prin psalmi și prin cântări, diaoa și năptea, ca niște îngeri. Si precum Heruvimi au ochi mulți, aşa și monahi trebuie să aibă totu ochi împrejurul sufletului, ca să privescă la bunătățile celle gătite loră în vîcul celu viitoră, la frumusețea Raiului, la împărăția Cerului, și să se ferescă despre toate părțile de cursele Viclénului vrăjmașu, celu ce caută ca unu Leu cum să înghiță și să piardă sufletul. Si precum Serafimii au aripă multe, aşa și monahi trebuie să aibă aripă de juru împrejurul sufletului, ca să sbore la înăltimdea faptelor celor bune, să se apere de gîndurile și de cugetele celle urîte și spurcate, care totu d'aura năvălescă asupra sufletului monahilor prin îndemnarea pismașulu. Ochiul sufletului monahului este *fecioria* prin care poate să vadă limpede pe Dumnezeu, cât este cu pu-

tină omulu, după cum îl vădă Heruvimii; iar cei ce nu pot păstra fecoria sau curăția, aceia nu sunt ca Heruvimii, aceia sunt ca Draci; că numai ei urăsc fecoria, și iubesc necurăția. Aripile sufletului monahilor sunt *smerenia, supunerea, ascultarea, credința, necirtirea, dragostea, blindețea, răbdarea, postirea, privigherea, rugăciunea, prihânierea de sine și nereutatea*; acestea sunt aripile sufletului monahilor; acestea avândule monahi sunt ca niște Serafimi; cu acestea potu monahi să se sbore la înălțimea cerului, și să ajungă la scaunul împăratului Hristos, și să se îndulcescă de vederea lui, cântându și ei, și dicând: Sfintu! Sfintu! Sfintu! D-lu Savaotu! Plin este cerul și pămîntul de slava sa! Iar cari nu au acestea nu sunt ca Serafimi, ci ca o passare cu aripile smulse ce așteptă din césu în césu să viie Uleul, să o prinďă și să o mânance.

„Cu ce voi mai asemăna Chipul monahicesc? Monahul assemenea este ca uă mirésă; și după cum aceea, logodită fiind, așteptă împodobindu-se ca venind Mirele să intre bucurându-se în cămarea cea de Mire, aşa și monahul, fiind că s'a logodită cu Mirele său Hristosu, trebuie să aștepte împodobindu-se cu toate faptele celle bune, ca să intre cu dînsul în cămara cea de Mire, care este împărăția cerurilor, bucurânduse și veselindu-se accolo împreună cu ellu în veci neșirșiți, îndulcinduse le frumusețea nepovestită, auind glasuri nespuse. Chipul monahicesc este și ca unu allu duiolea boțeu, că dice: „Cățî în Hristosu vătă botezată, în Hristosu vătă îmbrăcată“ Vătă desbrăcată de omulu celu vechi, adică de păcată, și vătă îmbrăcată în celu nou, adică în părișire de dînsul, și în căină pentru dînsul în tótă cee laltă rămașită a vieții vostre. Si să nu dică cineva din voi că eu nu atîta am păcatuit, fiindu că nimenea nu este fără de păcată, măcar uă dî de ar fi viața lui; ci totu d'aura să se smerescă, dicându și cugetându că este mai păcătosu de cătu tótă zidirea. Monahul este uă fire silită; firea cere să mânance să se sature; ellu trebuie împotrivă să mânance numai cătu să și tie viața sa. Firea cere să bea să se sature, ellu trebuie să bea atâta cătu să nu se sature, că să afă și în

beutură de apă beție, daca va bea cineva totuști d'auna cu îndestulare și să se sature. Firea cere să dormă, să se sature de somn; ellu pote să se îndestulese în duo-decru și patru de césuri numai cu patru césuri. Că să aflat mult din Cuvioși părinti nostri, unii de nu mâncă și nu bea trei dille, și câte uă septămâna, alții și câte patru-decru de dille (?) darul duhului săntu hrânindu-i și adăpându-i pe dênsii. Să aflat încă unii de nu să culcatu pe așternutu în totă viața lor; alții dormiau aşa de puçinu, încât dormiau prin scaune; alții când îi supera somnul, să legă cu fringhi de păr, și cu multe felluri de chipuri să lupta împotriva somnului. Dela monahu să cere ca nici de cum să nu glumescă, său să rîdă, său să grăiască cu vînt de desarte, său să spue minciuni, său să vorbescă desertăciuni, său să osândescă, său să clefetescă, său să pîrască, său să se întindă pînă și la pipăire, său altele ca acestea, prin care să depărtășă darul lui Dumnezeu dela dênsul, și scărbește pe duhul săntu; ci și de aude glume și risuri, să fugă, astupânduș urechile; întâlniri și vorbir fără de trébă cu tovarășii seii să nu aibă nici de cum; ci de se va întimpla a se întâlni unul cu altul, cu smerenie plecându-se unul către altul, să trăcă înainte; și de va fi mare nevoie și trebuință, atunci să vorbescă, iar altminterea nu: că din vorbe fără de trébă multe reușăti se nascu, prin care să vatâmă sufletul lui; dela monahu, mănia, iuțimea, zavistia, pizma cu totul să lipsescă, știind că din acestea cade și în altele mai cumplite, și nici uă dată sufletul lui nu va fi curat, ci totuști d'auna săngerat, și mintea întunecată, și de la Dumnezeu depărtat. Monahul trebuie, unde și-a tunsu părul, accolo să petrecă, pînă la sfîrșitul vieței sale, ori în monastire, ori la schitură; să asculte întru tóte pe starițul și povăguitorul său; să și omore voea sa, să fie de cătă totuști mai micu; să se socotescă ca unu osândit, și ca unu rescumpărat; să nu voescă să aibă haine bune și frumose, ci totuști celle mai proste; să nu iasă afară prin lume și printre oameni, decâtă atunci când illu va trimite mai mărele său. Să sedă în chilie ca într'un morment; să nu sedă nici unu minutu fără de lucru; ci să aștepte să citescă, său să lucrede cu mâinile, și lucrând cu mâinile, să

nu umble cu mintea spulberându încocé și încolo la lucruri necuvióse și nefolositore; ci să aibă în minte rugăciunea lui Isus, și pomenirea morții, și judecata ce va să fie; să și aducă aminte de păcatele sale, și să plângă cu ferbinți lacrime; și de se va întâmpla să fie de familie, să nu se înalte cu gândul său, știind că unul este némul nostru, stremoșul Adam; celor bătrini cinste să le dea; cu cei tineri să nu vorbescă fără de neocolită nevoie. Acestea toate, și altele multe, să ceră dela Monahu. Și când acestea le va pădi, cu adevăratu pórta chipu ingerescu și este ingeru în trupu, și să va învrednici în céta ingerilor, de unde au cădutu ingeri aceia ce s-au făcutu Dracu.

„Ingeri pămîntestri! Slugă alle lui Hristosu! Oaste a împăratului celui fără de mòrtă! Cum vă veți bucura! Cum vă veți veseli! Cum veți dăntui! Pentru acesta, știind că este chipul monahicescu și cu ce se assémână, siliți-vă la nevoințele celle duhovnicești; defăimați pe toate alle lumișaceștia; treceți cu vederea slava ei și desfătarea; căstigați-vă sufletul vîtedu, ca să puteți sta bărbăteșce împotriva curselor Dia-volului; că ne incetătu are să vă îspitescă și să vă supere, căutându cum să vă amăgescă și să vă însélle, și să vă răpêcă din céta ingerescă, și să vă tragă la céta sa; dar nu va putea, dacă voi veți lua aminte și vă veți înarma cu armele celle infocate alle lui Hristosu, și veți bate răsboiu asupra lui; că în veci vă veți măngăia; intru nimicuș socotită căle de aici, că visu și umbră este viața acesta; iar cecelaltă fără sfîrșită este, și plină de tôte bucuriele și de fericirile.“ Amin! respunseră maicele în choru; și sărutând mâna Superiori, după ce făcură câte duoă mătăni, intrară prin chilele lor, unele pe gânduri, altele rîdend,

CAPITOLU XI.

CREDE ȘI NU CERCETA.

Elisa, intrând în chilie Agapiei, se aruncă într'unu fotoliu, și se pusse pe gânduri.

— Vrei tu să analisăm puțin acelle întrebări și responsuri, făcute cu ocazia îmbrăcării mantiei călugărești? întrebă Agapia pe vară sa.

— Cu placere; fiind că mare luptă este în sufletul meu, și dorescă a mă lumina.

— Hristos a țis: lumina nu poate sta acoperită, ci trebuie să lumineze pe cei întunecăți; cu toate acestea, părinți ai Bisericei, ca Marele Vasilie, alle căruia consiliuri ridicate le ați audit, dicu: crede și nu cerceta; astfel că, îmbrăcând rassă, tu vei renunța nu numai la toate gusturile tălle de femei și la poftele trupesci, dar chiar la inima ta de femei, chiar la raționamentul teu ca om; vei deveni unu automat, fără voință, în mâna ori căruia i va veni gustul să te insulte, să te umilește, să te disprețe, să te batjocorește chiar; că te-ați legat să dai ascultare oarba mai marclu teu, și tuturor surorilor tălle.

Să presupunem că unu Vlădică sau unu confessor le vinu gusturi cari ar atinge onnorea și demnitatea ta; de ții vei permite să ţi convingă că ei sunt în retăcire, că tu ați promis a fi curată și smerită, că te-ați legat în fine înaintea altarului, priimind rassă, a goni chiar gândurile celle relle, având în minte numai gândul mortii, Vlădica sau confesorul, îți potu respunde: „crede și nu cerceta; că ce ți ordonu eșt este pentru mintuirea sufletului teu“ . . .

Ei bine! Eliso? . . .

— Să existe oare, Agapio, asemenea miserabilită?

— Îți potu da marturii competesită.

— Aș dori să întâlnescu asemenea Sânzii . . .

— Pentru ce?

— Pentru ca să facă cu unul din ești unu exemplu . . .

— Vei fi tratată de nebună, și lumea te va crede ast-

fel; căci mult timp lăca celu slab și simplu vor fi jucările celuil tare și violență, pînă când se va lumina poporul cu lumina evangelică.

— Si cine să-lă lumineze? Aceia ce au interesul să-lă ține în intunericu?

— Nu; ci oameni ca aceia, cari sunt pentru societatea ceea ce este pentru noi acum acăstă luminare, ce și consumă olliul pentru ca să ne lumineze pe noi, ca să nu ne dăm cu degitele în ochi; acei oameni însă au sortă apostolilor și martirilor Crucii!... Si ei strigă, după crucea lor, ca Hristosu: iartă-le, o popolu, că suntu orbiți!

Dar să venim la cestiu.

Pe care autoritate își bazează legislatorul opera sa, pentru a da monahismului caracterul sanctității?

Pe Apostolul Pavel și pe Hristosu.

Ce dicea Pavel cetătenilor din Efessu?¹⁾ „Îmbrăcați-vă cu armele lui Dumnezeu, care sunt cuvântul lui Dumnezeu, adevărul și dreptatea, spre a putea învinge în lioa cea rea meșteșugirile Diavolului; căci lupta de astăzi e luptă contra căpetenilor, și a Domnielor, și a stăpînirilor lumi intunericului acestui vîcă; contra Duhurilor reușății celor de sub ceru etc....“

Mașlămurit se poate de căt acăsta? Despotii Romei, vîdend că se derâma temelia societății vechi, basată pe *slavia*, prin propagarea principiilor evanghelice de *dreptate și frăție* de către apostoliu lui Hristosu, se coallisără toți, și începură acelle persecuții (gône) teribile contra Creștinilor, de care sunt pline vietele martirilor crucii.

Daca Apostolul Pavel vorbesce în epistola sa către Efeseni și de *Duhurile reușății* și de *săgețile Violenței*, este că sprite înalte și poetice, ca discipulul lui Christu și ca Platon, discipulul lui Socrate, ammestecaă allegoria în discursurile lor, spre a putea astfel propaga mașlămult timp adevărul. „Astăzi vorbescu în pilde, a dist Cristu; dar vor veni alți timpi când pi se va vorbi voe în spirit și în adevăr.“

¹⁾ Vede epistola lui Pavel în Capitolul IX.

Ei bine! Acelle cuvinte (*Duhurile reușării și săgețile Vi-*
clenului,) fondatorii monahismului le au interpretat după scopul lor, în sensu judeaicu, spre a putea impune adeptailor lor cu niște autorități ca Pavel și ca Hristosu; fără a se gândi, neroaște! că Apostoliu erau însurăți, și că în tōte scrierile lor recomandau însurătoreea, ca și Hristosu în Evangeliu.

Venim la evanglistul Matei, care pune în gura lui Hristosu aceste cuvinte:

„Cellu ce iubesc pe părinti și pe frați se și mai mult decât pe mine, cellu ce iubesc uă fecioră și mult de cât mine, și cella ce nu ia crucea ca să vie după mine, nu e demn acela de Hristosu; veniți dar la mine toti cei obbositi și împovărați, și luați jugul meu, care e usure, și veniți după mine.“

Trebue să fie cineva unu Fariseu, unu Caiafa, ca să dea acestor cuvinte altă interpretare decât cea următoare, pe care o aflăm în tōte discursurile lui Hristos: „Eu n' am propovăduit în pustie, ci între omeni, și cu omeni am trăit; și am binecuvintat pe copii și nunta; și am intrat în casa păcătosulu și a leprosulu; și am tămaduit pe bolnavi; și am mânăgaiat pe cei în suferință; și am făgăduit împăratia dreptății celor curați cu inima; și am recomandat tuturor iubire și frăție; și numai pe Farisei și pe Irodi am biciuit, căci unii sploatau poporul și alții speculau celle sânte; și d'acea am fost pusu pe cruce între duoiilhari; deci, cine voiesce a scăpa de robie, de Farisei, și de Irodi, acella să mă imiteșe, părăsind și părinti, și frați, și logotnică; și propoveduind celle ce am propovăduit eu, să móră pe cruce, cum am murit eu; căci numai cu sângele apostolilor și mucenicilor se vor dărâma Idoli, vor cădea Irodi, se vor smeri Farisei, și vor peria ceia caru sugă sudorea muncitorulu; numai atunci va fi uă turmă și unu păstoru: toti omeni frați, cărmuiti prin Dreptate. Eată împăratia cerulu, promisă celor ce vor crede în mine și mă vor imita.“

Daca temelia cade, casa cade; daca epistola lui Pavel către Efesseni, și daca Evangeliul lui Matei, pe care se băsesă fondatorii monahismului, nu pot avea înțellesul ce le dau aceștia, apoi ce remâne din această instituție?

Legătura monahului în fața altarului? Dar monahul emancipat pote respunde Fariseilor moderni:

„Am fost surprinsu, am fost amăgitu; fiind că nimeni nu m'a luminat; fiind că n'au avut timpul a cugeta matur ca să vădă că promisiu impossibilul; fiind că numai unu smintit, unu ipocritu, sau unu scopit, pote promite, cu jurnalită, și sub pedepsă, a pădi fecioria dela 15 pînă la 40 de ani pentru femei, și dela 20 pînă la 50 pentru bărbați; prin urmare, trebuie sau să moră în spasmuri, contrariind Natura, sau se calcu jurămîntul, deviind ipocritu.“

Sau pote respunde Fariseilor:

„Am promisă să trăescu în pustie, nu în lume; fiind că preotul m'a întrebat daca poftescu viața pusnicescă; și fondatorii monahismului în pustiuri au trăit, din preună cu adepti lor; și numai acolo, pote, trăind cu ierbură, aș putea lupta cu paștiunile; dar nu le-aș putea învinge, cum ne asigură însuși acei părinți pusnici, caru să luptau în visurile lor cu Ispitele...“

In fine, se pote respunde Fariseilor:

„Am promis totul, ce e drept, dar conditional; adică, cu ajutorul lui Dumnezeu; deci Dumnezeu nu'mi a ajutat a putea împlini celle promise; și sau trebuie să aruncu rassa, să mă întorcu în lume, spre a deveni cetățenul și tată de famillie, cum prescrie Evangeliul și Natura; sau, remâind în chinovie, să mi se permită totul, fie și sub masca fariseismului. Allegetă.“

Sfidu pe însuși Bossuet a putea ești din acăstă dilemă.

Sapoł, călugărul să legă a mâncă postu, a purta vestimente de lină (pînă chiar și cămașa), a se lepăda de toți alii, și chiar de cinstirile și bogătiele lumii acestia etc. Deci, Monahul emancipat ar putea întreba la rîndul seu:

„Ce însemnă oare acelle vestimente de mătasse alle capilor Bisericei și ale superiorilor de chinovii? Ce însemnă acelle messe luxoase? Ce însemnă acelle specule negustorești, opriate de canone? ¹⁾ Ce însemnă acelle nepofete pe care le

¹⁾ Canonul VI alii Apostolilor ordonă a nu se neguțatori partea bisericescă, iar făcând acăsta, să i se ia darul; iar fiind călugărul se

mărită ei după ce le îngrijasce părinteșce . . . ? Dar acei nepoți pentru cari așa affectiune de tată? . . . Dar acelle carrete cu armăsari? Hristosu a umblat totu pe jos; și când a intrat în Ierusalimu, pentru a se urca pe cruce, era căllare pe asinu. Ce! mai mare este ucenicul decât dascălul, și Apostolul decât Dumnezeu?

„În fine, ce caută căllugărul în cînstirea și slava lumescă? Pentru cine strînge ellu milioanele? etc.“

Așă înțellege tôte acestea când Episcopii ar fi însurati, ca preoți, după cum așa și fost la începutul crestinismului; dar ca Monahi, cari său lepădat de toate alle lumi, și său legat a trăi în pustie, ca Pahomie, le este oare iertat a face ceea ce facu? Nu; fiindcă dați exemplu reu; și Hristosu, care trebuie a fi modelul lor, mai cu seamă, a dat exemple cari lău deificat, exemple cari așa asiguraf triumful libertății contra tiraniei, allu dreptății contra arbitrarului.

Iertați fiti dar, și de oameni și de Dumnezeu, voi, monahi și monahe, cari păccătuți, când capii vostrii vă dați exemple cari merită focul ghehenei! În societățile moderne, grăcie progresului, focul infernului este publicitatea unor asemenea fapte scandalouse, cari pierdă prestigiul religiunii; deci, unu populu pruncu, fără religiune, este herra selbatecă în voea ei.

Vă voi, farisei și cărturarăi, cari strecuți țintarul și înghițiti cămilla, și cari nică nu voi a intra în împărăția Cerulu, nică pe cei ce vor să intre nu îl lăsați! Amin dicu voi! Vă veți lua platta vostă!“

După acesta Agapia descoperi Elisei tot ce știa despre scandalurile monahilor, dela Vlădică pînă la opincă; apoi i disse :

— Ei bine, Eliso, tot stăruiescă a te face căllugăriță?

— Mai bine cusătoresa sau spălatoresa, mai bine soră de caritate, de căt monahă, însellând pe Dumnezeu și pe oameni, și deviind criminală, ba chiar ridiculă: fiind că omulă

adurăsesce și se goneșce din Biserica lui Hristos, pînă se va părăsi (Pravila Sînților Părinți, Cap. 71, fila 55.)

nu pôte fi nică Heruvimă nici Serafimă, în sensul săntului Vasile; omul, fiind spirit și materie, trebuie să da spiritului adevărului, și materiei ceea ce o pote satisface, însă cu cumpătă. Eată legea Naturei! Eată spiritul Evangeliului!

CAPITOLU XII.

LEGEA LUÍ DUMNEDEU.

„Este unu vechiș manuscriptă, celu mai vechiș, care a servit de model tuturor reformatorilor celor mari, și chiar mie în **Novum organum**; să chiamă Universul, sau natura lucrurilor să a spiritul uman,” dicea Bacon în dedicația acellei opere.

Unul din bărbătașii cari au propagat în lume adevărul în totă sinceritatea, este Volney, reprezentantul lui Francez în Revoluția cea Mare dela 1789.

Acestu adevărat filosof și istoric critic a explicat principiile fizice de morală, deduse din organizarea omului și a Universului, în opera ce portă titlul **Legea naturală**.

În acestu Capitolu dăm unu estiactu din acea importantă operă, pe care o recomandăm bărbătașilor, după cum recomandăm femeilor **Educațiunea mamelor de famillie**, de Aimé-Martin.

Cuvîntul Natură are trei înțellesuri:

Universul sau lumea materială,

Puterea ce însuffleșce și mișcă Universul,

Operațiile parțiale ale acellei puteri în fie care ființă via.

În cașul anteiu dicem: frumusețile Naturei.

În cașul allu duoilea: tainele neînțellose ale Naturei.

În cașul allu treilea: este uă enigmă natura omului.

Natura dar este uă carte allu cără autoru e Dumnezeu; este unu laboratoriș de himie, unde professorul e Dumnezeu.

Legea Naturei este anterioră tuturor legilor, căci vine d'adreptul dela Dumnezeu; este comună la toți populi și la

toți timpi; este invariabilă și palpabilă, consistând numai în fapte pe care simțurile le coprind și Mintea le înțellege; este raționabilă, doctrina sa fiind conformă cu judecata omenescă; este justă, pedepsele fiind proportionate cu călcările legii; este tolerantă, fiind că consilie oamenilor, ca frații și egal, pacea și toleranța, chiar în rătăcire; este binefăcătoare pentru toți, arătând tuturor mijloacele dă fi mai bună și mai fericiți; în fine, acea lege singură este suficientă a face pe oameni să fie buni și să fie fericiți.

Principiile legei naturale, în raport cu omul, se reduc la un precept fundamental: **conservarea de sine.**

Fericirea nu se poate considera decât ca un obiect de lux, ca un adăos la preceptul de conservare.

Durerea și plăcerea, aceste duo de genuri păzitoare ale tuturor actelor omului, contribue la conservarea sa. Plăcerea nu poate fi considerată ca peccat, cum pretind călugării, când e regulată, când nu tinde să distrugă viața și sănătatea, cari vin dela Dumnezeu, după chiar mărturisirea fundatorilor monahismului. Așa dar plăcerea se poate considera ca un stimulant ale viaței, precum durerea este uă respingere a morții.

Dar fiind că simțurile (les sensations) pot amăgi pe om, prin nestiință și patimă, urmărind ca omul să cultive spiritul și să modereze pasiunile, fără care este espus a suferi; pentru acela omul are nevoie de concursul semenilor săi, cu care trăește în societate; iar sociabilitatea este pentru om uă trebuință impusă de Natură, și pe care o aflăm în chiar organizarea sa. De exemplu, bărbatul se simte attras către femei, ca magnetul către feru; prin urmare, rezultatul unei alianțe femeiei cu bărbatul este familia, iar societatea este suma tuturor familiilor, sau familia cea mare; apoi omul fiind simțibil, el încearcă să împărtășească semenii săi simțimintele sălăi de durere și de placere; prin ajutorul semenilor săi, el încearcă să conserve mai bine, respingând orice atacuri din partea oricărui inamic ce ar tinde să face reu.

Dacă un filosof ar considera viața selbatească ca uă stare de perfecție, acei filosofi ar fi fost niște spirite bizarre care, de originalitate, de desgust pentru viciole societății, sau

póte dintr'uă vanitate rănită, și aă formată din starea selbacă ideī himerică, în contradicere chiar cu sistemul lor de spre perfecțiunea omulū.

Filosofū este acella ce iubeșce sinceramente înțellociu-nea, adică care pune în lucrare tōte legile Naturei; iar omul ū în starea de selbatecū este unū animalū brutū și reū, ca ur-sul ū și ca maimūca; prin urmare, asemenea omū nu póte fi nicū fericitū nici liberū, viaça sa fiind ămenințată pe totū minu-tul ū de inamicū de tot felul.

Să nu se confundă conservarea de sine cu egoismul ū sau cu iubirea de sine, daca prin egoismū înțellegem aplicarea omulū d'a face reū altuia; iubirea de sine este uă garanție pentru societate, fiind că făcend reū altuia știū bine că și al-tul are să ţi facă reū tie; prin urmare, te fereșcă a face reū.

Din principiul conservării de sine decurgū ideile de bine și de reū, de viciū și de virtute, de dreptū și de nedreptū, de adevără și de retăcire, cari tōte formăsă basa moralei omu-lū, individualū și socialū.

Așa, de exemplu, după legea naturală, prin bine se în-țellege totū ce tinde la conservarea și perfecționarea omulū; iar reul ū e totū ce tinde la suferința și distrugerea omulū; prin urmare, cultivarea câmpulū, fecunditatea femeii, ajutorul făcut apprópelui, se consideră ca fapte bune și plăcute lui Dumnezeū, având de scopū conservarea omulū.

Virtutea, după legea Naturei, este practicarea faptelor folositoré individului și societății; iar viciul ū este practicarea faptelor vătămătore omulū și societății.

Virtutea, ca și viciul ū, are differite grade. De exemplu: a scăpa viaça unū omū este faptă mai virtuosă decât a scăpa avereia; a scăpa viaça la dece oameni e faptă mai vir-tuosă decât a scăpa viaça numai unū omū; a scăpa viaça unū popolū este mai meritoriū decât a scăpa viaça la o sută de oameni; și a fi folositorū omenirii întregi este faptă mai plăcută lui Dumnezeū decât a fi folositorū unei națiuni; însă legea prescrie să îngrijim ânteiū de noi apoi de alții, și fără paguba nostră.

Asemenea și cu viciul: a face reu la mai mulți oameni este mai mare crimă sau peccat decât a face reu unui singur om. Din folosile și desavantajele ce rezultă din practicarea virtuții sau a viciului, omul se poate feri de reu și face bine.

Virtuțile sunt de trei grade: individuale, domestice și sociale.

I. Celle individuale sunt cinci mai însemnate:

Stiința, sau înțellocirea și prudența (prevadere).

Temperanța, sau castitatea și cumpătarea.

Curagiul, sau forța corpului să suffletul.

Activitatea, sau munca și întrebunțarea timpului.

Curăția, în privința corpului, a vestimentelor și a localului.

1. Prin știință sau instrucție omul își procură mijloce dă trăi comod și liber, încât să poată dice cu filosoful din vecheime: totă avere mea o portu cu mine. — Din contra, omul ignoranță, semănă cu orbilă care cade la tot passul, și e jucăria tuturor.

Aci e locul a observa că prin săraci cu duhul, cărora Evangeliul le promite fericirea, nu se poate înțellege ignoranță și imprudență; ci curăția inimii, inocența Columbei; căci Christu a lăsat: fiș proști ca porumbii, dar înțelepti ca serpi.

2. Prin temperanță se înțellege cumpătarea poftelor, ferinduse omul de abusul în mâncare și de băutură care produce durere și moarte; în cauză acesta, postul sau puțina mâncare se pot considera ca măsură higienică; când stomachul însă cere apă și pâine, a i le refusa, este o nebunie, unu peccat contra legii naturii; fiind că lipsa de nutriment nasce dureri și moarte; sinnuciderea sub orice formă este unu peccat.

Trebue a da corpului pâinea, și suffletul adevărul.

În priviră înfrângări patimelor, omul trebuie a se feri de excesuri în plăcere, și ură, prin care vatamă și corpul și suffletul.

Nu poate fi însă virtute, după legea Naturei, fecioria absolută (celibatul) recomandată de pusnici, fiind vătămatore și omului și societății; căci dacă toti ar imita pe pusnici, lumea

ar fi locuită numai de animale. Preceptul evangelicum crește*f* și vă immulțe*f* este copiată după legea Naturei, care prescrie că omul, ca și animalele și vegetalele, trebuie să se reproducă în semenii săi; d'aceea a pus Creatorul în omu, ca și în animale, și chiar în vegetale, acelui magnetu care atrage unu sexu către altu sexu, pentru reproducerea speciei și menținerea echilibrului generalu.

Castitatea la femei este mai trebuințosă decât la bărbați, elle fiind espuse la ma multe necuvinte, greutăți și neplăceri de căt bărbați, ca mame cel puțin; fără castitate elle se spună la scandaluri, la disprețu, la durere, la miserie și chiar la mórte.

Insuși dorințele și cugetele, — înflăcărând simțurile, și simțurile provocând actele, — sunt considerate, după legea Naturei, ca fapte viciose.

Pudoreea (roșința) este asemenea uă virtute; considerată ca rușinea unor fapte óre-care, ea menține corpul și suffletul în deprinderile bunei ordine și conservări de sine.

Femeia cu rușine este stimată și căutată; pe când femeia prostituată e disprețuită, respinsă, în prada remorsului și a înjosirii.

3. Curagiul este indispensabil omului, fiind că printr-énsul pote respinge oppressiunea, apărându-și averea, libertatea și viața.

Din contra, slăbiciunea sau lașitatea se consideră ca viceuri; fiind că prin elle omul devine sclavul celuil ce ar voi să-l umilească sau să-l împilese; prin urmare omul lașu este degradat și desprezuit; cu toate că curagiul și forța sunt adesea efectul constituțiunii fisice și allu temperamentului; însă, prin educație, elle se pot căpăta și fortifica.

4. Activitatea sau munca procură omului mijloce de existință, și uă viață liberă și independentă, putând înfrunta astfel miseria și nenorocirea.

Din contra, lenea este unu viciu, care naște alte viceuri, precum, innoranța, desgustul de viață, intemperanța, lașitatea, etc.

Avuția în sine nu este nică viciu nici virtute; dela întrebuițarea ce face omul cu avuția, ea este folositore sau vătămătoare și omulu și societății.

5. Curăția corpului, a vestimentelor și a localului influențează mult asupra sănătății omulu, și contribuie la felicirea lui; murdăria din contra este unu viciu, ca și beția și lenea; și este uă caușă de malatii grave.

Eată pentru ce multe religiuni vechi și noi ordona spălări regulate, și purificări prin afumătură aromatice, pentru conservarea sănătății.

II. Virtuțile domestice.

Prin elle se înțellege practicarea faptelor folositore familiiei; și acele virtuți sunt: economia, amorul părintescu, amorul conjugalu, amorul de fiu, amorul de frate, și implinirea datorierilor de stăpenu și servu.

Asemenea virtuți, neavând nevoie de explicație, trecem înainte.

III. Virtuțile sociale.

Principiul fundamental al cărui societății este justiția, (dreptatea) care coprinde în sine pe toate celelalte virtuți sociale; precum, caritatea, umanitatea, probitatea, amorul de patrie, sinceritatea, generositatea, simplitatea moravurilor și a modestiei; toate acestea sunt coprinse în axiomă: nu face altuia ce nu vei să îți facă altul tie; iar acestă axiomă se poate considera ca definițunea justiției.

Attributele justiției sunt egalitatea, libertatea și proprietatea.

Toți oamenii, având acelleași simțuri și facultăți, mai mult sau mai puțin dezvoltate, au prin urmare dreptă egală la viață și la toate avantajele societății; pentru acestu cuvântu omeni, fiind egali înaintea Creatorului, urmădă a fi egali și înaintea legilor, încât numai meritul și virtutea să primeze.

În privința Libertății, toți oameni posedând acelleași simțuri și facultăți, cu care se pot servi fără ajutorul celorlalți, sunt din natură lor născuți liberi și independenți; iar celu mai forte n'are dreptă a apăsa pe celu mai slabu, căci

este a abusa de forța sa; și ceilalți sunt în drept a împiedica acelui abus de forță.

Proprietatea său a verăea urmărea a fi asemenea respectată; căci omul, fiind domnul absolut pe persoana sa, urmărește să se bucura în pace și de productul muncei sale.

Caritatea (iubirea aproapelui) are de bază reciprocitatea: faci bine, aflu bine; faci reu, așteptă la reu.

Caritatea differă de iustiție în acesta: că cea din urmă înțellege să nu face altuia răului ce nu voiești și îl face altul; iar cea dântei se intinde mai departe, dicând: fă altuia binele ce vrei să îți facă tie altul.

Caritatea ordonă iertarea injuriilor, pe cărăi însă iertarea nu vătămărește conservarea de sine. Astfel, de exemplu, preceptul din evangeliu dă înțorse față spre a primi să aibă două palmă, după ce ai mai primit uă palmă, este contrariul legii Naturii; de unde se înțellege că n'a putut fi recomandat de Isus, care în Evangeliu n'a făcut decât a copia legea Naturii.

Într'adevăr, acelui precept, contrariul sentimentelor omenești, și opusul ori cărui idei de iustiție, încurajează pe cei rei prin nepedepsire, îngosesc pe cei buni prin servitudoine, lasă pe oameni în voea tiraniei, și conține semența disoluției societății. Apoi acelui precept fatal este contrariu chiar preceptului dă iubi p'aproporele ca pe sine; prin elu nu s'ajunge scopul dă se iubi oamenii ca frați, fiind considerați ca fi aici lui Dumnezeu, care e personificarea iustiției să aibă bunetății.

Leimosina (pomana) este și ea uă virtute, când prințrânsa nu se încuragează lenea.

Probitatea e asemenea uă virtute, când e fundată pe respectul reciproc al persoanelor și al intereseelor.

Hotărârea din contra e unuiciu, fiind că proprietatea altuia trebuie respectată, și fiind că a fura pe altul este aici să dreptulească a fura și elu p'acella care îl despoile; astfel că facând reu altuia, omul își face reu lui însuși.

Fiind că dorința naște fapta, pofta dă lăua cineva ceea ce nu e al seui este considerată ca unuică peccat.

Omul este unuică peccat, și celu mai mare; omul

ce attacă, este espusă a fi attacată, cu dreptul de legitimă apărare; dacă uccidește pe adversar, daș drept membrilor din acea familie, sau amicilor mortului, sau legilor societății, a te omorâ și ei pe tine, cu dreptul de represalii; căci altfel viața omului n'ar mai fi în siguranță.

Răul săcru se poate repara numai înapoiind celuia ce l'a săcru răul unu bine proporțional; iar niciodată cum prin rugăciun, postură, mortificări, sau jertfe adduse lui Dumnezeu; pentru curențul că toate acestea sunt streine faptele ce trebuie să fie reparată; adică, nu prin rugăciun poți da înapoi lucrul furat, niciodată onoarea răpită, niciodată viața ridicată; prin urmare, asemenea mijloace sunt uă depravație a moralei, prin care se încuragează delictul și crima; sunt fapta omului viciosu, nu a lui Dumnezeu.

Sinceritatea este asemenea uă virtute; minciuna, vicleenia, sperjurul nascută neîncredere, certă, ură, resbunarea și alte relle ce tind la distrugerea individului și a societății; pe când buna credință însuflare încredere, concordia, pacea și alte bunuri folositore individului și societății.

Legea naturală prescrie asemenea blindarea și modestia; căci asprimea și fanfaronada înstreină inimile și le revoltă; iar orgoliul și vanitatea rănesc amorul propriu, și deșteaptă gelosia, ce cauță așa resbuna.

Simplitatea moravurilor împuțină trebuințele, neodihna și ambizia oarbă; ea face pe omu a se mulțumi cu ce are, să fi fericită cu puțin; iar unu popor și assigură îmbilșugarea și prosperitatea.

Viciul contrariu acestei virtuți este cupiditatea (lăcomia de bană) și luxul (răspândire); omul care și creață trebuințe de prisoști devine sclavul lor, și cauță și le procură cu mijloace cari duc la decon siderare și la pierderea libertății să viețești.

Aplicat la uă națiune, luxul produce în mare acelleași triste nenorociri ce produce în micu: căci Statul devine sclavu prin împrumuturi, și se ruinează prin bancrută.

Prin patrie se înțellege uă comunitate de cetățen, legați între ei prin simțiminte frățescă și prin trebuințe reci-

proce; forțele lor parțiale întrunite facă forță comună sau
țaria societății; este caritatea întinsă la uă națiune întrăgă; prin urmare, fiind că caritatea se susține prin iusticie, nicăi unu membru al lui societății nu poate trăi cu paguba celuilalt; căci de consumă mai mult decât produce sau possede, se înțellege că usurpă averea altuia prin differite mijloace; atunci principiul de dreptate este călcătă, echilibrul social este rupt; și unde nu e echilibru, este anarhie sau tiranie; și aceasta justifică revolta.

Așa dar adevărul e lumina, este viața, este fericirea; și nu lău poate afla omul decât în legile Naturei, cari în resumat sunt:

Ordinea, adică armonia între fizic și moral, între spirit și materie, între individ și collectivitate. A desîntregi pe om este lău îngosi; dă corpului tot ce îi prijește, și suffletului moralitatea și instrucțiunea.

Simțimentul de Deitate, înnăscută în suffletul omului, este lunetta prin care ellă vede pe Creatorul în operile săle; iar suffletul e templul lui Dumnezeu.

Sociabilitatea și perfectibilitatea genului uman, o probă de geniuri ca Moise, Platon, Socrate, Fenelon, Galli, Hristos. Pe omul perfect il afli numai în culmea civilizației, dice Aimé-Martin.

Legea perfectibilității conține alte două legi importante: aplicarea omului către tot ce e mai frumos, și afarea adevărului în totu ce e mai frumos.

Amorul de patrie. Illă aflăm, într-un grad inferior, chiar la plante și animale, cunoscut aci prin *instinctul de localitate*.

Amorul de umanitate. Filosofii antichității, dice Eracle, căuta adevărul în *lumea cea mică*, adică în interesele, pasiunile și prejudiciile lor, în familie și în cetate; Christ, Fenelon, Newton, lău căutat în *lumea cea mare*, în Univers, în interesele suffletului său omenirii.

Amorul, ce este viața Universulu, illă aflăm pretutindeni, dela prima pîna la ultima trăpta a creației, modifi-

cânduse cu matteria, și îndeinduse cu spiritul, dice Aimé-Martin, acestu apostol sublimu allu adevărului.

Amorul maternu, născutu în sinulu sufferinței, face p' unu Coriolan a dice „că iubește gloria pentru bucuria c' stie că causă mamei săle.“

Din aceste legi fundamentale nascu multime de legi secundare, precum:

Amicitia.

Amorul conjugalu.

Munca, de unde derivă proprietatea.

Libertatea.

Acția și Reactia.

Viața și Moartea etc.

Asemenea, din **unitatea de Dumnezeu** deriva, ca rădele din s' ore:

Unitatea némulu' omenescu'.

Căderea castelor.

Desfîntarea sclaviei.

Drepturile cetățenului, subordinate la drepturile omulu'.

Libertatea Conștiinței etc.

Toate aceste adevăruri, necunoscute de cei vechi, sunt în armonie cu legile Naturei.¹⁾

¹⁾ Pentru înțelegerea acestui Capitolu, vedi și **Educația mamelor de familie**, de Aimé-Martin, Cap. XII – XXXII, vol. II.

CAPITOLU XIII.

LEGEA LUI HRISTOS.

In acestă Capitolu ne propunem a dovedi că atât Decalogul lui Moïse, cum și morala evangelică, sunt copii fidele după legea Naturei.

Cine nu cunoșce cele dece precepte ale lui Moïse, scrise pe table de piatră în muntele Sinaï? Comparație cu principiile din legea naturală, le aflăm întocmai cu cele coprinse în acelui codice divin. Este chiar voința lui Dumnezeu, care dice: fă bine și ferește de reu.

A adora unu singur Dumnezeu în operile selle, nu în chipuri cioplite; a nu jura în numele lui Dumnezeu, ci a spune adevărul, fără violență; a respecta viața de repaos și pe nașcătorii seř; a respecta în fine vieța, avereia și onorea a-própeliu: toate acestea le aflăm în legea naturală.

Instituțiunile lui Moïse desfințau sclavia și sacrificiile umane; făceař pe omeni egal înaintea lui Savaot; condamnař resbellu offensivu, arătând clemență către prisonier, cari puteauř fi liberă după săpte ani de serviciu; iar celor ce refusař a fi liberă, li se pătrundea urechile, ca să fie cunoscuř că ař preferat servitudinea pe lêngă libertate; în fine, pămîntul řăgăduințeř fu împărțit d'ua potrivă între fiil lui Israel. Dela Moïse pînă la Samuel, Israîl fu guvernăru cu legi democratice; și când Israîl voi s'abdice la dreptul seř suveranu, Dumnezeu i dette Tirani ca s'el'u pedepsescă; de atunci Decalogul řu scamotătu, și degeneră în codice de sclavie.

Asemenea instituțiuni formară uă societatea noaă, care differea de toate cele din vechime; cum și poeti și oratori sacri (profeti), cari eclipsiră prin sublimul lor pe toți poeti și oratori pagânismului.

Asemenea instituțiuni și asemenea scriitorii trebuiau să producă unu omu straordinar, unu organizator allu unei societăți, mai perfectă decât a lui Moise.

Acestu omu-ideală, acestu Messia, anunțatul de profeti, și care era chiamat a pune temelia unui Ierusalim-ideală,

personnifică în sine bunul și frumosul; ellă se numi **Logos** (cuvântul) conceput de spiritul Adevărului în sânul unei Vergine, cu inimă castă, cu bune moravuri, plină de sanctitate și de pietate. Eată prima lovire ce se poate da celibatului sacerdotal și monahală, prin însăși nașterea lui Hristos.

Venim acum la morala lui Hristos; și constatăm din capul locului că, pe când ceilalți reformatori puneau în imaginea sanctuarului religiuni lor, pe când ei adresau capului doctrinei lor, Hristosu adresa înimea pe a sa; în inimă pusse ellă sanctuarului divinei sălii morale, inima fiind sorăgintea amorului, (suffletul totulu) pe care fundatorii monahismului i-au proscrisu cu scopu de dominare, după cum Moise proscrisesse adulteriul cu scopu de moralitate. Pe când ceilalți reformatori susțineau pe cei avuți și privilegiati, Hristosu apăra pe cei săraci și nenorociți, sdrobind astfelii jugele după grumați poporelor, și assigurând generațiunelor viitoră dreptatea prin frăție, și libertatea prin caritate (dragoste).

Si în ce epocă se arată Hristos? Roma în ghearrele lui Tiberie, adorată ca unu Deu de unu populu depravat; omenirea, unu bazar de sclavi; națiunele, în prada unei soldatești arrogante; drepturile omului disprecuite; unu popor despotu având numai drepturi și privilegiuri, și omenirea întrăgă, subt unu jugu de feru, având numai datorii; în fine, corrumptiunea în culme, sclavia în culme, tirannia în culme; și fiului unu teslaru din Nazaret, numai cu 12 pescari simpli și cu câteva femei, sărămă colosul român; prin ce minune?

Cu amorul de Dumnezeu și de oameni! Si ce e de mirare, dice Aimé-Martin, învățătă în dogmele urei și ale fanatismului, în ideile inguste de seminție privilegiată, de poporă-allesu, în locul Dumnezeului de meneie din Biblie, și în locul Dumnezeului esclusiv allu lui Avraam, Hristosu arată pe Dumnezeu părinte allu tuturor, și pe oameni frați între densi. Astfel, legea materiei brute din Biblie (răsbunarea) este înlocuită în Evangeliu cu amorul, care este legea suffletulu nemuritoru.

Hristosu conservă din Biblie tot ce crede că este con-

formă cu legea Naturei, cu interesele omenirii, cu principiile Iustiției; combatu însă tot ce era barbaru, tot ce vătăma interesele omului și ale societății.

„N'am venit să strică legea lui Moise, ci să o complecătesc,“ dicea Hristos. „Și ca să ajungă scopul, se sacrifică însuși pentru oameni, lăsândule din virfului crucii acestuia sacru legat: „Numai Adevărul vă poate face liberi și fericiți.“

In Codicele Evangelicu n'afli decât ceea ce am vădut în Codicele Naturei; unde preceptul contradice legea naturală, acolo e mâna omului, acolo sunt passiunele și interesele. In lipsă de tipar, cuvintele lui Hristos să tipăriră în memoria apostolilor... Hristos și apostoli erau preocupați a propaganda, nu a scris morală divină; precum strebunii noștri erau preocupați a lupta pentru lege și moșie, iar nu a scris istoria a celor lupte naționale.

După mulți ani, unii din apostoli încercă să scrie viața lui Hristos și învățăturele sălile; dar acelle sacre învățăture fură desnaturalizate; apoi veniră errorile copistilor; apoi fariseii timpului, după scandarea creștinismului de Cesar, întâlesă cu Episcopii Romei, introdusseră cu grămadă în Evangeliu parabole și precepte contrare ideilor de iusticie și sentimentelor de umanitate, ce respiră în restul discursurilor Salvatorului.¹⁾

Ca să fie întellessă de popor, Hristos vorbia limba lui; și dulcea lui morală, esită din inimă, mergea la inimă; și totuști ascultați cu iubire și respect; iar după mórtea lui, mult de adepti se urcară pe Cruce, mulți de martiri devenind prada hérrelor sălbatici, mulți de creștini trecuți prin foc și sabie, ca prin sânge să facă a triumfa doctrina lui Hristos.

Și când gîndesc cineva la modul cum aș applica în urmă căllugării acea dulce și săntă morală, nu află termenii destul de energici ai stigmatiza după cum merită. Oare Evangeliul a ordonat acelle lungi resbelle de secte? Acelle persecuții teribile contra Ereticilor? Acelle cruciate sângerose contra arianismului, manicheismului, protestantismului, islamismului, etc? Dar acelle associații sacrilege de căllugări, Do-

¹⁾ Vedi Viața lui Isus, de Ernest Renan.

minicană, Iesuții etc.? Dar acelle esterminără cu grammada a popулilor din America? Dar Dragonadele? Dar Sânta-Bartelemie? Dar inchisităunea?

Citiți cele din urmă cuvinte ale lui Hristos către Apostolii săi la *Cinna cea de Agape*, în care Salvatorul își deschide inima pe deplin, explicândule pe față scopul doctrinei săile, și arătândule triumful definitiv al spiritului contra materiei, al lui Dreptății contra Arbitrarului, al Libertății contra Despotismului. Comparați acelle divine cuvinte cu faptele acelora care spălată încă cele sînse; și spuneți daca acei trei și serpi ai Sociefății nu merită tot blamul; spuneți daca asemenea instituții nu sunt uă anomalie în secolul XIX?

Desbinarea între Papa și Patriarhul a folosit cu toate astea Românilor, căci ei au putut astfel conserva în pureitatea lor și morala, și dogma, și obiceiurile, și virtuțile primitive alle Creștinismului; au putut astfel scăpa de reșărbelile de religiune, și mai altele de Iesuț; au putut conserva căsătoria preoților, și instituțiunile democratice, basate pe instituțiunile liberale ale lui Moise; și acelle moravuri patriarcale, ce facă admirarea celor ce știu a le apprecia.

Nu putem termina mai bine acestu capitol decât cu un extract din morala divină a Salvatorului, sub formă de poezie, publicată de suscristul la 1858 în colecția de poezi *Lyra*; o trezim aici, cu oare care modificări, pentru completarea subiectulu, încredințat că ne va ține compt de acesta cel puțin acelle ființe a căror cauză o apărăm.

Cina Domnului.

I.

În prezioa morții Christu la masă sta,
Si lăsă sej discipul vorbia ellu asa:

„Frații mei de cruce, pînă când mai săint
Vro câte-va ore cu voi pre pămîntu,
Ascultați cuvîntul ce l'am priimit
Del'allu meu părinte, care m'a iubit.

Amică, voi cunoașteți conduită mea,
 Precum și morala, și inima mea;
 Elle nu respiră decât *caritate*:
 Amorulă de oameni și de deitate.
 Aceeași morală și voi propagăți;
 În numele crucii pe toți botezați;
 Crucea, astăzi semnulă celu de umilire,
 Fi-va pentru oameni a lor mîntuire.
 Missiunea văstră *veritatea* fie;
 Iar devisa văstră, *dreptate, frăție*.
 Aruncați sămînă care ești v'am dat;
 N'ascundetă nici unulă ceresculă talantă:
 Căci amară acelui ce'lă va specula,
 Saú care'lă va vinde, saú illă va 'ngropa!
 Într'o di acella va fi întrebătu
 De posteritate pentru-allă se'u talantă;
 Mergetă, fără pungă, fără 'ncălțăminte;
 Căci vă pôrtă grija bunul meu părinte.
 Cellă ce îngrijaște de passeră și miei
 Putea-va să uite p'apostoli mei?
 Creatorul însuși vă va inspira:
 D'elocvență văstră totă se vor mira.
 Și când Babilone voi abandonăți,
 După 'ncălțăminte praful scuturăți:
 Ca nică însuși praful din Sodoma lor
 Să nu profaneze allă vostru picioră.

„Ca mine de Demonii veți fi ispititi;
 De alle lor curse nu vă amăgiți;
 Însuși tronul lumii dacă vi l'ar da,
 Pentru veritate illă veți refusa.

„Iar când pentru mine veți fi restigniti,
 Saú ucisi cu pietre, saú ferestruiti,
 Pe uccigătorii vostrui să-i iertați;
 Pentru ei ca mine și voi vă rugați.
 Numați prin credință, numai prin amoră,
 Se realizeasă **turma** și'ună **păstoră**.

Turma ē omenirea; păstorul, dreptatea;
 Iară adevărul este deitatea.
 Cuvintele melle se vor împlini,
 Chiar când Domnii lumiř toti le-ar resboi.
 Secolul în care astădi viețuim
 În allegorie cere să vorbim,
 Ca morala săntă să o propagăm;
 Să cu tóte astea chiar vorbind aşa,
 Să mě prindă 'n vorbă Farisei vor;
 Căcă am dat pe față hoțiile lor.
 Dar veni-va timpul când morala mea
 Va fi propagată tare și pe față;
 Să atuncă căldura ei cea de viață
 Va învilia morții, orbii vor vedea,
 Vor audi surdii, mutii vor striga.
 Atunci omulă peste Scorpia va călca.

„Încă unu consiliu să vă mai dau eu:
 Ocoliti în calle pe omulă celu reu.

— Să cum să-lu cunoștem? — După chipul seu:
 În față să vede omul bunu sau reu;
 Sau e lupu, sau vulpe, sau e mielu curatū;
 Omulă celu reu este unu omu însemnatū.
 Lupul se cunoște după peri sej,
 Să şarpele iarashi după clopoței.
 Arborul se vede după a sall fructe,
 Să oamenii după faptele trecute.
 — Dar cum pote omulă ca să fie reu,
 Când ellu pörtă chipul allu lui Dumnezeu?
 — Din duoă elemente omulă e creatu:
 Din materia brută și spiritu curatū.
 Spiritulă e angelu; matteria, luttă,
 Combinat ambe de celu Nevăduță.
 Angelulă în bestiă este esilatū
 Pentru curătirea de primul păcatu¹⁾.

¹⁾ Allusiu la paștiunile bestiale, cari, prin cultură, perdu gra-
 dată din selbătăcia lor, potrivită cu progressul ţivilizației.

Când pe omu cultura nu îlă luminează,
Omul e o héră: bestia dominésă;
Când omul e însă bine luminată,
Angelul domină: omul e Socratū¹⁾.

- Ce devine omul după a lui mórte?
- Se metamorfosă fie-care parte:
Lutul lută devine, cum s'a și produsă,
Și se descompune precum s'a compusă;
Iar spiritul sacru altă ómeni viédă;
Operile sale Geniș nuoi formédă.
- Lampă-a Omenirii, omul se sfîrșește
Ca fâcliea care lucind se topește.
- Flamma, olliă, scama, ce se face óre?
- Totul se transformă, și nimic nu mórte.
- Dar cine apprindé focul omenescă?
- Cella ce inflamă focul celuă cerescă.
Focul umană însă trebuie susținut,
Ca în cămină focul din lemne făcut.
- Ce sunt alle globuri, alle stele miă,
Ce lucescă pe ceruri ca niște fâcli?
- Sunt și elle globuri ca a nôstră terră,
Și fiește care cu-a lui atmosferă,
Cu plantă, animale, conforme cu ea.
În acelle globuri noi ne vom vedea!
Căci Spiritul, liberă d'a lui închisore,
Subt o formă nouă și neperitóre,
Va vedea obiecte ce nică o fintă
Nu pote să vadă decât cu credință.
Passerea închisă vede totu prin grillă;
Neputând să shoare, biata Filomillă
Cântă tótă diao pînă înnopteadă;
Dar deschide' ușă și o liberédă,
Sbóră Flomilla, s'a pierdut în nuoră;
Suffletul dar liberă e passerea 'n sboră.

¹⁾ Socratū, prin cultură și contactul cu bărbați luminași și virtuoși, a putut înfrința realele applecări primită de la natură.

„Cât passerea săde 'n colivia sa,
 Passerea aceea trebue-a căntă;
 Pînă când în barcă pilotul va fi,
 Pilotul acela cată a pluti;
 Pînă când în lampă oliul va sta,
 Candela aceea cată-a lumina.
 În acéstă lume Omu e trecătorū ;
 Iar lumea acésta, visu amăgitorū !
 Corpul este barca; sufletul, pilotul ;
 Viața e oceanul, mormântul e portul.“

Ioan, prea iubitul lui Isus Hristosu,
 Îl încrăba atuncia, că tonu respectosu ;
 — Cinești a spus astea, o Issusul meu ?
 — Legile *Naturei*, ce sunt Dumnezeu.
 Plante, animale, tot ce ați văzut,
 Numați pentru omenești Domnul le-a făcut ;
 Iar pe omu, să admire p'al seu Dumnezeu,
 Și ca să ajute pe semenul său.
 Natura ne dice ;“ omenești sunt frății,
 Avându totu unu suffletu și unu începutu ;
 Înțelleptul fie cărma celor-l-alți.
 Tata Omenirii e celu Nevăzut,
 Ce prin acelul Sore pe totu încalzește,
 Și prin astă terră pe totu i nutrește ;
 Iar celu ce voește a fi Domnitoru,
 Acela să fie servul tuturor.“

„Tot a făcut bine Părintele meu,
 Chiar acelle lucruri ce se credu un rău ;
 Vînturi și insecte curăță atmosfera,
 Mórtea și potopul regeneră terra ;
 Și chiar din omide, ce rodă alle floră,
 Esu frumoși fluturi, fluturi tricolori ;
 Și veninul însuși, ce produce mórte,
 În orice remediu are și ellu parte.
 În Natură este armonie 'n tóte !

— De ce nu esistă și 'n societate?
 — Lupta între duoē principe contrare ¹⁾
 Produce acéstă desordine mare;
 Dar chiar astă luptă trebue să fie:
 Căcă dintr'insa naște sacra armonie.
 Ast-fel doă gazuri împotravitore
 Producă alte gazuri d'effecte contrare ^{2).}
 Răul vine număř de la Farisei,
 Ce sunt între ómeni ca lupi 'ntre miei;
 Dar și Fariseul este necessarū:
 Căcă împinge iute al Reformei carrū.
 Rosa fără spine nică ună prețu nu are,
 Grâul nu resară fără de sudore;
 Omul prețuește și mai mult plăcerea,
 După ce desărtă cupa cu durerea.

„Morala mea simplă se pote coprinde
 Numař în aceste căte-va cuvinte:

„*Ce tie nu'fi place*
 „*Altuia nu face.*“

Practicând acésta, omul pe pămîntă
 Un angelu devine, un profetă, un sănță.
 Nu mă plingă atâta d'acei Farisei,
 Căt mă plingă de unul din confratii mei!
 Chiar între voi este ună omu însemnată,
 Care la Caiafa astădă m'a trădat.

— Cine e acella? Care dintre noi?
 — Nu îl spuiă pe nume, îlă cunoscetă voi.“

Atunci unul l'altul curioș cătară,
 S'asupra lui Iuda toți ochii fixară.

¹⁾ Tirannia și Libertatea, Adevărul și Minciuna, interesul privată și interesul publică.

²⁾ Christ era inițiat în secretele științelor din templurile egipțene, de unde se luminăra înțeleptii Elladei și Moisè.

— Si de ce te vinde? — Căci e unu omu reu;
 — Căci ellu nu se teme de cugetul seu!
 — Si pe cât te vinde? — Pe trei-deci de banu.
 — Îi cunoștem, Doamne. — Dacă mă iubiți,
 Aici al seu nume nu îl pomeniți.
 Adevără dicu voe, nu peste doi anni.
 Peste duoă dille se va spinzura:
 Cugetul lui însuși îllu va sugruma.
 Nu e nică o faptă fără de resplata;
 In focu se aruncă viața cea uscată.

„Mórtea mea e însă fôrte necessară:
 Triumful Dreptății mórtea mea prepară.
 Nașterea și mórtea ori cării fincă
 Scrise sunt de mâna sacrei Provedințe.
 Precum plóea care, cădend pre pămîntu,
 Holdele smâltedă cu grîne și floră,
 În lumea morală săngele celu săntu
 Desvoltă în umbră germi creatori.
 Arborului Dreptății când s'o întări,
 Toti tiranni lumi nu'l mai pot sdobi.

„Eù îllu iertu p'acella care m'a trădat:
 Fără dênsul pôte n'aș fi triumfat!
 Adesea în lume celu maș mare bine
 Dela inamicul celu maș crudu ne vine.
 Sulița și crucea, și stema de spine,
 Alreolă sacră fi-vor pentru mine;
 Astă alreolă va împrăștia
 Barbaria, care pe omu degrada.
 Dar fôrte mult sănge ară a se vîrsa
 Pină când Dreptatea să pótă trona!
 — Si nu e putință ca să scapă de mórtă?
 Tu ești necessariu în societate:
 Unu profetu ca tine cât bine nu face
 La poporul care în jugu de feru dace!
 — Totă picătura de sănge d'allu meu

Va produce 'n lume cătă unu Nazareu.
 — De e trebuință, toti vom muri noi,
 Ca să scăpăm lumea de Serp și Strigoi.
 — E legea Naturei; trebuie să moru!
 Ce! n'aș putea óre să mă încorajor
 Cu'n million pote de bravă veterană?
 Dar în luptă brută, peste căti-va anii
 Perd pote procesul care'l apără eū;
 În luptă morală, triumfu e al meu!
 Iusă, n'aveți temă, Roma va cădea,
 Si Idoli lumii se vor sfârîma.
 Cu pacea sămorul în lumă am venit,
 Voescu să moru astfel precum am trăit.
 Crucea mea, mai tare ca mi legioane,
 În curind sdrobi-va Templuri, Babilone;
 Si Tirani lumii vor fi sfârîmati.
 Iar pe trădătorul și voi să'l iertați.
 Fiți uniti ca frați, și să vă amați.
 Numa prin credință și sacrul amor
 Să realisădă turma sunu păstoru:
 Pace și Dreptatea între populi frați.

„Rupeți toti din pâine, și beți din astu vinu,
 Le mai disse âncă maestrul divin;
 Căci acéstă pâine corpul intăresce,
 Si ânima vinul o înveselesce:
 Elle suntu simbolul muncii cei sănătate,
 Căci munca procură dile fericite.
 Beați pentru triumfulu tău, sănătă dreptate,
 Isvoru d'avuție și de libertate.
 — Amin! răspundu veseli discipoli toti.
 Cađă Babilona cu aș sej despoți.”

Dup'aste cuvinte se făcu tăcere.
 Atunci Petru Simon disse cu durere:
 — Cu tine, Isuse, voescu a muri;
 Si pînă pe cruce a te însocî.

— Adevără dică tie, pînă n'o cântă
 De trei ori cocoșul, te veți lepăda
 De fiului Mariei; dar te veți căi,
 Si a ta căință te va măntui.
 Petre alii lui Simonu, pe credința ta
 Templului măntuirii îllui voi și ridica;
 Însă ca și tine ați tăi următori
 Renega-vor crucea pînă de trei ori.
 Domnia ta, Petre, atunci va 'nceta:
 Roma antieristă se va dărîma;
 Si atuncia vine rîndului lui Ionu:
 Domnia dreptății, populu sovranu.
 Atuncia viața va fi Paradis!
 În cartea Naturei astfel este scrisu. "

La aste cuvinte Iuda oftă,
 Iar Isus la dênsul cu milă cătă.
 Petru se armasse cu unu cuțitul latu,
 Si ficsa pe-Iuda cunu' ochiul flăccăratu.
 Iakovu, ca și Petru, îl amenința
 Cu unu ochiul de vulturul care fulgera.
 Ioanu rezimasse fruntea î de amoru
 Pe sénul cellu sacru al lui Salvatoru.
 Scariotul însă sperios căta,
 Șo pungă sub masă strîngea'n măna sa.

Isus, după Cinna cea nemuritóre,
 Spălă la Apostoli ale lor picioare.
 Vineri Salvatorul fu crucificat;
 Tot Vineri Iuda să și spânzurat;
 Iar peste trei zile Christu a înviat;
 Si de totu în lume Zeu fu proclamat!

CAPITOLŪ XIV.

VINULU NUOU ÎN VASE MUCEDE.

Unu discipulu allu Apostolilor descrie viaça primilor creştinu în modul următoru :

„Ei nu formesă unu popor deosebitu, nicu nu aū ua cetea a lor proprie; ci sunt respândiți peste tot globul, pînă chiar și la Barbari, respectând obiceiurile poporelor în mijlocul cărora viequescă; formesă însă între densiua societate guvernată de nișce legă admirabile, și cu uă morală la care n'ar fi credut nicu odată cineva că oameniu ar putea ajunge. El se consideră aică jos ca nișce oaspeți trecători. Se însoră ca și ce-l-alți oameni. Masa lor este comună, dar patul nuptialu este cu multă sințenie respectat. Se supună legilor unde trăescă, dar prin sințenia moravurilor lor întrecu înțelepciunea legilor. Iubescă pe toti oameniu, și toti oameniu i persecută; facă binele, și sunt pedepsiți ca nișce reu făcători; calomniati și torturat, ei respund cu amoru la ură, cu binecuvântăr la insulte, cu iertare la tortură; de și toti i gonescă și îchinuescă, nimeni însă nu pote justifica ura sa, nicu góna ce le face”¹⁾.

Daca oameniu simpliu, daca instrumentele Tiranniei nu și puteau da séma de góna ce făceaă primilor creştini, Despotii din Roma și din totă lumea păgina știau bine ce facă. Doctrina lui Hristos desființa sclavia; și p'atunci erau dece sclavi contra unu omu liberu; a distrugă dar sclavia era a distrugă munca, fiind că sclavii erau și plugari și meseriași, Apoi sclavul în vechime era unu obiectu, unu instrumentu de muncă, allu căruia sufflet și corpă appartinea Domnului seu. Crestinismul ridicasse pe sclavii la demnitatea de omu liberu.

Apoi doctrina lui Hristos proclama egalitatea înaintea legilor și a averilor, prin egalitatea înaintea lui Dumnezeu.

„Cine are duoă cămăși, să dea una celui ce n'are de loc, disse Hristos.

¹⁾). Epistolă către Diognat, inserată în operile Sântului Iustin — Cremoisy. — 1615. pag. 482.

„Dați din prisosuții celor săraci, dicea Apostolul Pavel; ca săracia lor să fie ușurată din îmbilșugarea voastră, și astfel totul să fie redus la egalitate; mai alături că muncitorul trebuie celuț d'ântreiu să se bucure de fructul muncii sale.“

Și tot Pavel, acestuia mare revoluționar comunista, dicea: „Cine vine la credința lui Hristos? Puțini înțelepti, prea puțini putinți, și forțe puțini nobili și avuți; de aceea Mîntuitorul a spus că bogății nu vor intra în împărăția Cerurilor.“

De aici vine comunitatea de averi la primii creștini; de aici vine concursul ce da Apostolilor cer desmoștenit de către legile barbare ale vechilor legislatori.

Eată cauza adevărată a persecuției creștinilor din partea putinților lumi vechi. Pe când oamenii trecutului, oamenii privelegiilor săi avuțiilor nedrepte, uniau totale forțele lor pentru rezistență, oamenii viitorului, oamenii împălați și nedrepătați, făcând apel la totale energie sacrficiului, allergând la morți ca poporul roman la spectacolul din amfiteatre, unde hărrele sălbatici faceau să curgă gârile de sânge de martir. Mormântul devenise pentru creștin un altăr; Morteau, uă mirăsă plină de atracție; Crucea, uă decorație; și numele de Crestin, mai gloriosuț de cât numele de cetățen român. Cititorul viețile sfinților, acestuia martirologiul de devotament și abnegare, ca să vă puteți face uă idee de pasiunea pentru morți a primilor creștini, convinș că, numai imitând pe divinul regenerator, sclavia va fi anulată și tirania invinsă.

In fine, vulturile acestui ocenii de sânge se urcă pînă la tronul Cesarilor; atunci unul din acești Cesară detine lui Hristos sărutarea Iudei. Politeismul în agonie, ca să scape de morți, regeneră să dogmele sale în Crestinism; prin această fusiune, Crestinismul este compromis, iar Politeismul este salvat; de și între Hristos și Iohann, între principiile societății romane și ale Evangeliului, era unuț abis. A trebuit cinci-spre-dece secoli de lacrimi, de dureri și de sânge de martir ca să se astupe acelui abis.

Hristos prevăduse fatala fusiune, când dicea că *vinul nou se strică în vase mucede*; într'adevăr, vechile instituții

autoritate înăbușiră instituțiunile egalitare din Evangeliu; bucată de materie nuoa a creștinismului, cusută la vechia togă a societății romane, urma să provoce rumperea vestimentului.

Nu Paganismul învinsu s'a transformat în Crestinismu, ci Crestinismul vingătoru se transformă în interesele și privilegiile societății romane: fenomen straniu, ce l'am vădut repetându-se în Franța după 1793 și 1848, și în România după 1859.

„Una din adevăratale cause alle învingerii Crestinismulu vingătoru, dice Esquiroz în nemuritora sa opera *Martirii Libertății*, este nesufficiența Crestinismulu ca doctrină socială. Biserica lui Hristosu în fața Templulu lui Ioiie fusesse pînă la Constandin (numit de popl celu Mare) uă sublimă negațione: negațione a măritișulu și a familiie (celibatul); negațione a proprietății (clostrul); negațione a industriei (mortificarea). Cu asemenea elemente nu se guvernă uă societate. Astfel, primul strigăt allu Creștinismulu, urcată pe tronul Cesarilor pagâni, a fost unu strigătă de indignare, ca al lui Pilat:

„Îm spălu mâinele de toate nedreptățile comise pre pămîntu în numele meu; nu! Impărăția mea nu o poate forma asemenea oameni și asemenea instituțium“

„A duoa caușă de neputință a Bisericei d'a modifica societatea romană, a fost alliance între Putere și Libertate. Cu organe de resistință nu pot servi Mișcarea: vinul nuo și strică în vase mucede. Unu altoiu regeneratoru într'unu corp cangrenat devine sterilu.

„Dar este uă fatalitate ca doctrinele persecutate să se arunce în brațele Puterii persecutori, ca într'unu loc de scăpare; potu căstiga liniștea, pierdî însă prestigiul și influența. Pot domni, dar sunt guvernate.

„Nu trebuia dar ca Crestinismul să înlocuiască vechea religie a Statului; trebuia să dea aceștia lovirea de grăcie; trebuia să sfîrșască odată cu Statul romanu; trebuia Crestinismul să reîncépă societatea pe basele egalității și libertății, urcând pe tronu Justiția.

„A trebuit să vie Barbarii ca cu săngele lor, maturită la umbra selbelor vergine, se regenerese Creștinismul; căci doctrinele june au atracție către stirpele june.

„Intrădevăr, stirpea romană, în care elementul pelasgicu predomina, era uă stirpe egoistă și cutropitore, care a supt populi invinsă pînă la măduva óselor; acea stirpe avea ca simbolu caracteristicu allu puterii, uă passere de pradă, Vulturul; satul de spolliele lumi intregi, ea se îmbătasse în victoria sa; iar viermele corumpțiuni și rodea inima.

„In astă stare de paralisie o surprindă Barbarii; ei năvălescă ca nisce stolluri de vultură cădend p'unu omu în letargia beției. Roma, îmbuibată de aurul și săngele a sute de stirpe streine, scotte atunci unu tipetă de spaimă. Barbarii! Barbarii! striga ea.

„Dar cine erau acei barbari? Erau și ei ómeni, sădăceaú cu ei elementele unei noue civilizațiuni; veneau să regenerese săngele societății romane, ce cădea în dissoluție. Acelu desordinu putea fi finele unei lumii nuoă; dar acei barbari adducu descoperiri nuoă, în arte și industrie, și libertăți nouă, politice și religiose.

„Ce altu fură Cartesiu și Rousseau pentru societatea francesă? Ce alt fu Luther pentru Papismu? Ce alt fu Robespierre pentru feudalismu? Nisce barbari ai progressulu. Dar socialistii de la 1848? Barbari și ei, cari, prin forța principiilor, voiau să stabilese suveranitatea dreptulu popularu.

„Acești nuoă barbari vor schimba fața societății moderne, precum strebunii lor au schimbat fața lumii păgâne, puind egalitatea în locul privilegiului, și creditul în locul sploatării, precum vechii barbari au pus Creștinismul în locul Deilor minciuni.

„Se întâmplă cu societățile sau cuumanitatea ceea ce se întâmplă cu globul, care s'a format prin cataclisme successive. Când uă stirpe îmbătrinită este să moră, se ridică uă stirpe nuoă, care continue Civilizațiunea, în urma unor mari sguduri, politice și sociale; apoi totul intră în ordine, remâind din acelle mari bulversamente numai viața care pregressă, numai configurarea lucrurilor ce se termină.“

Remâne ca lectorul să compare acestu tabloă, relativă la fusiunea a duoe principii contrarii, și la lupta partidelor să a stirpelor celor bătrîne cu cele june, se compare și aceluă tabloă cu cele petrecute în Franția la 1848, la 1852 și la 1870, și cu cele petrecute în România la 1848, la 1859 și de atunci încă, profitând de experiența istoriei.

CAPITOLU XV.

EFFECTELE CELIBATULUI.

Suspendăm pentru puțin studiulă începută la Capitolul XII, ca să continuăm interesanta corespondință dintre Marta și Agapia. Aceasta priimisse dela amica sa mai multe epistole de odată, din care reproducem pe cele mai picante.

Monastirea A 1848 Aug. 20.

Sora mea!

Pînă a nu priimi epistola ta, în care aperi cu atâtă elo-
cincă Democrația și pe capăt mișcării noastre regeneratori, eu
eram deja convertită în religia ta politică; săcăstă convertire
o sunt datoră părintelui Macarie, căruia nu și a trebuit mult
timp și multă trudă pentru acăstă; fiind că ellă a devenit
idolulă înimei melle.

Eu nu mă voi occupa cu politica, având de comunicat
lucruri care interesă tagma noastră călugărescă.

Îți descriu în acăsta tristele efecte ale celibatului monahală.

Am fost să visitesă țările trecute unu stabilimentu de
smintiș, unde audem că sunt finice esaltate din cauza celi-
batului, împins la estremitate.

Dotați d'unu temperamentu vigurosă și ardinte, și silișă
a îmbrăca rassa de decepțione, de ambicioare sau de fanaticism
acei esaltați așa vor imita pe cenobișă din desertele The-
baidei; absoluta lor înfrinare a produsă desordine spăimântă-

tore în organismul genital și mintal, ce sunt în strânsă legătură.

Este ceva desgustător și infiorător a vedea transporturile delirante și gesturile obsene ale celor posedați d'asemenea alterațuni mintale, allu cărora rezultat este mai tot d'auna mórtea în celle mai spăimîntătoare convulsiuni.

Leuret assigură că numărul smintișilor de ambe sexe, esită prin monăstiri, este spăimentător. Doctorul Mathieu narră, în opera sa *Studii clinice despre femei*, multe exemple despre fete ce suferiau de *nymphomanie*, ca rezultat allu esaltări religiose.

Înă la revoluția cea Mare dela 1789, mai în toate monăstirile se lua sânge regulat și dela femei și dela bărbați, spre a paraliza *boldul Satanei*; deosebit de siropuri de *nymphaea*, *d'agnus castus*, de lăptuci etc. ce lua căllugării regulat pentru același sfîrșit; apoi și nutrimentul lor era debilitant; dar tóte acestea erau simple palliative pentru nisice individu dotăți cu unu temperament amoroș și în totă viorea junece.

Medicii cari s-au ocupat special cu tratarea unor asemenea malati, assigură că femeile cu intelligință slabă, și cu idei falșe despre religiune, fiă chiar cu moravuri severe, în timpul accesulu fatal pronunță vorbe de care ar roși în starea normală, și comită acte cari facu contrast cu conduită lor corectă.

Acăsta a dat naștere proverbului frances: clostrul și confessionalul sunt legănul hysteriei și allu *nymphomanie*.

Căllugării cu asemenea temperamente pot rămâne ei fideli angajamentului lor de *eternă feciorie*?

Ce ar fi făcut într'uă monastire bărbați ca împăratul Proclus, despre care se dice că era dotat c'uă forță straordinară de reproducere?

Ce ar fi făcut în monastiri acelle celebre curteșane din Ellada, precum Melita, Cottyo, Phylenis, Phrynea și Elephantida? Si celle din Roma imperiului, precum Faustina, Poppeea, Agrippina, Nectimena, Valeria, Tarpeea, și mai alles Semiramis? În fine, Ioanna de Neapole și Lucreția Borgia, cari pre-

Innoiră în mediuții evii orgiele săngerările ale Messalinei? Vedî în dicționarul de biografii faptele acestor femei.

Câte femei nu sunt oare și prin monastirile noastre, cari, din cauza unui asemenea temperamentu, sunt silite a contra-ria Natura, sau a comite crime?

Nu este așa că consiliul dat de sântul Vasilie este ridicul, când se addressă cel puțin la finice cu asemenea temperamente?

Părintele Macarie a fost invitat în dillele acesteia la unu monahu, care suferă de *satyriasis*. Somnul i era plin de visuri erotice; destuptă, era obosit; fața era roșie și gura spumată; ochiul înflaccerat, și în prada unui focu consumătoru; vorbele și gesturile lui indecente; semăna unu damnatu din infernului lui Dante pe care setea illu torturăsa. Bigotul cred că asemenea nenorocită sunt possedate de spiritul răului.

„Illu chinuesce Diavolul! dicea gardianul. Monahul acela era dunu temperamentu bilioso-sanguin; și pînă la etatea de 30 de ani fusesse fără prihană; atunci fu atacat de acea fatală malatie; și cu tôte moliftele săntului Vasile, muri în spasmuri.

Uă monahă dela monastirea A..., modelu de virtute, sufferea de nymphomanie, tot din cauza celibatulu. Simtomele erau întristarea, plinsul și singurătatea. Era pallidă și sufferindă. În presința bărbătilor ea perdea pudorea de femei, fiind că perdea rațiunea; în urma unor cuvinte și gesturi indecente, remănea într'uă estasă voluptuosă, cu gura deschisă, cu ochiul înflaccerat, cu fața schimbată, cu resusflarearea încată... După trecerea accesulu, se rușina atât de mult de celle ce i se spunea că făcea în neștiință, încât se închidea în chillie, și plângea ore întregi de ciudă și de rușine. Medicina și experiența incredință că remediu eficace (buruénă de lécu) pentru asemenea malati este numai căsătoria. Sute de femei și de bărbati, afectați d'acelle triste malati, s'aு tămaduit pe de plin prin influența amorulu.

Pe monaha în cestiune, anume Elpida, părintele Macarie o lecui d'acea bolă recomandându' ca medicu unu evlaviosu Monahu... Peste decc dille maica Elpida, mulțumită monahulu

Sotiră, nu mai avu acelui accesă periodică. Maica Elpida se convinse că Raiul din acăstă lume o potă despăgubi prea bine de Raiul din celalătă lume. Spaima unor asemenea malatiilor silești pe multe cuvișoase, foarte caste, ca să imitește pe maica Elpida.

„Ați ne-am convinsu pe de plin, dice doctorul Lachaise, că distrugerea monaștilor de călugări din Franța a fost una din marea binefaceri ale regenerației noastre politice. Istoria va nota într'uă să, ca rezultatul altuia adevărat filosofic, acea mare epocă dela 1789 ce închise **catacombele umanității**. Sgomotul ciocanelor industriale a înlocuit cântecele lugubre și gemetele sacre; pe locul unde lângădeaua odată nenorociti secuieștează de societate de bună voie, sute de lucrători trăiesc adăi cu munca lor, în totă comoditatea. Franția are adăi mai puține chinuri, dar are mai multe ateliere. Dacă Religiunea a pierdut uă monaștire, în schimb societatea are uă manufactură importantă, ridicată pe localul acellei mănăstiri, și care face să crească prosperitatea națională și bunul trău individual. Care ordine de lucruri e de preferat? Cea vechiă, sau cea nouă? Regrete ipocriții timpului trecut; dorescă Despotii întorcerea unor instituții contrarei fericirii omului, și pe care epoca noastră e mindră că le a distrustă, pentru tot deuna, pentru fericirea omenirii și gloria lui Dumnezeu.“

Nemuritorul J. J. Rousseau era de părere că celibatul este o săvârșire natură, făcând destinația omului.

Voltaire dicea că jurământul de căsnicie în totă viață era culmea făcării.

Luther dicea apologisților celibatului:

„Stă să te în puterea mea să nu fi om? Nu; prin urmare, trebuie să am uă femei, amorul fiind neapărat trebuinciosu, ca pâinea și ca apa. Omul trebuie să remâne om; căci a întrebuița vocea liberă ce îl a dat-o Dumnezeu spre a contraria voința Naturei, este nebunie sau blasfemie.“

Ești așa să observați sănătul Vasilie:

Orice ființă, care unu tubă digestivă, trebuie să mânânce? Negreșit; mâncaș, trebuie să digere? Negreșit. Prea sinția

ta prețindă că nu trebuie să mănânce 'omul'; sau daca mă-nâncă că nu trebuie să digere.

Nu știu ce ar fi putut responde patriarhul părintilor Bisericei; dar ceea ce e positiv este că omul, daca mănâncă, trebuie să digere.

Montaigne (unu filosof frances) dicea :

„Ce reu face omului acțiunea genitală, atât de naturală și necessariă, încât să fie proscrisă și blasfemată de sobore și de uni din părintii Bisericei? Cuvintele ommorū, furū, trădare, adulteriu, etc. sunt permise a se pronunța; și actul care dă viață omului, să fie proscrisă, ba chiar amenințat cu flacările Iadului? O falșă castitate! O ipocrisie!”

Dar nu numai profani, dar și părinți ai Bisericei au combătut celibatul.

Sântul Pafnucie susținea în conciliul (soborul) dela Niceea „că căsătoria, nu celibatul, este faptă de castitate (curăție), plăcută lui Dumnezeu.”

Sântul Grigorie din Naziança numesce căsătoria „vița nămului omenescu, sprijinul vieței, centrul pietății.”

Sântul Augustin chiar a făcut uă scriere despre folosile căsătoriei.

Sântul Ignatie în rugăciunile săle cerea de la Dumnezeu ca să-lu așede în ceru la picioarele femeilor măritate.

Sântul Hrisostom dicea că presința lui Hristos la nunta din Cana, și binecuvântarea acellei nunți, față cu mama-să și cu discipoliș se, a avut de scop ridicarea acestei sacre insti tuțuni; mai alăs că pe cel mai mulți Apostoli Hristos îalesesse într-adins dintre cei însuratați.

Sântul Clement din Alexandria dicea poporului: „omul însurat, fie mirénă, fie preotă, acella numai va vedea față Domnului; însă să fie credinciosă nevestei, și să facă copii.”

Mulți alți părinți luminați ai Bisericei s-au pronunțat contra celibatului, considerând căsătoria ca actul celu mai sănătă allu vieței omenesci.

Cu altă ocasiune vom mai vorbi despre aceasta.

Celibatul ar fi posibil, când cei destinați pentru călăugă-

rie ar fi său bătrîni, sau supuș mai ântei operațiuni păzitorilor de la Serraiurile din Asia . . .

Montesquieu, în interesanta lui operă *Lettres persanes*, ce a făcut atâtă vîlvă la aparițiunea sa, în epistola LXXXII, pune în gura Persanului Rica aceste cuvinte:

„De și Francesii, iubite Ibber, sunt forte vorbitori, am vădut însă între dênsii unu fel de Derviș (căllugări) forte tăcuți, numiți *Chartreux*. Se dice că acești Derviș s-ar fi tâind limba, când îmbrăca rassa. Ar fi de dorit ca toti Derviș din lume să imitește în totul ce profesiunea lor le ordonă ca de prisos.“

Tot Marele Montesquieu, în epistola LVII, pune în gura lui Usbec Persanul următoarele cuvinte către Rhedi, amicul său:

„In Francia Derviș facă jurămîntă, când intră în mo-năstire, înaintea lui Maomet al lor, că vor fi în totă viața lor supuși, săraci și fără prihană (ca Eunuci noștri). Numai supunerea e pe deplin pădită; despre săracie, te assigur că n'o pădesce nică unu Derviș; te lasă să judeci dacă poate pădi fecioria!

„Oră cât de avuți să fie acei Derviș, ei tot săraci se numesc; și către toti strigă că săraci sunt. Gloriosul nostru Sultan s-ar lepăda mai ușor de mărecele și sublimele selle titluri, decât acei Derviș de avuțiile lor; fiind că tocmai tit-lul de săraci i face bogății.

„Maș deunădă m'am dusă de curiositate se visitesă uă monaștire de asemenea Derviș.

„Fuiu întâmpinată de unul cu părul albă, care, după ce'mi arătă tote, mă invită apoi în grădină.

— Ce occupație aș? illă întrebaiu.

— Sunt Cazuistă, îmi respunse ellă, mulțumită de întrebarea mea.

— Cazuistă?!! Adă audă vorba astă ântăia oră.

— Ce fel! Nu știu D-ta ce este un Cazuistă?

— Nu știu.

— Ascultă dar să spuiu ești. Sunt duoă felluri de păccate; păccate de mórte, și păccate ușore; cu celle d'ântăiu nu intră omul în Raiu; cele d'allu duiolea, de și offensă pe Dumnezeu, nu lipsescă însă pe omu de fericirea ângerilor;

deci, tot meșteșugul Cazuistilor să în a bine deosebi celle duoă felluri de păccate; astfel totă lumea, afară de libertin, (care nu cred că nici în Dumnezeu nici în Diavolu) alergă la noi ca să le deslușim fellul păccatelor, spre a nu pierde Raiul; căci mai tot vor să intre în Rai, cât mai eficient s-ar putea, fie chiar cel din urmă, fie chiar după ușele Raiului, numai să intre în Rai... Noi, cum vedem, le dăm billete de intrare în Rai; și trăim și noi cu mila acelor evlavioși-creștin.

- Trăiți binișor, cum văd; nu vă puteți plângе....
- Cum dă Dumnezeu! Dar mai e ceva?
- Ce mai este?

— Fapta nu face crima, ci cunoștința aceluia care o face. Celălalt ce face ună păccată, credând că nu e păccată, acela poate fi împăcată cu cugetul lui; prin urmare, fiind multe de fapte echivoce (cu două înțellesuri), numai ună Cazuistă poate specifica gradul lor de culpabilitate. Cum vedem, arta noastră e delicată, ca și conștiința omului.

- Elastică, vrei să dici.
- Nu, ci plină de meșteșugiri teologice...
- În țără la noi, i respunsei, Papa al nostru ar pună în țepă pe cei ca voi, fiind că înșellați pe Allah (Dumnezeu).

„Illu salutai; și plecai fără a aștepta respunsul aceluia șarlatan.”

Noi, Agapio, suntem feriți de Casuist și de Iesuți; dar nu e mai puțin adevărat că mai tot călugarii, de ori ce tagmă și din veră-ce parte de lume, semănă unul cu altul, parcă ar fi învățat tot la uă scolă.

Nu e aşa că mult să schimbă Marta ta? Nu e aşa că m-am făcut eretică? Cine e de vină? Acela care a dat omului judecata sau faclia Rățuni, care lumină catacombele retăcirelor produse de spiritele bolnave sau violente. În mine minunea aceasta a făcutu Amorul, pe care tot Dumnezeu l-a pusă în inima omului; și de preferință, în inima femeii.

Adio, Agapio! Iubește-mă pe jumătate cât te iubesc eu. În a doua epistolă mă voi occupa special de *Agape*.

La revedere! D'astă dată nu cu ura, ci cu iubirea; nu cu góna, ci cu blândecea; nu cu resbunarea, ci cu iertarea, conform legii lui Dumnezeu și a lui Hristos, și conform săntei proclamaționi de la 9 Iunie, anul salvării 1848.

Marta ta.

CAPITOLU XVI.

Aγάπη.

Monăstirea A...., 1848 Aug. 30.

Sora mea,

Regretu că sunt așa departe de tine; pe tótă dioa aș avea să te comunicu dupăicăi impressiuni și suvenire plăcute. Priimescă cellu puçin regulat epistolele melle? Am luat toté măsurile pentru acésta. Dela tine n'am decât uă singură epistolă; care să fie cauza? Temmerea a nu se rătăci epistolele? Nu împărtășescă temmerea ta. Dar, fie! Peste puçin speru a scăpa de corespondință, comunicându-ți verbal celle ce am vădut în călătoria mea.

Una din cele mai frappante impresiuni pentru toți este viața ce petrecu cuviósele dela monăstirele V.... și A..., și cuvioshi delu unele monăstiri ca N....

Nu face cineva unu pasu fără a nu întâlni trăsuri, cu câte unu callu, cu câte duoi ca, și chiar cu câte patru ca, și cele mai multe cu clopoței; cine credi tu că sunt în acele trăsuri? În cele cu unu callu, vedu uneori și Jidani; în cele mai multe însă sunt maici, ca cuviósa Madelena, (despre care să am vorbit în epistola dela 16 corent) cu țigareta în gură, și mânând ca, ca nișce Jochey engles. Unde mergu în toate dillele acelle cuvióse-amazone? Să ia aeru, să admire Natura, să priimescă binecuvintări dela cuviș, de cari sunt pline dumbrăvile după câmpii, sau pădurele după vîrfulu déllurilor și munților. Ieri am assistat la unu spectacol straniu. Părintele Macarie îmi propusse uă primblare pe muntele pitoresc F..., aprope de monăstirea de bărbăți N....

Trebue să știți, Agapio, că acesta monaștire N..., vecină cu monaștirea de maică A..., de unde și scriu, e despărțită d'acăsta printre uă dumbravă în formă de allee; când cuvișoii se ducă la tîrgul N....., el se întâlnescu cu cuvișele, fără voea lor, fiind uă singură calle ce duce la tîrgul N.... și dela monaștirea A.... și dela monaștirea V....

Dar nu numai pe șosea, dar și pe stradale Tîrgului, la tot passul în fine, oaspeți dela celle duoă chinoviști se întâlnescu, attrași d'unu magnetismu irresistibil.

Într'uă di m'aflam într'uă prăvăllie cu maica Minodora; aruncându-mă ochi din întâmplare p'uă ferestră, vădu într'uă cameră d'allătură duoă Mironosițe, în brațele a duoă profani. Cum mă dăriră, trassera perdelile ridând.

Părintele Macarie aflasse dela unu monah că, pe vîrfulu muntelui F..., coronat d'uă frumosă pădure, avea să se facă uă agape. Vorba agape vine dela cuvîntul ellenă ἀγάπη, care însemnăsă amor (ca și numele teu, Agapio) iar la pluralu ἀγάπαι.

Agape se numiau, în timpi primiivi ai Bisericii, ospăturile în comună ce precedau sănta comuniune (sânta împărtășire). Agapele rechiamau Cinna Domnului, cunoscută în Biserica noastră sub numele de Cinna cea de taină, adică ultimul ospețu allu lui Hristos cu discipuliș se, în care ellu le explică scopul doctrinei selle. Alți credă că acestu obiceiu ar fi imprumutat dela pagină.

Aceste agape le întrebuintăsă și adă frați Moravi, cu cântări și rugăciuni, la dille solemnelle; frați Moravi sunt uă sectă de căllugări în Occident. Dela ei se vede că au trecut agapele la unu din frați nostri căllugări din România.

Numele acesta de agape l'aă purtat și duoa Papă, unulă alături la 535, urmașul lui Ioan II, sub numele de Agapet I; altulă sub numele de Agapet II, alături la 946, urmașul lui Martin III.

La ospețele numite agape, mâncău la începutu și bă-

bață și femei, în fine oameni de toate condițiunile, ca semnul de iubire frățescă între creștini. Fie care contribuia, la acele agape, după puterea sa; iar cei săraci mâncau în contul celor avuți.

Era obiceiul la începutul ca oaspeți să și dea sărutarea de pace înainte și după mâncare, fără deosibire de sex; iar la masă sedea și resturnați pe paturi, ca Români și Elleni.

Acesta fu uă armă pentru inamicii Crestinismului, cari accusară pe creștini de oameni desfrinați. Crestinii erau moravuri elastice, stigmatați de apostolu Petru ca *doctori falsi*, cum și creștini influențați de Patrici, ce aveau interesul de a considera noua sectă, (pentru cuvinte ce tu le cunoști forte bine) justificără acele acuzații, prefăcându-agapele în lupanare.

Apostoli ordonără atunci înlocuirea paturilor cu lăvițe, iar sărutarea să se dea numai între persoane d'acellași sex.

Abusul continuând, conciliul din Cartagena a desfințat agapele în anul 397.

Scusă, Agapio, aceste digressiuni, indispensabile pentru înțelegerea subiectului.

In dioa hotărâtă pentru ospățul ce avea să se facă pe vîrful muntelui F..., părintele Macarie și cu mine, însotit de doi servitori fidel și discret, cari purtau și ei costumul de monah, având pe sub rase câte va arme de foc, ne ascunserăm în pădure, aproape de locul unde avea să fie ospățul, și de unde putem vedea și audi totul fără a fi vedeți.

Masa era pe iarbă, și servită de doi monahi, confidențe ale acelora oaspeți de ambe-sexe. Pe masă erau doi miei fripti, doi vase pline cu uoie roșii, patru urciore pîntecose cu vinul de câte dece ani, și sese cupe de câte uă litră, doi vase cu salată de păpădie, și sese tallere de lemn, cu câte uă furculică și unuțuție fie care; iar împrejurul mesei, sedea și resturnați pe covore trei cuvioși și trei cuvișe, între cari erau trei cunoștințe d'alle noastre: maica Madelena dela moșnăstirea V... maica Elpida dela moșnăstirea A.. și părintele Sotir dela moșnăstirea N...

— A!!! șopti la urechea mea iubitul meu Adonis...

Ingrata Elpida! Ingratulă Sotiru! Ești le procură fericirile Raiului, și ei mă lipsesc de fericirile agapei!... Înțellegă pe Madelena, dar ei!..

— Tacă! i șoptiști la ureche... Se audim ce vorbescă...

Fie care cuviosuștă lîngă cuviósa lui; ei îmbucau uădată, beau de duoă ori, și se sărutau de trei ori. Erau cu capetele gólle și în totă comoditatea.

— Toarnă, agapeta mea! striga cuviosulă Sotiru către cuviósa Elpida.

Si Elpida umplia cupa fericituluștă Sotiru (salvatorul ei) care dicea:

„Acesta este sângele meu, care pentru tine, Elpido, se varsă, spre fericirea noastră de veci!“

— Amin! strigați celle-lalte perechi, ciocnind și cupele și buzele, în același timp.

— Varsă și mie, agapeta mea! striga către Madelena unuști monahu anume Adam, vigurosuștă ca primul omuștă din mâna Creatoruluștă, și căruia i se putea applica acestuștă versuștă al lui Boileau :

Et de l'eau dans son vin n'a jamais su l'usage.

Care pe românesce se poate traduce liber:

„Nu cunostea gustulă apei.“

Cești patru monahi repetară celle duse de Adam și de Sotiru; iar agapetele lor imitară pe Elpida și pe Madelena.

Fiind că pronunțărăm numele de agapete, trebuie să știm, Agapio, (pote nu ști) că acestuștă nume de agapetă derivă dela hellenulă ἀγαπητής și la plural ἀγαπηταί, și însemnăsă *prea iubită*. Biserica primitivă da acestuștă nume feciorelor cari serviau pe preoții insureptați. Asemenea fecioare erau tolerate de soțiele preoților în căminul domesticuștă; dar acestuștă obicei, ca și sărutatul de la agape, a degenerat, încât mai tôtate acele Vestale perdură *foculă sacru*....

După oprirea preoților catolicuștă dă se mai insure, agapetele fură tolerate ca sevitore; dar scandalul continuând, și Vestalele devenind Matrone, fură oprite preoții a mai avea agapete.

Maștă mulți sănțăi, precum Ciprian, Ieronim și alții au ful-

gerată contra asemenea desordine după amvonul Bisericilor; cu totă fulgerile lor însă obiceiul să menținut, unii dică pînă în secolul VI, alții pînă la 1139, când s'a anulat de soborul său de la Latran.

Venim la agapetele din muntele F...

După ce agapetele se esaltără de vină începură să cante. Ce credi tu că cântară? Acsione? Heruvice? Sfinte Dumnezeule? Nicăieri de cum. Ce dar?

Maștă anteiul să cante Madelena:

Aolică! ce văduiă,

Colea 'n dălu la Călmăduiă?

Fată mare, moșu bătrânenă,

Cerendă fetei mără din sănătă!

Apoi să cante Sotir:

Tórnă vină, tórnă pelină,

Să să bemă paharul plină!

Apoi cuviosă și cuvișoase să cante în choră Marșul libertății:

Aideți, frați, intru'ua unire,

Terra nostră e 'n peire:

Aste ziduri și palate

Unde zacă mări de peccate,

Aideți să le dărâmăm!

D'uă dată să audiră patru pocnete de arme; apoi, chiote, țipete, vaete.

Alte patru pocnete făcute să resune munții.

Cuvioșă și cuvișoase să dispără în pădure, cu capetele gâtul și numai în antirie.

Iar noi eșirăm din ascundetore, și ocupăm locul lor la masa de agape.

Ah! Agapio! Risul să am risu atunci l'oiă spune și Mortilor.

Las pana; căci m'a înecat risul.

La revedere! Salutare și frăție!

Marta ta.

CAPITOLŪ XVII.

S B U R A T O R U L U C

Monăstirea A., 1848. Sept. 5.

Sora mea,

Îți voi ū descrie în acésta epistola efectele lecturei unor cărți bisericești asupra spiritului novicelor du prin monăstiri.

Cunoșcî espressiunile necuvînciose din rugăciunea pentru cuminicătûră; cunoștî asemenea espressiunile amoroase din cântarea cântarilor a lui Solomon.

Asemenea lecture, inflaccărând imaginatia novicelor, inflaccără tot d'ua dată și sâangele lor aprindetorii; apoi curiositatea, atât de naturală la femei și la copil, împinge p'acelle novice a cunoșce actele corespundătoare acelor cuvinte necuvînciose.

Eată unu exemplu:

A duoa și după farsa din muntele F..., unde părintele Macarie a vu originala idee a mâncă agapele destinate pentru alti, fui ū invitată d'ua maică în chilia sa. De când mă aflu în monăstirea A.... ajutată de știința medicală a părintelui Macarie, am lecuitu multe fințe afectate de differite malati.

Maica Varvara era mătușa și Mentorul unei surore a nume Zoe, frumosă ca Luna, și în etate ca de 16 ani; ea sufereau de malitia de care suffere mai tôté fetele la etatea ei, suffereau de **Hipitură**.

Intrând în chilie, gasii ū pe Zoe culcată; faça ei era uă flaccără; și corpul, asemenea. Lengă ea era uă carte deschisă, Currierul de ambe-Sexe, unde era reprodusă **cântarea cântarilor**.

Ochiul mei se opriră pe următoarele strofe din acea voluptuoasă poesie, care a trebuit să aprindă multe înime de virginie ca a sorei Zoe.

Le coppiesă, mai mult pentru limba cea frumosă a lui Eliade, care limbă face acelui epitalamă mult mai interesantă

Mirésa

Mě intodusse Mircle meū în thalamul ū seū; trage-mě dupō tine, și voiū veni în urmele télle...

Sărută-mě cu sărutarea gureř télle, căci mě infióră ap-
proprierea ta.

Stânga luř fie sub capul ū meū, și drépta luř să mě im-
brătișeđe.

Te-am condus în casa mameř melle. Acolo 'tř ař desco-
perit inima ta, acolo 'tř am promis că te voiū adăpa din mus-
tul ū rodierelor melle...

Căci tare ca mórtcea este amorul, și crudă ca infernul ū
este gelosia.

Dimiňeća ne vom scula, și vom intra în grădina mea,
cu care am venit dela maica mea; și vom vedea daca rodile
sunt în flóre, daca florile sunt a da fructe.

Acolo voiū da eř tie rodiele melle, amorurile melle, tóte
câte am conservat dilectuluř meū...

Mirele.

Cât esči de frumósă, surióra mea Mirésa! O! cât esči
de frumósă!

Ochiř téř, ochiř columbeř; frumosř ca seninul ū cerului ce
se reflettă în sorgintele limpedj,

Cosićele télle, ca collanul ū de aură din prejurul ū gru-
mađilor teř.

Dințij ū tř ca uă turmă de agnelle (oiće) albe, ce se re-
suie dela scăldătore; tóte perechř, tóte gemene, nič una nu
lipseșce.

Ca uă bendă de purpură buzele telle, ca rodia faça ta,
și pe d'asupra mař are aceea ce se ascunde intr'ënsa.

Gêtul ū teř ca ună turnă de avoriu. Tîțele telle ca duoi
puř gemeni de dorcadă.

Buricul ū teř ca uă cupă rotundă, plină de licórea am-
brosiei...

Pêntećele teř ca uă collină sacră, plină de griř și de
crinř.

Statura ta e asemenea palmiferuluř.

Sui-mě voiū în palmiferă, și voiū cullege fructele luř.

O! Cât e de frumosu sănul teu, surioara mea Mirésă !
Carmenii tăi îmbată ca nectarul ! Tițele tale, ambrosie ceresca !

Resuflarea ta, aromele de viață. Fagure distilă busele
tale, surioara mea ; miere și lapte limba ta.

Grădină închisă a fost, dilecta mea, perfecta mea, adorabila mea ; grădină închisă, fontana sigilată.

Mirésa.

Viile Dilectul meu în grădina mea, rupă sigiliul fontanei...
Culiegă și guste din fructele ei...

Eu dormiam în casa născătoriei melle, și inima mea vechia. Aușii vocea Dilectului meu la ușă.

— „Deschide, surioara mea, adorabila mea, a mea columbă și a mea perfectă ; pentru că capul meu e plină de roă, și periu mei de umedul noptii.“

— „Spoliatu-mă de vestimente ; cum să facă a mă revesti ? Mă am spălat și recorit piciorile, cum să mai atingă parchetele ?“

Dilectul meu întinse mâna prin deschidetura ușei, și runchiul meu se turburără la sunetul țîținelor, la apropierea resuflării lui.

Mă sculaiu a deschide Dilectului meu. Smirnă se distilă din măinele sălăi, și degitile melle se amplură de smirnă.

Deschisese încrengătura ușei la Dilectul meu. Elu ansă nu mai era ; se retrăsesse, așteptând țioa nunții noastre, spre a mă introduce în thalamul său.”

Rugaiu pe maica Varvara să mă lase singură cu nepotă-sa.

— De ce sufferi, copilla mea ? întrebaiu pe Zoe cu blândețe.

— Nică nu știu, maică . . .

— Dar, bine, ce te dore ? Vorbeșce fără sfială ; că te potu lecui, cum aș vedut c' am lecuit pe maica Elpida, pe care o muncia Uccigă'lă tóca ; cum am lecuit pe maica Agripina, care să umflasse căt unu butoiu ; cum am lecuit pe sora Rahila, care ardea ca uă flacără . . .

— Vedă, maică, cam tot astfel de boli am și eu.

Și fata începu a descrie simptomele bóllei; tocmai bolla Florichei din **Sburătorulu**, acea frumosă balladă a lui Eliade dela 1844.

Coppiind căteva strofe din acea balladă, veți înțellege îndată suferința Zoi, și veți ghici și lécului ei.

,Vedî, mamă, ce mě dore? Că peptulă mi se batte;
Mulțimî de vinețelle pe sănă mi se ivescă;
Ună focă s'apprinde 'n mine, răcorî mă iaă la spate;
Imi ardă buzele, mamă; obrați mă să păllescă.

,Ah! inima'mă svicnesce, și săboră dela mine...
Îmi cere.... nu 'șă ce 'mă cere.... și nu știu ce 'i așăda...
Și caldă și rece, uite, că 'mă furnică prin vine;
In braće n'am nimica, și parcă am ceva....

,Ia pune mâna, mamă, pe frunte... Ce sudore!
Obrați... unul arde, și altul 'mă a răcit;
Ună nodă collea m'apucă, ică cōsta reă mă doare;
In corpă uă pirotelă de tot m'a stăpenești.

— Ia spune'mă, fata mea, i diseiă; noaptea, în visă, vedî vr'ună ângeră frumosă?

— O! da! Mař alles când citești cāntarea cāntărilor.

— Si daca aă vedea p'acellă ângeră, cunoste-l-aă?

— Cum nu?

— Si ce'șă spune ângerul?

— Imi vorbeșce cum vorbeșce Mirele către Mirésă din cāntarea cāntărilor.

— Numař atât?

— Ba mă și mă chinuesce... S'a duoadi mă scolă oboșită, tristă; și plenigă...

— Numař cāntarea cāntărilor te ușurădă?

— Așă!... Maica Varvara a întrebat pe moșu popa, care a dis că e Uccigă'lă tóca care me ispitesce, ca pe sfintișă

părintă în pustie; dar d'alde baba Nécsa a ăis că e Sburătorul, care se lasă năptea pe coșu...

— Dac tu ce credi că e, fata mea?

— Știu și eu, maică! respunse candida copillă, devinând roșie ca focul, plecând ochiul în jos, și oftând.

Cât mă era de milă

De biata copillă!

— Daca ați vrea să m'ascultă, i dissei eu, te-ai lecui îndată.

— Mă lecuesci?!... disse fata cu bucurie.

— Negreșit; dar trebuie să fac ce ți oñ dice eu.

— Facu, maică, totu ce mi ț dice.

— Spune-mă dar, fata mea, ăngerul pe care l'u vedî în visu sămănă cu vr'unul din oamenii pe care i vedî aevea?

Fata se roși, și lasă ochiul în jos.

— Nu știu, disse ea cu sfială.

— Va să dică, n'ați incredere în mine? Eu sunt nepota Vlădiciel Meletie, care, ca arhiereu, are puterea dela Vlădica Hristosu a deslega păccatele oamenilor.... Vorbește fără sfială...

In minutul acesta unu diaconu allu arhierului Meletie mă căuta din partea maicei Minodora.

La revederea diaconulu, sora Zoe scosse unu tipetă, fără voea ei...; apoi plecă ochiul în jos, și deveni pallidă ca Mórtea.

Mă uitai la diacon: negreșit ellu era Sburatorul!

Lecul era găsită. Zoe era soră, prin urmare se putea mărita; diaconul asemenea se putea însura; trebuia numai bine-cuvântarea Arhierului, care n'a făcut multe dificultăți; dar căsătoria nu se poate face aici; s'a hotărît a se face la Bucurescă.

Astfel fu scăpată biata Zoe de Sburătorul, pe care imaginea poporului îl descrie astfel, prin pana poetului.

Balauru de lumină cu coda înflăcărată,

Si pietre nestimate lucind pe ellu ca focu;

Spună, soro, c'ar fi june, cu dragoste curată;

Dar lipsa d'a lui dragoste!... Departe de astu locu!

„Pindeșce, bată'lă Crucea ! și 'n somnă collea mi'ți vine,
Ca bradă ună flăcăandru, și trasă ca prin inelă :
Bălaiă, cu părulă d'aură ; dar slabele lă vine
N'aș nici ună pică de sânge . . . ; sănău nașă ca yaă de ellă.

O ! biata fetișoară ! Mi-e millă de Florica !
Cum o fi chinuind'o ! . . . Vedă, d'aea a slăbit,
Si s'a păllit copilla ! Ce bină a disă bunica
Să fugă fata mare de foculă de iubită ;

Că 'ncepe de visesă ; și visu 'n lipitură
Incepă a se preface ; și lipitura 'n Smeu ;
Si ce'ă mai facă pe urmă ? Că nici descântătură,
Nici rugă nu te mai scapă . . . Ferescă Dumnezeu !

Adio, Agapio ! Si la revedere !

Marta ta !

CAPITOLU XVIII.

CONFESIONALUL.

Este timpă, credem, a ne occupa și de soră Agapia, despre care am să număru după cuvinte în Capitolul II. Întradevăr, lectorulă nu știe despre deosebită alt decât că părintele ei se oppunea la însoțirea sa cu Ionellă; și că, într-un moment de desesperare, ea intră în monastirea X . . . , nu spre a se calugări, ci a forța cu modul acesta pe tată seu ca să consimtă la însoțirea sa cu allesulă înimeșe.

Pentru ce cuvinte însă tată seu se oppunea la această însoțire altă de potrivită? Eată ce avem a cerceta în acestu capitolu.

Părintele Agapie era unu fost boeră de classă II, anume Paharniculă Gheorghe Căpățină; unu omă bigotă, avară, reacționară și despotă în casa lui. Însurată a două oară, Agapia era singurulă copillă din prima lă casătorie, rămânind orfană de mamă când era număru de cinci ani. Mamă sa vitregă

anume Maria, uă femeie rea și ambicioasă, să silea prin toate mijloacele a împinge pe Agapia la căllugărie, ca se remâie totă avereia Agapiei copiilor ei, unu băiatu sănăfată. Pe d'altă parte, boerul era dominat de confessorul său, unu călugăr, anume Iovu, dela monastirea C..., forte ipocrită. Prin-trănsul Maria să silea a răci pe tată de copilla sa, interpretând ducerea fetei la monastire ca unu act de rebelliune și de dispreț către părintele său; pe d'altă parte, Ionellu nu știa menaja nici pe părintele Agapiei, contrariându-lu în ideile săle religiose și politice, nici pe mama vitrégă a Agapiei, alle cără planuri le demascasse soțulu ei, nici pe confessorul fitorului său socru, pe care'lui compara cu Tar-tuf, combătând pe față căllugăria; astfel înamorați nostri aveau trei inamici putinți, coalisați contra fericirii lor, și numai doi aliați, devotați, pe Elisa, vara Agapiei, și pe mama Elisei, cu care acesta lectorul a facut cunoștință în capitolul IX.

Revoluționea dela 9 Iunie 1848 contribuisse a revolta și mai mult pe boerul Căpățina contra lui Ionellu. Acesta jucă, în acel timp, rolul de propagandist și de publicist, îndreptând săgețile săle sarcastice mai ales contra Reacționarilor încăpăținați, și contra Căllugărilor ipocriți; eu totu influența morală ce Agapia avea asupra lui Ionellu, acesta era necorrigibilu în asemenea materie, urându din instinct și din convingere și pe farisei și pe rusolatrii.

In mai multe rânduri mătușa Agapiei și vară sa, (de care avea slabiciune părintele Agapiei) se silisseră a muia înimia acestuia, spre a'lui face a consimți la căsatorie înamoraților; Căpățina însă era încăpăținată ca unu assinu; căci nevasta lui și confesorul prefăcuseră inima lui de părinte într'o lespede de piatră, recu și nesimțitore la toate cuvintele înfocate și elocinte alle Elisei și ale mamei sale.

In mai multe rânduri Agapia cădusse la genunchi tată-său, rugându'lui cu lacrimi a'ī da cel pucin binecuvântarea, lipsindu-se de destre; dar tată-său, întăritat de nevastă și de confessor contra lui Ionellu, refusa sistematic cererea ei, știind că numai astfel își putea resbuna contra ereticului și

zavergiuluș, cum numia ellă pe Ionellă; la rîndul său, acesta îl numia *tonbatera și muscălită*, negreșit nu în față, dar păreții aș urechi; și apoi Maria și Iovu spuneau lui Căpătină atâtea infamiș despre Ionellă, în cât părintele Agapie făcuse jurămîntul că nică odată nu va consimți la asemenea căsătorie, prin care ar intra sufletul lui în focul Iadului.

Din corespondința Elisei cu Agapia, în chestia de față, reproducem uă epistolă care resumă gradul de ură a'lu lui Căpătină contra lui Ionellă, și gradul de simpatie allu Elisei și'allu mame-si pentru Agapia.

Bucuresci 8 Sept. 1848.

Verișoră,

Așătă-teu a mâncat la noi, dioa de așă fiind, cum știi, dioa onomastică a mamei. Mamă-ta vitregă a refusat invitarea, sub pretestul că suferă de migrenă (durere de cap); adevărul însă este că ea nu poate suferi pe mama, știind că te iubește ea.

Dupe masă, mama addusse vorba despre căsătoria ta. Ești eram în camera vecină, de unde vedeam și audiam tot.

— Așă sunt 18 ani, cununate, disse mama, de când s-a născut Agapia, pe care soră-mea o iubia atât de mult! Dumneata erăși o iubiaș mult, până în anul trecut. . . Răcelă acăsta între părinte și copillu nu poate veni de căt de la Diavolul!

— Negreșit, respunse tată-teu; fiind că Diavolul a scos înaintea Agapiei pe ereticul și zavragiulă ălla de Ionellă, pe care lău urăscă ca Mórtea; și apoi Dumneasă îl sare tandăra, și pléca la căllagărie. Căllătorie spăncenată! A vărsat laptele în pisătu. Bine este acolo Agapia; tot îl plăcea ei carte și cântecul; să se facă miresa lui Hristos; căci miresa Zavergiulu și Ereticulu nică o dată nu va fi, căt oiu trăi ești; fiind că nu le dau blagoslovenia mea; anatema să fie!...

— Vaș de mine, cununate! Ce facă?

— Daca s'or cununa fără voea mea, anatema să fie! A! când aș sci căt urăscă pe ereticul ălla, care mă a scos fata din minti! . . .

— Cred că n'ăi cuvĕntŭ, cumnate, a ură atăta p'acestă junne.

— N'am cuvĕntŭ să urăscă p'acella care laudă în faça mea pe Voltaire? Care dice că călulgăria este fapta unor capete bolnave, ca al săntului Pahomie? Care dice că spovedania este faptă de spionare? Care dice că Muscalii sunt calmuci? Care este pentru desrobirea tiganilor și împroprietărirea sătenilor? Illă urăscă ca Mórtea.

— Așa sunt junii, cumnate! Cum potă pretinde D-ta că vîrtejulă Revoluționiă, care a întorsă capetele la boeră mară, să nu întorcă și unuă june, crescută în ideile timpului seă? Cu vîrsta Y va veni și mintea; săpoă, fata nu cere de cătă bine-cuvĕntarea D-tale de părinte, lipsindu-se de zestre.

— Negreșit, fiind că scie că zestrea este a răposatei; și pravila Y o va da, dacă o va cere prin judecată.

— Apoi atunci ar putea-o face și fără bine-cuvĕntarea Dumitale.

— S'o facă; cine o opresce?

— Respectulă către părintele seă, frica de Dumnezeu, rușinea de omeni, mustrarea cugetului; fiind că fata e bine născută și bine crescută; ea semănă în totă cu reposata soră-mea, Dumnezeu s'o ierte!....“

S'uă lacrimă streluci în ochi mamei.

„A! crede, cumnate! Adesea vădă în visu pe soră-mea, în vestimente albe de ângeră; și 'mă dice, plângând:

„Sora mea, nu potă afia odihnă și liniște acolo unde sunt, vădând lacrimile Agapiei, care le varsă dioa și năptea înaintea iconei maicii Domnului, pentru că să luminesc Dumnezeu pe tată-seu și da bine-cuvĕntarea, iertând-o, dacă va fi greșit; căci nu poate fi gresală dacă ea voiescă a lua de soț p'acella ce l'a alles înima sa! E mai mare peccatul înaintea lui Dumnezeu ură părintelui pentru unu copillu care nu cere de la părintele seu de cătă să-luă facă fericită... Spune fostului meu soț că mama vitregă a Agapiei nu și găndescă bine; căci illă întărită contra Agapiei, ca să potă remânea zestrea mea copiilor ei..... Apoi acăstă faptă poate fi plăcută lui Dumnezeu? Spune fostului meu soț să se spovedescă la unu arhiereu;

și va vedea ce păccatū face măhnind sufletul meū, și nenorocind pe copillul meū ș'al luſ!“ Eată ce'mi dice adesea soră mea în visurile mele; și péně ađi n'am voit să ți spui, ca să nu te întristezeſ.“

Tată teū iſi șterse uă lacrimă, și oftă.

— Dar pentru ce Agapia e așa de încăpăținată, în cât să nu vrea să facă voința mea? Crede, cumnată, că zavergiulă de Jonellū 'mī e urit ca Mórtea; încât mai bine aș voi să morū, de cât să'lū numescu fiulū meū. Fiulū meū? P'acellū ereticū? Nică o dată!“

Și se sculă, primblêndu-se prin casă supăratū.

— Cum ar putea îndrepta Jonellū greșala sa?

— Nu sciū; dar 'mī e nesuferit ca Mórtea; și apoi și părintele duhovniculū m'a făcut să înțellegū, cu sânta scriptură în mâna, că ar fi mare păccatū a da fato dupe unū ereticū; că atunci suffletulū meū s'ar prăji în veci vecilor în flacările Iadului, cu Arie și cu toți ereticii; și are dreptate părintele duhovnicul!

— N'ai consultatū, cumnate, și vr'unū arhiereū?

— Tot ca duhovnicu o să'mi vorbescă și Arhieureul.

— Încercă, ca să fi împăccatū cu cugetulū, și ca să împlinesc dorința reposatei, care neîncetat în visurile melle mă rögă cu lacrami să facă acăstă încercare.

— S'o facă! Voiū întreba pe părintele duhovnicul care arhiereū e mai evlaviosu?

— Eū credă că ar fi bunū Sântia Sa părintele arhiereū Meletie, duhovnicul tutulor boerilor celor mari, și forte cuviosu și evlaviosu.

— Așa am audit; dar nu e aică acum.

— Se va întorce curând; fiind că ađi său mâine Revoluționarii vor fi inchisi sau goniti... .

— Să dea Dumneadeu! Atunci facă ziafet mare! Atunci pote iertă pe ereticul de Jonellū, dacă se va umili înaintea Muscalilor, cerându-le iertare; dacă va face pentru protectorul nostru, prea slăvitul Împăratu Nicolae, stihuri de laudă, cum a făcut pentru Eliade, vedea-lăși în furci! că elū

este capulă răutăților, ellă, cu Tell și cu Magheru, cari năveau ce pierde ridicând bairacul.

— Dar în Revoluțione aș intrat și boierii mari, ca Golesci, Filipesci, Crețulesci, Ghiculesci, Voinești, Roseti, cari aș și țigană și boierii mari...;

— Nișce smintită totă...

— Dar chiar Elliad, Tell și Magheru aș pusă în jocu viața și famillia, mai scumpe de cât avearea și boeriile.

— Negreșit, ca să se facă Domn și Ministri; dar cum vădă ești, te aș molepsit și d-ta, cumanată, dela zavergiul de Ionellă.

— Nu l-am văzut pe la mine dela săntul Vasile; și dacă ar fi despre ellă, nu te aș mai îndemna ești la această căsătorie; îmă este de biata fată care lău iubește, și ea crede că l-ar face evlaviosu după cum dorești d-ta....

— N'am nădejde să vădă aşa minune!

— Cumnată, la sfîrșitul lunei este soroculă a desgropă oasele răposeați mame, fiind că sunt tocmai șépte ani de când a chiemat-o Dumnezeu; să chiemăm pe arhiereul Meletie ..

— Ingrijășe Dumneata de tôte, și portă ești totă cheltuélă.“

Ei bine, Agapio! Vezi tu ce pote unu confessoru asupra unu bigotă ca unchiu-meu? Părintele Iovu sămână mult cu *Tartufulu*; și îmă vine în gându aceste versuri din sublima comedie a Marelui Mollière:

„Ton père est devenu comme un homme hébété,
Depuis que de Tartufe on le voit entêté;
Enfin il en est fou; c'est son tout, son héros;
Il l'admiré à tous coups, le cite à tous propos;
Ses moindres actions lui semblent des miracles,
Et tous les mots qu'il dit sont pour lui des oracles-“⁽¹⁾

Si acestea :

Et que si son Tartufe est pour lui si charmant,
Il le peut épouser sans nul empêchement.“⁽²⁾

¹⁾ Tată-teu a ajunsă năucă de când Târtuf l'a luat de nasu; și nebunul după dênsulă: il admiră că p'unu ero, și l'citesă că p'unu profet; iar cuvintele Fariseulnă i se pară oracule, și faptele lui miracule.

²⁾ Iar dacă Târtufu i-a cădut tronc la inimă, cine lău oprește la lău lăua de bărbată?

Roulurile nóstre în chestia de façă sămănă cu cele din *Tartufulú* lui Molliere; preparu Unchiulú uă scenă ca scena V din actulú IV din acea comedie, daca confessorulú ne va dejuca planulú.

Înțellegi, verișorá, că totulú atârnă dela arhiereul Meletie; scrie Marteř să vie îndată. Turciř sunt léngră Capitală; și cum vor intra în Bucurescí, Muscaliř trecú și ei Milcovulú. Revoluționariř se gătescú de plecare. E uă fierbere grozavă! Se vorbesce de focú, de sânge, de zavera... Noř plecám ađi la Passérea, pînă va trece furtuna. S'audim de bine!

Apropo. Mí-ař promis ařmi descrie originea și fazele Monahismuluř. Ascept respusul teř la Passérea.

Vara ta, devotatá,

Elisa.

CAPITOLU XIX.

ORIGINEA și FASELE MONAHISMULUř.

Monăstirea X... Sept. 20 1848.

Eliso,

Îți multumescu și tie și mătușă-mi pentru silincele ce punetř d'a întorce pe tată-meř din retăcirea în care l'a addus intrigele confessoruluř și alle consórtei selle. Dea Domnul să reușitř, pentru binele tuturor!

Ađi am scrisu Marteř, descriinduř trista stare a țărëi, prin căderea Revoluționíř, împrăștierea capilor mișcăřiř, resbunarea Boerilor, și uă îndoită invasione. Nefastă dì e dia de 13 Septembre!

Reacțiunea din societate s'a resimțită și în Monăstirea unde mě aflu. Maica Elisavetta, nuoa superioră, din preună cu maica Sofronia, capulú revoltantelor, ař fugit ieră spre a evita resbunarea maiceř Minodorei. Părintele Mitrofanuř, confessorulú monăstirii, din ordinulú acrhiereului Meletie, a venit ađi să restabilese *ordinea legală*, instalând provisoriuř ca su-

perioră pe maica Maximina, vară maicei Minodora. Tôte mai-
cele și surorile său supusă, fără murmură, neputând face
altfel. Speră că, prin mijlocirea Martei, voi putea reuși a
face să nu suffere nicăi una din maicele celle compromise prin
revolta de la 13 Iunie.

Crede, Eliso, sunt desgustată de intrigele și scandalu-
rile duprin monăstiră. Ați putut cunoște câteva în scurtul
timpă allușteri telle aici; ceea ce nu puțin a contribuit
a te desgusta de căllugărie.

Profită de ocazie a'ți descrie originea monahismului
și differitele faze prin care a trecut, atât în Occident cum și
în Orient.

Leganului acestei instituții este India, unde, cu multă
seculă înaintea Crestinismului, aflăm pe Gymnosofistă, numiți
astfel din cauza nudității lor; căci purtau, în loc de vesti-
minte, coajă de arbure ce le accoperea numai jumătate cor-
pulu. Gimnosofistă erau împărțiti în trei secte: Bramană, Sar-
mană și Hylobienă, trăind mai mult prin peșteri și păduri,
spre a se putea bucura în liniște de viața contemplativă. Doctrina
lor conținea esistența unuia Dumnezeu eternă, nemurirea și
transmigrarea sufletelor; de unde Grecii adoptară dogma lor
despre metempsihosă.

Pe Gimnosofistă i aflăm și în Africa, viețuind singu-
ratei într'uă insulă din mijlocul Nilului; din ei au mai re-
mas, ca sémenea, Marabuți din Algeria.

Gustul vieței liniștite și contemplative a trecut din In-
dia la Evreu. În Persia, în Arabia, în Palestina, era de mult
respândită ideea că, a se lipsi omului de tôte plăcerile vieței,
să a se pocăi de greșelele trecute, era singurului mijlocu a'și
attrage favorele Deilor.

La Evreu primul pusnicu a fost Enoch. După ellu gă-
sim pe Ilie fugind de coruptia lui Israhil, și retragânduse pe
țermurile Iordanului cu căță va discipul. Esemplul lui Ilie
îl imita Ioan Botezătorul. Însuși Hristos, ca să impui mai
mult vulgulu, a imitat pe Moise, trăgânduse 40 de zile în pustie.
Nazareenii în parte se consacrau lui Iehova. În timpul lui

Hristosu, în Palestina și în Egiptu înfloria secta Essenienilor, a cără disciplină a imprumutat-o călugării din Thebaida.

Temereea de Barbari, corumpțiunea moravurilor crescinte, flaccările iadului, dulceața vieții liniștite și contemplative, persecuțiunile contra Crestinilor, siliră pe unii din propagatorii zelosi ai Crestinismului a se retrage în pusturi, spre a reînăi acolo uă societate mai perfectă.

Primul eremitu fu unu săntul Pavel (nu Apostolul) care se retrasse în Thebaida, către anul 259, fugind de góna împăratului Decie; ellu trăi într'uă peșteră 114 ani, nutrinđuse numai cu curmale.

Pavelu eremitul avu de imitatoru pe Antonie, care avu și ellu mulți imitatori.

În mijlocul secolului allu patrulea, Pahomie adună în Tabenna (în Egiptul de sus) cinci deci de mii de pocăitorii, ce locuiau în săpte mii de colibe. (De aici vine desibirea între *chinoviji*, călugări ce trăescu împreună, și *pusnici*, călugări ce trăescu singuri). Pahomie i supusse pe toti unei regule comună. Așa dar Pahomie și Antonie sunt întemetoarii monahismului.

La anul 306 Ilarion întemeio monahismul în Palestina, de unde se întinse apoi în tot Orientul.

Sântul Vasile întocmi unu regulamentu pentru călugări, care este și astă în vigore la chinoviele din Orient.

La anul 340 Sântul Atanasie, publicând în Italia viața săntului Antonie, deșteptă în Occident gustul vieții monahale. Pe la finele secolului IV, monahismul fu introdus în în Gallia de Sântul Martin. Sântul Benedictu, la începutul secolului VI, impusse unu nouă Regulamentu călugărilor cunoscuți sub numele de Benedictini. Astfel se înființără, în diferite epoci, numerosele ordine religiose, începându dela nebunia cea mai sublimă pînă la celu mai din urmă gradu allu îndobitoare și înjosire. Voind a deveni sănătă, pusnicil își chinuiau corpul cu crudime, devenind astfel nișce bestii. Aceasta nu putea fi scopul Creatorulu, dând omulu uă tovarășică; nici scopul lui Hristosu, a cără morală nu respiră decât iubirea apprópelui.

Unii apologisti ai Monahismului, ca să justifice assassinatul corpului, susțin că materialismul cinciu al Românilor, când depravația ajunsese în culme, a silit pe primii pușnici a tortura corpului, prin înfrângerea poftelor bestiale; ca astfel să facă a predominia spiritului asupra materiei, preparând prin acesta erra emancipării suffletului.

Ei uită însă că prin acesta pușnicie anula opera creațiunii; că lupta între cele două părți alle ființe noi este necesară, este un merit; că armonia lor este înțelepciune, iar desbinarea lor e nebunie și moarte. Omul trebuie a regula pasiunile, nu a le nimici; că perfectiunea ideală, separată de simțuri, este impossibilă.

Singurătatea, postul, ruga, celibatul, nu fură destul pentru devenire sănătate; căci chinovicii inventară chinnuri nuo; astfel, în viețele Sfintilor, vedem p'unu Simon Stilpnicul viețuind treisprezece de ani în vîrstă unui stilp; pe Iulian Sabbabu trăind numai cu tărârere; pe Eusebie trăind închis într-un turn fără ferestre etc.

Asemenea nebunii le aflăm din nenorocire chiar la bărbați geniali, ca săntul Ieronim și săntul Augustin, care au însă momente de înțelepciune. Astfel, celul dinaintea, după ce recomandă celibatul ca idealul perfectiunii, apoi recunoște singur că „Evangelul nu face uă lege din celibat, pentru că trebuie se fie crudul omului care împiedică cele „mai dulci inclinații ale Naturei, voind a imita pe angeli, și „osândind astfel fapta lui Dumnezeu.”

Trei secoli episcopii, preoții și diaconi fură însurati, și nu făcea parte din tagma căllugărescă; preoții erau chiar opritii a se face căllugări, după cum ne assigură săntul Grigorie în epistolele sale.

Prima măsură privitor la celibatul preoților și diaconilor este luată de soborul din Elvira (305); dar această măsură nu se putu applica decât în provincia unde se ținuse soborul.

Soborul dela Niceea opri acesta măsură, îngăduind episcopilor și preoților, însurati înaintea hirotoniei, a vieții cu soție lor.

Intrebarea daca el se puteau însura și după hirotonie, s'a desbătut în multe sobore. Soborul din Anger respunse afirmațiv, celu din Nicea negativ. Cestiunea remasă nehotărăită și mare numără de preoți și episcopi trăiau ca întrecut cu sociale lor; iar cei neînsurăți fură îngăduiți, a fi în casă femei numite ἀγαπηθῆται (prea iubite), **surori spirituale**. Natura însă își rîde d'asemenea măsură; și Agapetele devină mame; și când săntul Hrisostom voi să silescă pe preoți a le goni, Agapettele sculară clerului din Constantinopole contra săntului Hrisostom, disprețuiră anatemele soborelor, și se măñinură pînă în secolul al XIII.

Chinoviții din Thebaida, inundându în fine orașele și satele, introdusseră în societate gustul celibatului, care devine una din condițiunile neapărate alle pravilei monahale; iar Papa Siricie uă făcu într'adins pentru acéstă lege.

Clerulu protestă energetic contra acellei legi; și mulți preoți continuă a vie cui cu sociale lor. Papa Innocentie I întări decretul lui Siricie; iar urmașii acestor Papi îl intinseră și supra diaconilor.

Sub Papa Grigorie VII, cunoscută sub numele de Hildebrand, Papismul ajunse în culmea puterii, scoțând și numind pe Regi și Împărați. Papa Grigorie VII desființă cu totul căsatoria preoților; căci nu putea întemeia bine Papismul decât formând uă oaste din călugări, cari, fără neveste și copii, erau legați strîns de interesele Papilor; pe când preoți însurăți, fiind lipiți de familie, sunt legați de societate.

Cu tóte astea, clerulu se opusse energetic la acea măsură a lui Hildebrand; și la soborul din Erfort trată măsura acesta de eresie, ajungând dispută pînă la bătăie.

Soborul din Constantinopole (692), în allu trei-spre-decelea canonă, condamnă celibatul ca contrariu Naturei, Evangeliului, Apostolilor și vechiei discipline a Bisericei creștine. În fine, pînă în secolul XVI, preoți din Occident se însurău, cu tóte anatemele Papilor și ale Soborelor.

Eată, Eliso, pe scurt originea Monahismului său a celibatului; mobilul a fost ideea de perfecțiune și ideea de dominare.

Papa Victoru II, voind a pune unu fru neorinduelor scandalose du prin Chinovii, a provocat uă conspiraie de călugări; unu sub-diaconu i vărsă în Potiru vinu otrăvitu; dar cugetulă il trădă; și muri sub securea gélatulu, mărturisind crima.

Papa Clementu XIV, care a desființat compania Iesuiților la 21 Iuliu 1773, a fost înveninat d'unu Iesuitu, s'a murit peste puțin.

Pierre Damien, Episcopu italian în secolul XI, într'uă operă despre **moravurile ecclesiastice**, desvăluie lucruri în grozitoare despre scandalurile și crimele ce nasce celibatul.

Cu altă occașione îți voi dovedi că călugării sunt inamică a libertății și naționalității, prin urmare a civilizației.

Adio, Eliso! Si comunică mă mai destot ce ști că mă interesază.

Vara ta devotată

Agapia

CAPITOLU XX.

LEGEA PROGRESSULUI

Monastirea X.. 1848 Sept. 25.

Iubită Elisa,

Profitu de venirea maicei Epraxie la Passerea, ca să mă împlinescă promisiunea dată în precedenta epistolă; că adică monahismul este uă piedică chiar pentru civilizațune; și pentru acesta n'aî de cât să compari serviciile ce aî addusă preoții însurați în Orientu, și în parte, la Bulgari, la Greci și la Români, în timpă de revoluționă și de lupte naționale, cu preoții neînsurați și cu călugării duprin chinovii din Occident, și în parte, în Italia, Francia și Spania.

De aceea am convingerea că tată-meu, când va cunoște prin sine faptele călugărilor celle scandalouse, se va indigna ca orî ce inimă onestă, ce se vede jucăria unu șarlatanu; și atunci totu respectul său, tôtă evlavia sa, o va concentra asupra preoților de miru, cari, cel puțin, ca cetăteni și

părinti de famillie, însuflă încredere și respect; și daca nu sunt la înăltîmea missiuni lor, culpa este a Capilor Bisericei, ce aș interesa și înețe în întunericu, spre a întrebuița ca instrumente passive pentru scopurile lor de dominare. Invățaturile din seminare sunt elle ore ceea ce trebuie să fie? Nu! Cunoseți profesorii cari se expună luminându pe seminaristă, nu cu lumina întunecosă și absurdă a teologiei, care li se impune să o predă, ci cu lumina salutarie a evangeliului. Numai când preoții de mir vor fi bine luminați, și bine plătiți, și imprăștiați în toate satele, atunci numai se va putea să dică poporului e luminat; atunci Despotismul, civilul și monacalul, va fi învins; atunci Libertatea va triomfa; atunci România va fi fericită.

Deși monahismul în Orient nu a fost uă plagă pentru omenire, ca în Occident, unde sunt congregațiunile ca alle Iesușilor, Casuistilor, etc. (în cari chiar Despotismul civil a găsit un sprijin) nu este mai puțin adeverat că monahismul în genere reprezintă sistemul absolutist. Pentru că lugări, chinoviele sunt idealul societăților bine organizate; și daca ei ar avea puterea, ar organiza societatea după modelul chinovierelor „uă republică de automate, guvernate de nă aristocrație de rochii negre“, cum dice un scriitor eminent.

In Orient nu s'a pierdut din vedere principiul din Evangeliu că *împărăția lui Hristos nu este din lumea aceasta*; dar și în Orient, ca în Occident, littera care omoră a înlocuit spiritul care dă viață.

Bărbați competenți, în toate țările luminate, au descris istoria instituțiunilor monastice din Asia și din Europa.

Ei spună cum trăindăvirea și superstițiile, fructul allu ignoranței, au înlocuit ideile și simțimintele generoase ale Crestinismului. Adă nu mai aflăm cel puțin zelul și convingerea primilor anacoreți, din cari mulți fură missionari respectabili în propagarea principiilor evanghelice.

In Occident, ca în Orient, monahismul a fost uă predică chiar pentru progressul agriculturii. Compare cineva statele protestante, (Prussia, Anglia, Statele-Unite) cu statele

catolice, (Irlanda, Italia, Spania): pe când în aceldea inflorește și agricultură, și commerciu, și industrie, acestea din urmă parțial condamnate la sterpiciune, la miserie, la morte. În România, din norocire, călugării n-au avut influența celor din alte State; fiind că Români sunt unu popor essentialemente agricol; și agricultura moralisează unu populu.¹⁾

În privința patriotismului, călugării din România, ca și cei din Italia și Spania, nu pot avea alte interese de cât alle streinilor, cari le asigură veniturile proprietăților cu cari strămoșii nostri evlavioși au dotat monaștirile, cu unu scopu cu totul patriotic și filantropic; monaștirile fură destinate pentru nenorociti, orfan și pătimăș, în fine pentru ajutorul celor ce sacrificau avere, viața și famillia pentru creștinătate și naționalitate; elle au devenit adă cuiburi de lenivire, de depravătie, de servilism, de tot felul de crime. S'a întemplat să visites multe închisorii d'alle Statulu, de dincolo și de dincoa de Milcovă; și amă aflat multime de călugări, condamnați pentru fură, incestu, omor, și mai alii pentru crima de sodomie și de violare a virginității... Cei cu banii află tot-d'a-una mijloc de scăpare, cându comită assemenea crime, forte obișnuite prim monaștiri; cei săraci singuri sufere pedepsa.

De câte ori România a fost bântuită de oști streine, călugării au fost instrumentele celor mai servile ale cutropitorulu contra intereselor țărănești, contribuind cu banii și cu spionajul pentru manținerea sclaviei și a privilegielor.

Chisseleff pușesse la calle a se vârsa în Vistieria țărănești celu puțin a treea parte din veniturile monaștirilor închinate; dar cabinetul de la Petersburg, favorisând pe călugări, a annulat acea măsură.

Va veni timpul ca averile acestor monaștiri să le incasseze Statul; dar nu e mai puțin adevărat că miș de brațe, nefolositoare societăți, vor sta mult timpu încă paralizate în acelle catacombe, numite chinovă; nu e mai puțin adevăratu

¹⁾ Vedă opera instructivă a D-ei Dora d'Istria (născută Michail Ghica) intitulată **Viața monastică în Biserica orientală**.

că acelle brațe ar profita industriei, comerțului și agriculturii căci din 24 mil. pogone și mai bine ce formă territoriul României, o parte din trei este necultivată¹⁾, iar din vîră decese mii de călugarăi și călugarice, ce urmădă a se afla în toate schiturile și monastirile din ambele țărri surorii²⁾, doar din trei părți cel puțin sunt nefolositoare societății.

Chiar secularisându-se acelle averi, Statul urmășă a întreține pe acei trentori, fiind că oră ce reformă nu poate fi radicală; ei bine! bugetul Statului se va încărca și atunci cel puțin cu trei milioane și jumătate lei; adaogă că Mitropolitul, Episcopii, Egumenii, etc. vor avea lefuri; și, presupunind că Mitropolitul ar avea numai o sută de mii de lei pe an, Episcopul cinci-deci de mii, Egumenul de la 12 pînă la 24 mii, n'ar fi ore acela unu furu făcut societății? Cine nu scie că arhierii ca Naum, arhimandriții ca Filotei, egumenii ca Cotrocenul și ca Raduliotul, au decuiuri de mii de galbeni? Cei mai săraci din arhimandriții și arhierii nu se poate să n'aibă câteva mii de galbeni, de care în genere profită bastardii sau nepoții lor, sau cei ce punu mâna mai ântîi pe acei banii....

Eu cred că patrasirul le-ar fi de ajuns acelor cuviști păstorii, voind a se a conforma jurămîntului lor d'a nu strângi banii, ci ași assigura comorii de venerație în memoria oménilor, prin fapte evanghelice.

Nici uă regulă însă fără excepție. Sunt și păstorii demni de stima, precum este Ioanichie (Evantias) Iosif (Nanaescu) și alții ce nu'mi adducu acum aminte....

Este nedrept că Statul să năpăstuă clerusul român pentru a îngrășa pe trentori.... Daca muncitorii sunt albinele stupului socialu, ce alt sunt călugarii decât trentori, cari mănușă d'a gata mierea albinelor?

Ce folosu adducu ei societății? Nicu unu folosu; pe când preotul de miru, considerat numai ca cetățenii și tată de familie, nu poate da cel puțin exemplele scandalosce ce le dau călugarii;

¹⁾ Adă din 24240931 pogone sunt 7574366 pog.. pămîntu neproductivu, după statistică.

²⁾ Adă sunt 4670 călugarăi, și 4080 călugarice, pentru care statul cheltueșce 1200,000 franci.

și când preotul se va lumina cum trebuie a fi lumină, atunci preotul va fi pentru cetățenii ceea ce erau apostoli pentru primi creștini, ceea ce erau șefii familiilor patriacale: modelu de virtuți domestice și sociale, și balsamul pentru suferință.

“Mă temă însă mult că, chiar improprietărindu-se plugarii, preoții de sate să nu remâne proletari, daca vom avea nenorocirea ca emanciparea muncelilor săile să se proclame de guvern, cum s-a făcut în mai multe state civilisate, în urma unor mari sfiduri politice sau sociale. De or fi atunci la guvernă oameni cari să facă concessiuni proprietății, sau cari să tragă folose din dictatură, principiele sacre de egalitate și emancipare se vor parodia; astfel că plugarul va deveni sclavul tuturor proprietarii, nedându-i-se destul de pământ pentru nutrimentul familiei săilui vitelor; iar preoții, a căror existență le-o asigură adăugativ Regulamentul, vor rămâne pote proletari, daca nu este cel puțin copiii lor, presupunind că preoții să arătă curățea în viață de usufructul pământului accordat Bisericii ca destre; daca și acel de pământ nu va fi illusoriu...”

Viitorul României atârnă dela soluțunea ce se va da acestei cestii vitale.

Eu cred că și România, ca alte Stături, când se va pune pe callea progressului, va desfășura călugăria. Capitul Bisericii urmărește să fie înșurățit, ca primii Episcopi creștini; se va convoca un Sobor pentru acest sfîrșit; și vor participa la acel de sobor reprezentanții clerului din Dacia traiană și Aureliană, Biserica română fiind autocefală; acel de sobor va îndrepta multe retăciri și absurdități, introduse în Biserică de interese și pasiuni, și de diferențe considerații politice.

Călugării bătrâni se vor putea adăposti în mănăstiri pînă la mórtea lor; iar monastirile se vor preface în fabrici, în scoli, în spitale; și cu produsul acelora fabrici se vor întreține și scolele și spitalele, și bătrânețea și nenorocirea, ce se vor adepota în acelle mănăstiri.

Călugării junii vor umple cadrele școlilor, sau vor apăca cornele plugului, sau vor deveni negustori și meseriași; în fine, vor deveni folositorii societății. Călugărițele vor deveni îngrijitoare pe la spitale, profesorițe în scolile sătescii, etc., însă după

ce se vor mărita ; Statul ū le pôte veni atunci în ajutorū pentru asemenea nobil ū sfîrșitū.

— Ce visuri frumose ! veř dice-tu. Dar lupta între materie și spiritu ? Dar cupiditatea ? Dar innoranța ?

Daca credi în progresu, nu poți tăgădui că acea luptă este necessară; căci prin luptă se susține și microcosmul și macrocosmul, și pînă în fine spiritul va domina materia; apoř trecutul îmă arată viitorul. Daca omul ū e sociabil și perfectibil, omenirea înainteșă; uă descoperire nastе pe alta; luminele științelor, întindîndu-se prin ajutorul pressei, al scărelor, allu aburulu șal ellectricităř, negura neștiinței, adică a superstițiilor, se va rissipi; sôrele adevărului, odată pe orizontul unei Națiuni, utopia devine realitate.

Compară omenirea din 'naintea lui Moïse cu omenirea după Hristos; și omenirea din'naintea Reformei lui Luther cu omenirea dela Revoluțunea cea Mare; și omenirea dela 1789 cu cea dela 1848; și spune daca pôte dispera omul ū de triumful Adevărului asupra Minciunei, allu Libertăřii asupra Tiraniei, allu Materiei asupra Spiritului ?

Venim la România. Compară România din timpul Fănariotilor cu România de la 1830; și România dela 1830 cu România dela 1848; și spune daca progresul ū nu e mare; apoř Europa olficială și democratică, luminată despre România de către capiř de ađi ař Revoluționi nôstre, aruncăř în emigratie de furtuna Reacțiuni, nu credi tu că ne va scăpa de protectoratul fatalu allu Czarulu, care ne sugrumă? Scăpař de Ruři, cum am convingerea, România nu va preface ea în legă principiele sacre din programul Revoluționi? Negreșit; și înceț, încet, vom ajunge la....

A fi încorporaři într'odij cu Russia sař cu Austria, veř dice tu. Dar ce te face a crede acesta?

Temnerea proponderančă Demagogieř în România; și în Europa, temnerea proponderančă pangermanismulu unitu pôte cu panslavismulu...

Eř bine ! contra acestuř coșmaru (joimariřă) îți oppuiř iarăši Progressul, adică Democrația. Daca adevărul ū sař libertatea e sôrele, apoř tirania sař minciuna este nuorul, este fur-

tuna, este potopul, care curăță atmosfera și regeneră globul; apoi Muscalit ca oameni sunt perfectibili; și cu cât pressiunea va fi mai mare cu atât sploșirea va fi mai teribilă. Peste 50 ani, Europa va fi democratică. Aceasta este convingerea mea intimă.

Veř dice pôte cu Thoma Apostolul: pînă nu voiă vedea, nu voiu crede. Si eū îți respundă cu Hristosu: Ochă ați, si nu vedă; Minte ați, si nu înțellegă, când știința te luminăză, când legea Naturei îți ordonă, când istoria te assigură.

Salutare!

Agapia.

CAPITOLU XXI.

UNU VICARU ALLU LUI HRISTOSU.

Boerul Căpățină, care nu făcea nimic fără să consulte mai întîi pe confessorul său, i comunicasse ceea ce îl spusese mama Elisei despre visurile săle.

Monahul Iovu înțellese gândul mătușei Agapiei, și respușe:

— Poți consulta unu arhieru, ca să te încredești pe deplin că și arhierul va fi tot de părere mea, că nu trebuie a da fata după unu eretic... Cât pentru arhierul Meletie, eū nu sunt de părere a îl cere povăță; pentru că acestu arhieru nu amblă în căile Domnului, cum dice David.

— Ești sigură de ceea ce spui?

— Crede-mă, boerule, că acestu arhieru a scosu din minti multe fice de spovedanie; multe scandaluri a făcutu prin monastir, mai alles la monastirea de maici X..., unde și are uă fată făcută cu stărița Minodora; uă fată care adă e căllugăriță tot la acea monastire, anume Marta, și care semănă cu arhierul ca duoă picătură de apă. Acea fată e crescută în pensionat și e procopisă ca Agapia; a îmbrăcat rasa de focul unu amoresu care, după ce a amăgito, s'a însurat; și fiind că l'a iubită prea mult, ea s'a făcut mirésă lui Hristosu, îndemnând-o mult la acesta mamă-sa Minodora.

— Și ești care credem⁹ pe arhiecul⁹ Meletie un⁹ sfint⁹!

— Sfint⁹ aș⁹ putea numi pe arhiecul⁹ Naum, care face fapte creștinesc⁹, dând la sărac⁹ tot ce agonisește, făr⁹ să știe stânga ce face drépt⁹ lui. Ca duhovnic⁹ all⁹, multor⁹ creștin⁹ evlavioș⁹, am aflat dela fii mei sufleteșc⁹ pomenele ce face acel⁹ sfint⁹ arhiecre⁹!

— Daca e aș⁹, părinte, apoī fă bine sinția ta și îvorbeșce pentru mine; rögă'l⁹ din parte⁹ m⁹ să 'm⁹ dea voie aș⁹ cere povața sa arhieresc⁹...

— Fii liniștit⁹, boerule, i respunse confessorul⁹.

Cine era arhiecul⁹ Naum, pe care monahul Iovu ill⁹ făcea sănt⁹?

Bulgar⁹ de nație, ell⁹ intrasse în monastirea C... ca monah⁹, după revoluționea dela 1821, prin ajutorul⁹ unu⁹ unchiilor all⁹ seu⁹, om⁹ bigot⁹ și original⁹, (tinusse vr'o trei deci de ani cușciugul⁹ seu⁹ în podul⁹ casei⁹).

Ca monah⁹, ell⁹ fu botezat Naum; și ajunse curênd arhondar⁹; ca arhondar⁹, făcu cunoștință cu mulți boeri⁹ și cu multe cuconele mari⁹, ce vizitaū des p'atunci monastirea C....; și stiușse îndatora pe toți cei influenți⁹; căci pe cei mici și îndopa cu borș⁹, chiar în septămâna luminată⁹; iar pe boer⁹ și pe cocone⁹ i cinstea cu tot ce avea mai bun⁹ în chellarul⁹ din monastirea C....; mai alles cu pește prospet⁹ din helest⁹, peștele fiind bine hrănit⁹ în asemenee helestee... .

Economul⁹ Naum îndatora în fine pe boer⁹ cu duhul⁹ blendețelor, și pe cocone⁹, cu milostenia...; dând unora punge și altora inimă; iar ell⁹ prin aceasta își pregătia protecțion⁹ pentru a ajunge acolo unde visedă toți călugări⁹, la slavă și la comori.... Daca n'ajung⁹ toți călugări⁹ Arhimandrit⁹, sau Arhierei, sau Episcop⁹, sau Mitropolit⁹, este că nu toți și grămmădi aurul⁹ cum l'a⁹ grămadit⁹ răposatul⁹ Filotei⁹, fostul Episcop⁹ de Buzeu⁹, și fostul Econom⁹ fainete de 48 all⁹ Episcopiei⁹ de Rîmnicu⁹, după cum cred⁹ cei îndrept⁹.

Din arhontar⁹ la monastirea C... monahul Naum, contra canonelor Bisericei⁹ (care ordonă ca călugărul⁹ să stea acolo unde și are închinată metania) ajunse econom⁹ la u⁹ Monas-

tire peste Olt; aci avu occasiune a face mulți bani în timpul acella când averile călugărești erau cârmuite de căllugări.

In calitate de economu, monahul Naum produsse un mare scandalu într'uă familie de boeru cu influență de peste Olt, scoțând din mînti pe sora capulu acele famili; dar cu ban, accoperi scandalul; și protectorul său, Mitropolitul Neofit, îl făcu arhimandritu, dându-i lustrul care î lipsia; în fine în timpul domnirii lui Vodă Bibescu, arhimandritul Naum ajunse arhieeu, și i se dette ca zestre o monastire din cele mai bă-nose din România.

In calitate de arhieeu, ellu addună multe căllugărite și surori, din cele mai frumose, după la mai multe mănăstiri, și formă unu schită de maici, dându-i numele uneia din favoritele sălle. Schitul acela deveni haremul său, unde petrecerea căte uă lună după întorcerea de la băi, fortificată de apele minerale; deosebit călă visita regulat pe fie care lună.

Fără sfială și rușine, acelui pastorului bisericesc (când visita vară haremului său) sedea sub unu umbrar, în mijlocul gră-dinei; surorile și maicele îl pieptena și lă măngăiau; iar ellu le bine-cuvânta ...

Cât despre milostenii, etă cum înțellegea leimosina evla-viosul nostru arhieeu.

Uă femei nenorocită, mama a patru copii mărunti, illu-aștepta într'o di la scarra palatului său arhieescu. Când arhieeu se dette jos din carretă, luat de subțior de duoi bă-ei cari lă serviau, femeea cădu în genunchi cu copii săi, reclamând ajutorul prea sănătului arhieeu.

Cu câtă credetă c'a ajutatul Vlădica Naum pe nenorocita femei?

Cu uă monetă de dece parale! ..

Indignată, cociul Vlădichei (vizitiul) scosse unu sfan-țihi și lă aruncă femeiei, cu aceste cuvinte:

„Tine, cocónă, unu sfantă de la mine; săruncă firfiriculă căllugărul; căci bani căllugărești sunt blestemati de so-bore!“

In aceeași di, arhieeu Naum dăruia 400 galb. socie unu directoru de pensionat, în schimb pentru uă sărutare;

căci mai mult nu putea depune cuviosul său ca ofrandă pe altarul Venerii . . .

Tot în aceeași zi, evlaviosul arhieștii cerceta ștămul Monăstirii, unde mai toti, servitorii și altari, și călugări, și dascăli, iscăliau pentru jumătate lăsa ce priimău.

Acesta este arhieștii care punea la schitul său favoritul pe cui o să cânte cântece de dor; dar oppria în Biserice chorrul de muzică vocală, compus de copille (de la șapte pînă la 12 ani) a căror cantare angelică înălța suffletul la Dumnezeu; îllă opria, sub afurisanie, dicând că este contra canionelor ca femeile să cânte în Bisericele de mir.

Acesta este arhieștii care, măritând uă nepotă după unu profesor, i promisese două mil galbeni destre; dar nu-i dette nicăi uă para. La Paști, uneori, trimitea câte zece sau cinci-spre-dece galbeni ca daruri copiilor acellei nepoți.

Acesta este arhieștii, tipul sensualismului și servilismului, care n'a trăit de cât pentru sine; și la moarte să a lăsat 600 milioane de galbeni de cărți profitară două nepoți, în care avea încredere fără a imita cel puțin pe Hrisant, care mărita fetele sărace.....

Confessorul boerulu Căpățină era amicuț intîmpu cu arhieștii Naum, amândoi avându-și închinată metania la moanăstirea C....; amândoi posedând acelleași viciuri: ipocrisia, lăcomia, libertinagiu... Iovu se destăinui lui Naum, însemnându-și rolul ce avea să jocă în privința fiului său sufflescă.

Boerulu Căpățină fu prezentat de confessorul său la arhieștii Naum; acesta, în odădîr, i citi într-o carte, care dicea că oare de la Patriarhie, că e peccatul de moarte a face unu părinte ginere pînă eretic; că suffletul aceluia părinte va arde cu Arie în focul Ghehenei; că soborele afurisescu toate asemenea căsătorii între crescini cu eretici; în fine, arhieștii termină: „Afurisit este acela care se aliajă cu eretici, afurisit de 318 sfinti părinți dela Nikea; și de mine, vicarul lui Hristos!“

Înmărmurită d'aceste cuvinte, boerulu cădu în genuchi ca trâsnită; și tremurând ca unu condamnat, ceru iertare și

bine-cuvântare dela Vicarul său Hristosu, promînd că va fi următoru Sântei Scripturî.

— Bine-cuvântat să fi, dacă vei pădi canónele sfintilor părinți!

— Amin! respuñse boerulă, sărutând dréptă sănătulu păstoru, cu respectul cu care bigoții sărutană moștele sănătulu Dimitrie Bogoslovulă.

CAPITOLU XXII.

TARTUFULU DEMASCATU.

Mama Elisei, aflând dela cunnatu seu celle petrecute cu arhieereul Naum, rămasse îmmămurită. Ori ce speranță era pierdută! Elisa veni atunci în ajutorul mamei săle.

Unchiul Elisei avea de servantă uă fată care iubia mult pe Agapia, fiind și botezată de mama acestia. Elisa află dela fată că unu omu venea uneori după miedulă nopti pe ușă din dosă a grădinei; și că bănuind cine să fie acelui omu, ... pîndisse și să încredințasse.

Elisa comunică mame-si planulă seu, și mama Elisei invită pe cunnatu seu la dînsa acasă.

— Dragă cununate, i disse ea, am să'ți descoperu uă taină; dar mař ântei să'mi făgăduesc pe ce ai mař scumpu că nu vei spune nimenei taina ce'ți voiă descoperi.

— Îți făgăduescu pe mîntuirea suffletulu meu.

— Sunt multumită. Acum, ascultă. Nevasta Dumitale nu'ți este credinciosă . . .

— Nevasta mea?!! strigă boerulă furiosu.

— Dumneaei.

— Marghioliça?

— Dumneaei.

— Acea femeie bisericósă? . . .

— Ea.

— Este cu putință?!! Si de unde știi?

— Vrei să te încredințezi cu ochii dumitale?

- Negreşit . . . Şi cine este acella ? . . .
- Asta nu ţi-o potă spune ; veř vedeas singură cu ochi Dumitale.
- Când ?
- Ori când veř voi.
- Şi unde ?
- Chiar în cassa D-tale.
- Turbedă . . .
- Linişteşte-te, și ascultă. Fă-te că plecă pentru câteva dille ; pléca chiar adă, și dutte pînă la Cigăneşti ; cum va însera, întorce te drept aici la mine. Apoi, la mieḍul nopții, intră în grădină, pe ușa grădinei din dosu, avênd grija să facă uă cheie ca să nu dař prepusu ; și acolo veř fi înştiințatū.
- Şi cine'mi va da de stîre ?
- Toate le veř află atunci.
- Stař pe mărăcini . . . Marghioliça să mă însalle ? Pe mine, care am luat-o număru cu rochiță, și pe care o iubescu ?
- Şi când veř află pe cine te schimbă ?
- Şi nu poři să'mi spui acum ?
- Nu potă.
- De ce nu ?
- Fiind că aşa m'am legat cu acella care 'mî a descooperit taina.
- Plecă . . .
- Fă-te că nu řtiř nimic ; femeea şirétă înțellege pe bărbată după ochi. Dute drept la Herasca, tocmeşce uă birjă, și pléca chiar adă, sub pricinuire că eşci trimisă de Caimacanulă la Buzeu pentru pricină politice.
- Aşa o să facă ; și mâine séră sunt aici . . .
- Şi ce ař de gêndă a face dacă te veř încredință de adevără ?
- Nu řtiř . . . Voiă vedeas atunci.
- Eř sunt de părere că mâine séră, când te veř întorce, să dai de stîre unuř subcomissară, unuř protopopu și la duoř martori de incredere.
- Destul. Aşa voiă face.
- Dar pădesce taina.

— Am înțelles.

— Nimeneu nu te destăinui, nici chiar duhovniculu; mai alles luri să nu spui, daca vrei să.....

— Nu cumva??!

— Nu știu; dar daca vrei să prinzi Vulpea în cursă, ține taina ascunsă în inima D-tale.

— Prea bine! Prea bine!

Boerul săcăsesc pleca înfuriat; și urmă în tocmăi consiliul cunnamei săle.

În noaptea următoare, la unspre-dece ore, boerul se afla în grădina locuinței săle cu martorii însemnați mai sus. Catinca, servitoră care descoperisse Elisei secretul, veni în grădină să anunce pe boerul că pote veni; însă singură. Martorii așteptară în salon pînă le veni rîndul să ateste faptul.

Camera de culcată a nevestei nu era lipită de camera sa de culcare; boerul nostru intră numai în ciorap, se uită pe gaura brărătorei, și vîdu pe cuviosul Iovu, confessorul său, în așternutul nevestei săle....

Fu aproape a scăzută ună tipetă era să fi viie dambla; dar își făccu curaj.

— De ne ar vedea boerul în starea astă! dicea cuviotul rîdend.

— Nici nu bănuiesc! Si cum ar bănuia, ellă, ună omă așa de suffletescu, că chiar duhovnicul său să fie amorezul său?

Și amanții rideau, și să giuguleau ca duoi porumbe.

— Asculta, Marghioliță, disse cuviosul după câteva minute de tăcere; am isbutită, prin arhiecrelul Naum, care pe lîngă Meletie este ună Drac pe lîngă ună ăngeră, am isbutită în planul nostru; dar nu e destul atâtă. Daca Agapia, care iubesc pe amantul ei, va lua de bărbată pe Jonnel fără binecuvîntarea tată-său? Daca reclamă ea destrea mame-si prin canalul judecății? Atunci avearea ei, de care credeam să ne bucurăm noi, ne scapă din mâna.

— Ce e de făcută?

— Trebuie să dăm pe ereticul pe mâna Muscalilor, ca să-l să trimită în Siberia, ca p' ună zavergiș care a îndrăsnit să în-

jure prin gazette pe împăratul Nicolae; atunci Agapia de sigură se va căllugări; și avearea ei va fi a nôstră.

— Dar dacă Ionelă scapă cu fuga? Și, după închiderea urtunei, dacă se întoară în țără?

— Atunci... Vom vedea...

— Ești nu veduți altuși mijlocă mai sigură decât a scăpa de Agapia...

— Înțellegă... Ați dreptate...

— Și ce veți face pentru acesta?

— Am să fici să de spovedanie în monaștirea X... să femeia bigotă, ca dobitocul nostru, care va face totul ce voi să dice eu.

— Și ce veți face?

— Ești curiosă ca moșa Eva, care a pierdut Raiulă.

— N'auă incredere în mine?

— Ba am, dar ești femeie...

— Ti am dat destule dovezi că știu să păstreze și alte secrete mai mari.

— Așa este; dar... nicăi eu nu știu cum voi face; veți afla atunci.

— Așa dar nu mă iubești?

— Nu te iubesc eu pe tine? Dar nu oare pentru tine îmi am băgat suffletulă în focă?

— Nu'mi spui?

— Ei bine! Voi să da Agapiei să bea tură ca să dormă somnulă Dreptilor... Ești mulțumită?

— Nu pe deplin.

— Ce mai vrei încă?

— Sa'mi dai și mie acea băutură

— Pentru ce?

— Îmi trebuie mie...

— Ia să-mă, femeie...

Boerulă nu mai putu râbda; făcu semnă martorilor cari aștepta nerăbdătoră în salonă... Marturiile veniră început, și se uită pe rând pe gaura brăștei; apoi boerulă, care avea cheiea dela ușă, o deschisese repede; și d'odată intrară toți în cameră, unde găsiră pe înamorați lipiți unul de altul.

Trăsnetul cădu peste dênsi la acésta vedere neașteptată. Nevasta leșină. Căllugărul iși accoperi fața.

Atunci comisarul înceia procesul verbal, pe care-lu îscăliră tot martorii; după plecarea martorilor, boerul ordonă la trei servitori ce așteptați afară ca să lege pe căllugărul; și după ce illu legă, i rasă barba, illu bătu strănicu, și illu închise pînă adoađi în pimnică.

Aduoادi illu dette pe mâna Justiției, care l'u băgă în pușcărie.

Tot a duoađi boerulă da pe pîrtă afară și pe miserabilă luř de femei, oprind cei duoi copii cari nu puteră fi culpabili de crima mamei lor.

Din minutul acela, boerulă Căpătină iși luă duhovniciun preotu mirenă, bătrenă, blestemând tagma căllugărescă.

Acum trebuia să scape și de afurisania arhiecului Naum. Elisa, înțellessă cu Ionellu, promisese că va fi deslegată de acea afurisanie de insuș Patriarhul.

Pentru acestu sfîrșită, se înțelleseră cu arhieculu Meleție, care, printr'unu amicu allu seu dela Patriarhie, căpată uă carte de iertare, în coprinderea următoare:

Antimă, cu mila lui Dumnezeu arhiepiscopu allu Constantinopolei, Romei cellei noioe, și patriarhului ecumenicu (allu totu pământului).

Smerenia Nôstră, din darul, harul și stăpânirea prea Sf. și de viață începătorulu duh, ce s'a dată de către Mântuitorul nostru Isus Hristosu dumneleescilor și sfintilor lui ucenici și apostoli, ca să lege și să deslege păccatele ómenilor, dicându lor: „luată duhul sfântu; cărora veți ierta păccatele, se vor ierta lor; și cărora le veți tine, ținute vor fi; și câte veți lega și veți deslega pre pământu, vor fi legate și deslegate în ceruri.“ Della aceia, trecându darul săfântu și la Noi, ca uă moștenire, iertăm pe acestu fiu sufletescu, Gheorghe Căpătină, la căte și ellu ca omu a greșită, și lui Dumnezeu a păcatuită, cu cuvîntul, cu lucrul, cu gîndul, cu voînță, sau fără voînță, și întru tóte simîririle lui; și sau sub blestemul arhiecului a cădută, ori a tatălu seu,

saă a mamei sălle, saă însușă pe sine să a anematisat, saă jură-mântul să a călcată, saă la alte ore-care păccate ca om după deossebite vremi să a alunecată; și acestea duhovnicestilor părinti le a mărturisită, și canonul de la densus din inimă l'a priimită, și a'l împlini l'a voit. Deoarece, din învinovătirea și legătura tuturor acestora, îl deslegăm; și îl slobodim, și'l iertăm prin a totă puternica stăpinire și dară al lui Dumnezeu, cum și închinătului duhului. Asemenea și pentru câte din uitare a lăsat a se spovedi, și acellea tóte să i le ierte lui milostivului Dumnezeu, pentru însușă a sa iubire de omenie. Cu rugăciunile blagoslovite, slăvite stăpânei noastre de Dumnezeu Născător, și pururea fecioră Maria; alle Sf. slăvitulu și intru totă lăudatului apostolă și evangelistului Marcu, și alle tuturor sfintilor. Amin ¹⁾.

CAPITOLU XXIII.

PASTORII TURMEI LUI HRISTOSU.

In dependințele caselor, odată proprietate a fostului Banu Mihalake Ghica, și cari au servit de palată provizoriu și luă Alexandru Vodă Ghica, în acelle dependințe de lîngă podul gîrlej, strada Mihaile-Vodă, între ani 1848 și 1854, era un restaurant (birtă); și allături cu restaurantul acela era un stabiliment de binefacere.

Intreprindătorul restaurantului se numia Nicolae C..., iar directrița stabilimentului se numia Uta C....

Pe lîngă camerile publice, restaurantul avea și camere secrete, unde prințeză saă cinau adese oră pastori și Bisericei, bărbați infidelii socielor lor, și studenți cu aparințe de moralitate.

In stabilimentulu disă de bine-facere locuiau surorii de ca-

¹⁾ Possedăm uă asemenea carte de iertare, în limbă hîlenă, de la 1737 a patriarhului Alexandriei Cosma, care se intitulă și Papă și judecătorul tuturor lumii.

ritate, nu de acellea cară dău ajutoră sufferindilor prin spitaluri, ci de acellea cari vindecă ranele lui Cupidonu; și la unele și la altele, Beranger le deschide porțile Raiului, după cum ne assigură într'uă poesie a sa intitulată: *Les deux soeurs de charité.*

Reproducem uă strofă din acea poesie pentru convingerea celor necredințioși.

„Entrez, entrez, o tendres femmes,
Répond le portier des élus;
La charité remplit vos âmes;
Mon Dieu n'exige rien de plus.
On est admis dans son empire,
Pourvu qu'on ait secé des pleurs,
Sous la couronne des martyrs
Ou sous des couronnes de fleurs.“ (1)

Restaurantul în cestiune prospera, său din cauza bine-cuvîntărilor păstorilor bisericescă cari lău visitați adesea, spre a face *cinne de agape* ca celle ce am descris într'unul din capitolele precedente; său din cauza stabilimentulu vecinu, a căroro oaspeți attrăgău pe trecători ca nisce sirene; său din cauza unei muzice deliciose ce s'audia câte odată într'una din camerele vecine; astfel că tōte simțurile fiind flattate în acelle încăperi, atracțiunea era irresistibilă; așa dar tōte aceste cause unite contribuau ca restaurantul lui Nicolae să fie frecuentat, și prin urmare să prospere; pe lângă restaurantu se înțellege că prospera și stabilimentul Utei, unul fiind complementul celuilaltu.

În restaurantul acella dar se afla adunătă, în noaptea de 6 Decembrie anului 1848, oia onomastică a împăratului

(1) Sântul Petru, portarul Raiului, vădu sosind într'uă și donă femei, cari voiau să intre în Raiu; una era uă femei frumosă dela Operă, cee-laltă era uă soră de caritate; una, sosisă pe arripele angelilor, cealaltă pe arripele Amorurilor; portarul Raiului le disse:

„Intrați, intrați amândouă, fetele melle; căci inima amândurora e plină de caritate; și Dumneleu nu cere mai mult. În împărtăția lui priimitu este oră-cine, numai să fi șters în viață lacrimile suferindilor, fie sub curona martirilor, fie sub cununii de florii.“

Nicolae Pavlovici, mai mulți păstorii bisericescă: arhierei, protosinghel și arhimandriști, între cari arhiereul Meletie și arhiereul Naum, cu cari lectorul să făcut cunoștință.

Intre acesti păstorii era unu singură mirenă, unu profesor de theologie, care numai theologu nu era. Cu totă ura cei insuffla rassa, și cu toate satirele ce făcea căllugărilor, cu panna și cu gura, ellu era suferită de căllugări: fiind că scia toate secretele lor, fiind că era glumește, fiind că numia lucrurile cu adevăratul lor nume, fără a se sfîr căt de puțin dacă persoana căria adresa gluma sau critică era Vlădăică sau Banu.

La masă erau 12 oaspeți, în memoria celor 12 Apostoli. Între alte feluri de bucate, se addusse pe masă rasolă de claponă cu hrănă, și hrănul cu unt-de-lemn, ca să dea gustă de melci; limbă de vacă cu capere, iepure cu măslini, varză acră cu carne de porcă, friptură de mușchi și de iepure; apoi duoă plăcintă mari, una cu carne și alta cu brânză; apoi migdale și stafide, struguri și mere; în fine, 12 clondire mari cu vină de Drăgășani, cari de căte trei ori, fie care clondiră, să umplută și să desertează în intervală de trei ore cătu a tănut masa.

Professorul de theologie, cu uă memorie a la Mitridat, avea mania recitării versurilor, nu alle selle proprii, ci alle altora, și mai alles versuri de la Boileau și de la Mollière. Când fumulă vinului începu a se urca în creeri, să intuneca sōrele rațiuni, theologul să simți inspirață.

Ascultați! le disse theologul, ridicând mâna.

— Tăcere! strigă arhiereul Meletie, care ținea locu de președinte, ca mai bătrână.

— Se facu tăcere și theologul începu a declama:

Loin du bruit cependant les chanoines à table

Immolent trente mets à leur faim indomptable,

Leur appetit fougueux, par l'objet excité,

Parcourt tous les recoins d'un monstrueux pâté;

Par le sel irritant la soif est allumée....

— Dascăle, illu intrerumpse arhimandritul Nicanor; noi nu știm francezesc; vorbesce românesc, ca să înțellegem toți.

— Să ūți esplică eū, frate, disse arhimandritul Dionisie, ce voia să trăcă de procopisită.

„Este descrierea unei mese de cîntărești și călugarî francești, dela 1674; versurile ce le-a recitat dascălul însemnăsă :

„Că, departe de sgomotul orașului, mulți cuvirosi sedeu împregiurolul unei mese, pe care se aflau trei-deci de felluri de bucate, cari însă tot nu puteau allina fomea lor...”

— Bre! esclamă arhimandritul Nicanor; flămândul mai erau acei frați în Hristosu!...

— Nu mă întrerumpe, cuvirosule; căci pierdă șirul ideilor, disse Dionisie.

— Are cuvîntul Dionisie, strigă theologul, cu uă supărare prefăcută; și, trebuia să țî respundă cu Mollière în Tartufu:

Céssez de m'interrompre, et songez à vous taire,
Sans mettre votre nez où vous n'avez que faire.

Care pe românescă va să dică:

Nu țî vîrbi lingura unde nu țî fierbe oala;

Și tacă țî gura, móra stricată.

— Bravo! Dascăle!... strigă toti, rîdând, și ciocnind cupele, pe care le desărtaără în butoiele pînzelor lor.

— Tăcere! strigă președintele.

Se facu tăcere, și Dionisie continuă:

„Iar pofta de mâncare a acelor cuvirosi era și mai mult înțărătită de uă plăcintă monstruosă, adică mare, mare căt...“

— Căt ișlicul boerilor tombateriști.... disse theologul cu seriositate.

Si risetele, unite cu applaudele, intrerumpseră din nouă tăcerea.

— Prea bine! Prea bine! disse Dionisie. — In fine, continuă ellu, bucatele celle sărate inflăcărără setea cuvirosilor...“

Si acum dascălul să ne spue cu ce aă stins setea acel cuviros?

— Cu ce alt de cătu cu săngele Domnului? observă Nicanor, care era limbutu.

— Tăcere! disse președintele ... Urmăză, Dascăle...

— Cuă condițune, respunse acesta.

— Care? întrebă Meletie.

— Să numă mă întrerumpă nimeni; căt pentru traducerea versurilor, să se însărcinesc cei ce sciș limba francesă și le traduce la urechea celor agrammati . . .

— Prea bine! strigă toti, rîdând.

Theologul continuă, cu uă seriositate comică:

Le prelat, le premier, pour honorer la troupe,
D'un vin pur et vermeil il fait remplir sa coupe;

Il l'avale d'un trait, et chacun l'imitant

La cruche au large ventre est vîde en un instant.^{“ 1)}

Cei ce înțellegeau limba francesă risseră cu hohote. Dionisie se pleca la urechea lui Nicanor, Dometie la urechea lui Galaction, Meletie la urechea lui Naum, ca să le traducă versurile; și risseră și cei agrammati ca și cei procopisți.

— Acum să vă descriu figura prelatului în cestiune, disse theologul.

La jeunesse en sa fleur brille sur son visage,

Son menton sur son sein descend à double étage,

Et son corps ramassé dans sa courte grosseur

Fait gémir les coussins sous sa molle épaisseur.^{“ 2)}

Eată și profesiunea de credință a prelatului:

Quiconque est riche est tout: sans sagesse, il est sage;

Il a, sans rien savoir, la science en partage;

Il a l'esprit, le coeur, le mérite, le rang,

La vertu, la valeur, la dignité, le sang.

Il est aimé des grands, il est chéri des belles;

Jamais un prelat ne trouva des cruelles . . .³⁾

1) Ca să facă onore ospeților, Episcopul emplea înțeții ellă cupa sa cu unu vinu lîmpede și roșu, pe care o deșartă pe neresuflare; cei lași îl imitară, și urciorulu pînătecosu fu golită într'uă clipă.

2) Juneștea strelucea în fața lui cea înflorită; bărbia lui atârna pe pepturi cu duoă gușă; iar corpul său, grassu și grossu, făcea să gîmă perinele de pufu sub greutatea sa cea molle.

3) Cine e avută e totală: e înțeleptă, fără înțelipeciune; fără și nimic, posede stîință; are spirită, inimă, merită, rangă, virtute, valoare, demnitate. Este bine vîdută de cei mari, este iubită de femeile frumoase; și nici uă dată unu episcopu n'a fost refuzat de sexul frumosu.

După ce să sătură toti de risu, theologul disse :

„Si să nu credeți, prea sănții păstorii, că vă facă uă imputare din slăbiciunea voastră pentru sexul frumosu: căci însuși Tartufu mărturisesc către nevasta bărbatului, pe care illu spovedea, dicând nevestei aceste cuvinte :

L'amour qui nous attache aux beautés éternelles

N'étouffe pas en nous l'amour des temporelles...

Nos sens facilement peuvent être charmés

Des ouvrages parfaits que le ciel a formés.

Je sais qu'un tel discours de moi paraît étrange;

Mais, Madame, après tout, je ne suis pas un ange.“¹⁾

— Trăescă Dascălul! strigă totuști, umplând cupele și desertându-le pe neresuflare.

— Trăescă Boileau și Mollière! respunse theologul, cari au demascat pe Tartufi!

Si theologul dezerță și ellu cupa sa cu vinu.

— Da! Da! Suntem omeni, nu îngerii; și că vom dovedi chiar acum..., disse arhieoreul Naum.

Făcu apoi unu gestu semnificativ, și ești afară...

— Bunu succesu! strigă din intru unii din messeni.

Peste dece minute, Naum se întorcea cu fața înflăcărată...

Totuști, afară de theologul și de Meletie, eșiră și intrară după exemplul arhieoreului Naum.

Cellu din urmă din totuști fu arhimandritul Ierotei; dar ellu nu se întorse curând....

— Ce Dracu a pătitu Ierotei? întrebă Meletie....

Ușa unde erau șoșeții se crăpă pucin; și unu capu de femeie appăru... Era Uta, directrița stabilimentului de binefacere.

— Părintele Ierotei se află în mare încurcătură... Veniți de lău descurcați mați iute, disse Uta...

Si Uta dispără.

— A pătitu Ierotei! disse Naum, patronul lui.

1) Amorul nostru pentru frumusețile cerești nu poate fi nevoie în noi amorul pentru frumusețile pământești. Simțurile noastre sunt încantate de operile perfecte ale Naturei... Să nu ţi se pare, Domnă, straniu aceste cuvinte; căci în fine și eu sunt omu, nu sunt angelu.

Atunci s'audă afară sgomotă, și se deosibiau aceste cuvinte :

- Vrem să intrăm ! diceau mai multe voce de bărbați.
- Cu sila nu puteți intra ! respundea uă voce de femei.
- Plătim și noi, ca ce-l-altă...
- Nu se poate.
- Ba se poate.. Spargem ușa...
- Nu spargeți ușa, că chiemă Poliția.

Cuviosiș deveniră triste și ingrijăti.... In fine, Meletie rumpse tăcerea. . .

— Dutte, dascăle, de vești cine face acelui sgomotă ? și pune la rezonu pe obrasnici.“

Theologul, ambiciozat, se armăsa cu cuțitul cu care să tăiasse plăcinta, și esse afară.

Se vădu față în față cu patru Crai (libertini) cari voiau să sforțese ușa camerei unde erau trei surori de caritate, încununate cu flori. Aci intrasseră totuși cuviosiș, cari dispăruseră câte de ceu cinci-spre-dece minute din salla de mâncare ; aci se afla și Ierotei, care împingea în ușă pe din intru cu umerul, pe când directrița stabilimentului ținea ușa pe din afară, oprind pe assaltatorii a intra în intru.

Dascălul de theology, după ce addressă berbanților în limba grăecă uă plōie de injuri, să repezi furios întrînsii cu cuțitul. Berbanții, credând că a face cunuț Grecu apelpisită, o tuliră totuși d'a fugă. . .

Mulțumită curagiului prefăcutu allu theologulu, și mai alles vinului care l'u esaltasse, Ierotei scăpă de bătaie, și pastori Bisericei scăpară de scandalu.

Când Ierotei intră în salla de mâncare, fu întâmpinat cu hohote de risu și cu sarcasmuri.

- Te-a ajuns, cuviosule, blestemul preotului căruia i-a luat 1500 galbeni, disse theologul lui Ierotei.
- Spune-ne și noă istoria cu preotul, disseră cățăva.
- Ascultați.

„Ierotei a fost trimisă acum cățăva ani de Mitropolitul ca să instaleze unu egumen la monastirea A.... Acolo află că predecessorul nuolui egumenă lăsasse la mórtea sa 3000

galbeni unuș monahu ce 'lui servisse. Ierotei să îmbrăcă în vestimente de Arhiereu, și ordonă să adducă pe monahului.

— În genuchi, afurisitule! strigă improvisatul arhiereu . . .

— Protestesu! strigă Ierotei. Nu e adevăratu.

— Vei protesta pe urmă. Asultați, cinstiți părinti.

„Bielului monahu, bigotu, cade spăimîntatul în genuchi; și erotei i citesce rugăciunele de afurisanie . . .

— Acum spune tot ce te-oii întreba, i disse Ierotei.

— Tot, prea sfinte stăpene, totu ce voiști.

— Unde sunt 3000 galbeni ař răposatului Arhiereu?

— Nu 3000 galbeni, prea sfinte stăpene; ci numai 1500 galbeni; sunt la mine, dată de reposatul Vlădica în păstra-reia mea.

— Addu'ri curênd, afurisitule! Acei banii sunt pentru săraci, nu pentru tine.

Monahului addusse bani, și Ierotei i pusse în buzunarul ca să-i dea presentul sexului frumosu.

— Protestesu, disse Ierotei . . . Minciună!

— Nu este părintele Ierotei autorului acestei fapte, disse arhiereului Naum; este arhiereul Silivestru, acelui căllugeru însemnatu, acelui russolatru care trage nădejde de Episcopu.

— Puçin ne passă persóna, fapta s'a commisă, disse theologului; și s'a commisă d'unu arhiereu, d'unu păstoru allu turmei lui Hristosu.

— Destul! strigă președintele, lovind paharul cu cutiul. Ridică parola oratorulu.

— Mă supui conveniuni, nu însă capriciului. Acum, D-le președinte, bine voiește te rogă a'mi da parola în altă chestiune, care credu că va fi priimită de toți.

— Ați parola, dar ține-te de parola . . .

— Negreșit. Cunoscătoți Oda către împăratul Nicolae Pavlovici, făcută d'unu poetu mișellu?

— Da, da! O știm! respunseră toți.

Arhiereului Naum scoase uă hârtie tipărită și poleită, și citi cu voce tare:

Auguste, care ař nume
Biruinčă de norodū¹⁾
Datū de Dumneđeū la lume;
Escī intregū al luř isvodū.

— Destul! strigă theologulă, o cunoștem; și poetulă care a făcut-o, de va fi acela care se crede, este ocara famillieř řa némuluř seř.

— I face onnōre, respunse arhierulă Naum; fiind că īmpăratulă Nicolae este protectorulă Românilor řallu creștinilor.

— Părintele arhierulă Naum, observă theologulă cu ironie, trage nădejde de Mitropolitū; și va ajunge de sigur, fiind că are bană, și mai allesu norocu; deci, fabulistul Alexandrescu dice, cu dreptu cuvēntu:

De cāt multă minte, řtiuř că e mař bine
Să ař tot d'auna unu dramu de norocu.

— Bravo, dascăle! strigără unuř dintre ceř independenř.

— Opinia publică řinsă este de opiniune contrarie; și etă cum respunde opinia publică printr'uă parodie a acelleř Ode. Îmř datř voie să v'o citeșcū?

— Citeșce, citeșce! strigără cāti-va.

— Si theologulă începu să declame:

Anticristule barbare,
Subjugătoru de norodū,
Aruncatū chiar din tartare,
Escī intregū al luř isvodū...

Abia citi prima strofă, și președintele i ridică parola . . . ; theologulă continuă citirea, și președintele disse, lovind tare parharulă cu cuțitulă :

— Ridică ředinčă!

— Să plecăm! disse arhierulă Naum; căci nebunulă acesta ne dă de belleă.

— Să plecăm! disseră totř, sculându-se.

Theologulă se pusse pe rișu.

— Daca řtiam că o să ni se întâiple astă seră ceea ce

¹⁾ Νομῷ λαοῦς.

ni s'a întâmplat, disse Naum, vă poftemă mai bine la schitul meu. . . , unde am fi petrecut de minune cu cuviósele nóstre.

— Pe viitoră aşa vom face! disse Dionisie.

— Corbă la Corbă nu'şti scótă ochii. Prea bine! observă teologul; dar cu ce dreptă mă faci nebună, preacainstită părinte?

— Fiind că esci nebună, şo să te trimişti la Balamuc.

— Iată voi ū respunde cu Boileau:

Et tel y fait l'habile, et nous traite de fous,

Qui, sous le nom de sage, est le plus fou de tous.

Care se traduce astfel:

Mař nebună e celu ce să crede înțeluptă, și care nu e decât unu Fariseu.“

Pe când păstorii esiau pe ușă, theologul de disse c'uă voce tare:

„Văi, voě! Fariseilor! cari stricurați țintarul și înghițiti cămilla! Veți mař intra voi în imperația cerurilor, când voi ū intra eū în tagma vóstră!“

Abia plecasseră, și s'audi afară unu sgomotă; erau cei patru Crai goniti de theologul, însotiti de alți șése, cari răvăleau cu strigăte în salla unde cinasseră căllugării, hotărîti a face scandală.

— Ne-a scăpată din mâna! disse ră ei; dar nu vor scăpa și de gura nóstra.

Si plecară înfuriați.

Duoř marturi assistasseră neveduți la celle descrise, ascunsă după perdeoa ferestrej unei camere vecine; erau boerul Căpătină și fiitorul său ginere Ionellă, pe care l'u ier-tasse socru său.

Înștiințat de arhiecură Meletie despre ospățul din acela seră, Ionellă rugă pe socru său a'lui însotit la unu locu unde avea să vadă lucruri minunate; își pote închipui lectorul căt de mare a trebuit să fie mirarea și indignarea boerului la vederea unu asemenea scandală.

— Ei bine! tată, illu 'ntrebă Ionellă, cum ti se pare?

— Totă evlavia am pierdut-o...

— De căllugări, negresită; căci pe celle sănăte nu le spură faptele Fariseilor.

— A avut dreptate Hristosă să gonescă pe Farisei cu biciulă din templul lui Solomon; cel puțin, dacă nu sunt îngerii său sănăti, să fie omenești cu rușine..., lucrând astfel că stânga să nu știe ce face dréptă; fiind că sunt Capit Bisericei, fiind că sunt păstorii turmei lui Hristosă, și dați pildă rea oilor cele păstorescă; d'aceea au pierdut cei mai mulți evila-via către cele sinte!“

A duodăi, 7 Decembrie 1848, cu totă censura și cu totă spioniști muscălescă, circula din măna în măna uă satiră contra arhieului Naum, pe care Crai ilu bănuia să fi fost închis în camera pe care voiau să o ia cu assaltă în séra trecută; și ce era mai gravă, affirmau acei Crai în satiră că l-ar fi prins, și că voind a-l rade barba, arhieulă ar fi plătită barba sa cu patru milă de galbenă... Scopul berbanților era a desconsidera p'acellă arhieului ca să nu se facă Mitropolită, după cum se audia; de și Vodă Stirbei nu prea ținea ellă contul de opinia publică; și făcea ceea ce-i dicta interesul și politica sa machiavelică.

Reproducem strofele cele mai picante din acea satiră, ce purta titlul de **Circulara unuă Arhieului către mari și mici în tagma căllugărească**:

M'adressesă în fine la tagma întrăgă,
Voi ce purtați plette, bărbi și haină négră;
Cari nu știți carte, cum nu știu nici eū,
Dar care în lume hondrăniți mereu;
Căci sunteți chiamați puteri divine,
Capii sănței noastre Biserici creștine,
Dar nu și alleși cei dumnedeeșci,
Povățuitorii obștei creștinescă.
Voă, lupă, șopîrle, gușteră și balaură,
Ipocriții căllugări, tăurei și taură,
Vi se dă de știre printre acestă pitacă
Tuturor acelor ce ca mine facă,
Că d'acu-nainte séma să luată,
La femei *cochette* să nu vă mai dată.
(Când aveți haremuri) căci dată de bellea;

O pătișă ca mine, vař de barba mea;
 Duoě oca de aură, galbenă ferecată,
 Plătiiu sfinta'mi harbă ce'mi-o respectați...
 Căci nu era vorbă ceva de cărmită,
 Când'ă arăta briciulă, luciu șascuțită.
 Plesnea'mi de turbare, muriam de necađă;
 Dar cum eșă în lume ca Vlădică rasă?
 De aceea etă vă blagoslovescă,
 Și ca capu allu vostru vă povătușescă.
 Când vedetă natura că nu vă dă pace,
 Plecați pe la schituri, pe unde vă place...
 Ca să scăpați barba; căci vesteas'a dus
 Când s'o ști în lume d'un Vlădică tunsă.

CAPITOLU XXIV.

I NELLULU NUPȚIALU.

In șioa de 8 Ianuariu 1849 trei nunți boeresci și una țărănească se făceați la uă moșie de lîngă Bucurescă a boerului Căpățină.

Catinca, fata din casă a acestui boeră, cu care lectorul a făcut cunoștință în Capitolul XXII, se mărita în acea zi cu logofetul Ion, isprănicellul după acea moșie; căci și Catinca era tot din acelă sată, fata unuī bietă sătenă scăpată.

Trecem peste orația ce se obiceiște la asemenea nunți¹⁾ și care rechiamă timpi primitivi ai Romanilor: scumpe și plăcute obiceiuri ce său conservat, pînă atâtea furtuni politice, din preună cu limbă, cu costume, și cu atâtea alte deprinderi, ce attestă originea nostră.

Venim d'adreptul la cununia Mirilor săteni, pe care o descriem de preferință, ca mai pittorescă.

¹⁾ Vezi acea orație în colecționaa de basme a D. Fundescu

In dia nunțești, collăcerii călări cu bradul verde, cu pistoile și cu stéguri tricolore, cu collar și cu ploșci de vină atârnate de gâtul său de oblincul căilor, precedați două caze mari, cu câte patru boi, alle cărora corne sunt vara ornate cu flori de cămpu. Intr-unul din acele două carre era Miresa cu floră la capă și în costumul național, atât de pitoresc; însotită de mamă-sa, de bunică-sa și de sócra mare; în celu laltu carru erau părinții Mirilor cu bătrâni lor, moși cu barbe albe, de la 80—90 de ani trecuți. Flăcăi, mândri ca bradul ce purtau, și în mijlocul lor Mirele cu flori la căciula, încură micii lor ca și focoș imprejurul celor două trăsuri. În fine, unu cimpoieru, unu diblaru și unu cobzaru mergeau înaintea trăsurerelor, cântându din gură și din instrumente cântecul ce se obiceinuște la assemenea împregiurare:

Bine săde doி cu doி;
Să noă, puică, améndoai!

Flăcăi și colăcerii descărcau pistoileloru, chiind deținută impuiua audului.

Astă-felu ajunseră Mirii și nuntașii la Biserica din satul M..., uă bisericuță de lemn, care rechiema locașurile sante din timpuri primitiv ai creștinării acestor terramuri, bine-cuvântate de Dumnezeu. Mirii se cără în Biserică înaintea unei mese pusă sub policandru; câte unu sfesnicu mare de lemn, cu făclă aprinse, erau la drepta și la stânga mesei. Pe masă era crucea, evangeliul, cununie și paharul cu vină.

Unu păstoru venerabilu, a căruia consortă occupa primul loc în stranele destinate pentru femei, începu serviciul logodnei, și apoi alu cununiei.

Mați întei, luă inelele Mirilor, duoă inele simple ca și templu, ca și ómenii acelorui locuri: obiceiul trecutul de la Evrei la Roman, și de la Roman la Romeni; aceia purtau inelelui în mâna dreptă, și acestia îl părtă în mâna stângă Astfel îl părtă pînă adî strănepotii lui Romulus. Romanii la începutul purtau totu inele de feru; însuși triumfatorii, d'asupra capului cărora țineau licitorii uă corona de aur, purtau în degetul inellului de feru.

In memoria acestui obicei, chiar în timpul lui Plinie

naturalistulă, bărbatulă didea nevestești sălă, în diaoa măritișu-lui, unu inel de feru, simplu și fără piatră; în timpul lui Tertulian, inellul era de aură sau de argintiu; iar inellul nupțială (annulus nuptialis) să lăsa după moarte acelui care se desemna ca mostenitor său successor.

Dând nașiloră făcării apprinse, păstorul bine-cuvîntă de trei ori capetele Mirilor; și tâmâind apoi după obiceiul, citi rugăciunea prin care se chiamă bine-cuvîntarea lui Dumnezeu asupra Mirilor.

Păstorul luă apoi inellul bărbatului cu care făcu cruce pe chipul acestuia, și disse de trei ori:

„Logodescă-se robulă lui Dumnezeu Ion cu rōba lui Dumnezeu Ecaterina; în numele tatălui, și allu fiului, și allu săntului spiritu; acum și pururea și în veci de veci; amin!

Si dându inellul nașului, acesta illu pusse în mâna dréptă a mirelui.

Assemenea se urmă și cu inellul Miresei, puindn'lă nașa în degetul final.

Dupe aceea nașulă schimbă inellele, dându Miresei p'allu Mirelui, și Mirelui p'allu Miresei.

„Prin inellu, disse preotul, s'a datu lui Josif domnia Egipulu; prin innellu s'a măritu Daniilu în Babilonia; prin inellu s'a arătată adeverulă Tamarie; prin inellu în fine părintele cerescu s'a îndurată către fiul seu (omenirea) dicendu: „datu „inellu în drépta lui (simbolul puterii), și junghiată vițelul „cellu grasu (simbolul abundanței), și măncându să se vesel „lăscă toti.”

După terminarea serviciului cununie, pe care toti il cunoscu, și este de prisosu a maș obosi cu acesta pe lectoru, păstorul ținu Mirilor următoarea orătie, care se obicinuște maș cu semă pe la sate:

„Mirilor, ați audită ce dice și săntulă apostolă Pavel, și săntru apostolă Ion, fratele Domnului: că omul nu poate trăi singură în lume; și d'aceea Dumnezeu i-a făcută lui într'adinsu soție, luată din cōsta lui; omul e datoru'so iubescă, ca însuși trupul său, fiindu amânduoși unu trupu; iar nevasta să cinstescă pe bărbat, bărbatul țindu-i locu de frate

mai mare și de părinte; plecându-se muerea bărbatului, cum se pléca Biserica lui Christos; iar ceea ce dice apostolul Pavel că femeea sa se temă de bărbat, nu se poate înțelege că bărbatul să și bată sau să și necinstescă nevasta; căci nici Hristos nu batte Biserica, nici omul nu batte trupul seu, ci îl hrănesce și îl îngrijasce. Apostolul Pavel a înțelless că femeea să cinstescă pe bărbat, cum a cinstiță ca fată pe părintii ei; și d'aceea dice Pavel: că și bărbatul și femeea lasă pe părinții lor, și să lipescă unul de altul, ca pruncul de sinul mamei, ca Hristos de Biserică; și odată împreună după lege, cum sunteți voi acum, nimănui nu mai poate să îl despară, nici însuși Mitropolitul.

„Vedeți, creștinilor, voi, cari stați marturii la acestă însotire, că Hristos, bine-cuvântând din preună cu ucenicii lui și cu maică-sa nunta de la Canna Gallilei, și începând minunale luî din diaoa aceea, a voită să arate prin acesta că bărbatul trebuie să se însotescă cu femeea ce și alles la vremea hotărîtă de Domnește, spre a se îmmulți omeni pre pămînt, și a îl stăpini pe ell, făcând pămentul roditor cu sudorea frunții; căci cu munca trebuie să câștige omul hrana lui; iar nu cersindu de pomană, ca orbii sau ca calugării, care trăescu ca trintorii cu mierca albinelor; iar călugării nu trăescu după lege, ci împotriva legii; fiind că și apostoli au fost insureți, și Episcopi, și preoți, și diaconi au fostu insureți, atât la Ortodoxi cum și la Păpistași, pînă la desbinarea Papei de Patriarhul; d'atunci capi Bisericei appusului au hotărît ca să fie preoți neinsureți, ca să poată Papa să îl aibă ca pe niște militari; căci holteii mergă în foc orbesce, nelăsând în urma lor nevastă și copii; iar preoți de Biserica appusului au rămas tot insureți; și d'aceea s'a păstrat terra Românescă pînă adî: fiind că în vechime, sub Domnii ca Mircea Vodă și Mihai Vitezul, când Tătarii și Turcii călcău terra, preotul lăua crucea într'uă mâna, și spata în alta, și mergea de se luptă pentru cruce și pentru moșie; căci și preotul are țarina lui, și nevasta lui, și copiii lui, cum au și muncitorii, și tîrgovetii, și Boerii; și îl dore inima de holda lui, și de casa lui, și de copiii lui, și de nevasta lui.

„Iar căllugăria a înfințat-o nisce pusnicel leneș, cari le venia mai bine să ședă cu burta la sóre, decât să muncescă; le venia bine a mânca d'a gata, ca tréntorii mirea albinelor; și a u amăgit pe cei prosti cu focul Iadului; ca să le dea averile lor, desmoștenind pe copiii lor, sub cuvintă ca să se róge căllugării la Dumnezeu pentru cei păccătoși; când Hristos a dis că ruga omului să fie *tatălă Nostru*, și să iubim pe aprópele ca pe Hristosu, și să facem bine chiar celor ce ne facă reu.

„Apoi, fraților, ce caută căllugărul în lume? Ducă-se în pustii, unde a u trăit pusnicii; trăescă acolo cu buruenii și cu lăcuste; iar nu în orașu, cu tot ce e mai bunu pe lume, fără să fie folositorii ómenilor. Daca aru face toți oamenii ce facă căllugării, trăind singuri și fără femei, apoii pămîntul săr pustii. Căci și hearrele pădurelor, și passările cerului, și pescii din Mare, și gîngăniele duprin iarbă, și chiar florile, toate vietătile de sub ceru și din apă, după pămîntu și de sub pămîntu, se însoțescu la timpul lor, celle de unu fellu cu cele de altu fellu; și se immulțescu, și mărescă toate în limba lor puterea și bunetatea lui Dumnezeu!

„De aceea, fraților, cei ce s'aú sculat acum trei lunii cu stégulii dreptății și allu frăție, cerând toate cîte le știu, aceia apostoli ai lui Hristosu sunt! Si binecuvîntat fie numele lor în veci!

— Amin! disseră cei de faça.

„Sî voî asemenea, cari ați fost martori la această însoțire, fiți binecuvîntați!...

— Amin!

In timpul acesta, mulți din flăcăi și fete învîrtéau hora în curtea Bisericei, descărcând armele lor, și strigând:

Trăescă Mirii!

Iar când vădură flăcăii duoă căllugăriice, cari venisseră și elle la nuntă, invitare de Agapia, le strigăra flăcăii:

— Ade, măicuțelor, lépădății haina négră, și punetă la ureche flori de mirésă; c'ati audiu ce a dis moșu Popa; și ve-niți să jucăm și să cântăm împreună;

Bine săde duos cu duos;
 Si noș, puică, aménduoș!
 Si risseră toti cei de față.
 Iar bietele măci, lăcrămănd, diceau în gândul lor:
 „Au cuvîntu biești creștin! căci căllugăria nu e după
 legea lui Hristosu și a lui Moise; iar noă să ne ierte Dumne-
 deu păccatele; căci ne am deșteptată în chinovie legate prin
 jurămîntu; și, fără vocă nôstră, am căcată jurămîntul; căci
 omul e omu; și Dumnezeu a disu:

„Creștești și vă immultiști.“

ÎNCHEIERE.

In aceeași zi, 8 Ianuariu 1849, și tot la acea biserică, se
 cununau:

Agapia cu Ionellu, Marta cu Macarie,
 Elisa cu Julianu.

Julianu fusesse și elu căllugér; și în timpul Revolu-
 tiunii aruncasse rassa și se făcuse profesore; însă numai rasa
 o lepădasse, iar nărvul totu de căllugăru, căci era unu in-
 trigantu și unu ipocritu de prima ordine; dar Elisa avea slăbiciune
 de ellu, fiind că deschisese ochi pe dênsul...

Macarie, care era forte avută, cum să știe, îndestră pe
 Elisa assigurându-i dota într'unu immobilu.

Superiora Minodora murisse; și Marta putu lepăda și ea
 rassa, cu binecuvîntarea arhierului Meletie, care să știe că
 era părintele ei.

Julian și Ionnelu scăpasseră de persecuția boerilor și a
 căllugărilor prin influența boerului Căpătină, care ținea de
 casa Calmacanului dupătunci.

Mulți din revoluționarii cei mai compromiși aflaseră adă-
 postu în monăstirile de maici și de părinți; numai în mo-
 năstirea X, unde Minodora fusesse superioră, se adăpostisseră
 vr'uă dece: amantele lor i țineau ascunsă în chilliele lor, hră-
 nindu-i ca penișe gâșce, și ingrijindu-i ca pe nisce copii; pentru

care și amanții lor se arătară forte recunoscători, depuind unii chiar viața lor ca ofrandă pe altarul Venerei....

Cei mai junii, ca să desfide pe persecutori, și ca să facă *hază*, erau imbrăcați în vestimente de surori și de maici, și trecea că consânginii ați amantelor lor.

Însuși Ionelii a stat și elu vrăjă decesile în acea moștire în costum de suroră; nu însă în chilia Agapiei, ci a unei bătrâne, confidența acestia; iar Agapia a știută a lătițe în respectu, strămutându-se în chilia Martei.

Astfel erau pătunci obiceiurile călugărilor; astăzi sănătatea mult, încât am putea să spui că cuviș și cuvișe, dacă nu sunt angeli, sunt oameni, cel puțin....

Ne rămâne să spui căteva vorbe despre amagitorul unfortunatei Evgenia, cu care lectorul a făcut cunoștință în Capitolul III.

Când se dusse Ionelii în noaptea a doua ca să încerce să mâncreze în închisoreea lui (ce era unu puțu de piatră unde se asigura avereala monastirii, în timp ce critici) află pe nenorocitul mortu: își sfărămasse capul d-o piatră, în cădere sa.

Nenorocita Evgenie a murit esaltată.

Agapia și Marta, amice intime de pensionat, trăiesc și adesea fericite cu bărbății lor; iar biata Elisa a fostu silită să se despărți de bărbatul ei, omu intrigantu, gelosu și brutalu.

FINE